
Kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare kallas till sammanträde torsdagen den 28 oktober 2021 kl. 18.00 i Borås Kongress, Akademiplatsen 2, Borås

Sammanträdet kallas till Borås Kongress och kommer vara ett fysiskt möte, det föranleder att inga pappershandlingar kommer skickas ut till Kommunfullmäktiges ledamöter inför mötet.

Ärenden

- 1 Upprop
- 2 Val av justerande ledamöter
- 3 Anmälningssärenden
- 4 Avsägelse av förtroendeuppdrag, entledigande och fyllnadsval
- 5 Inkomna interpellationer, frågor samt svar på frågor
- 6 Svar på interpellation av Stefan Lindborg (V) till Grundskolenämndens ordförande Per Carlsson (S) om kompensatorisk resursfördelning (nr 131) .
- 7 Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2022 (nr 132) .
- 8 Välfärdsbokslutet 2020 - en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås (nr 133) .
- 9 Inhyrning av idrottshall, Sturehallen (nr 134) .
- 10 Omreglering av tomträttsavgäld för Rudan 22 m.fl. (nr 135) .
- 11 Taxor för räddningstjänstens myndighetsutövning 2022 (nr 136) .
- 12 Utredningsuppdrag avseende kommunal samverkan (nr 137) .
- 13 Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD), Anders Alftberg (SD) och Leif Häggblom (SD): Ingen olycka framme (nr 138) .
- 14 Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD): Borås behöver bilen! (nr 139) .

2021-10-18

Per-Olof Höög
Kommunfullmäktiges ordförande

Carl Morberg
Kommunsekreterare

Nr 131

Svar på interpellation av Stefan Lindborg (V) till Grundskolenämndens ordförande Per Carlsson (S) om kompensatorisk resursfördelning

2021-10-18 Dnr KS 2021-00575 1.1.1.1

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

1. Hur stor andel av elevpengen i Borås Stad fördelas utifrån strukturdelen i resursfördelningsmodellen? Har denna andel ändrats under de år då resursfördelningsmodellen har använts?

Svar: När vi ser till den budget grundskolenämnden har till sitt förfogande ligger ca 10% på strukturdelen i modellen. Den har legat på den nivån sedan modellen implementerades. När modellen utformades laborerade vi med olika alternativa procentsatser. I det arbetet var min utgångspunkt att den omfördelade faktorn skulle vara så stor som möjligt. Ganska snart blev det emellertid tydligt att det var mycket svårt, för att inte säga omöjligt att komma högre än vad vi gjorde, dvs cirka 10% under nuvarande budgetförhållanden. Om vi går högre än så får ett antal skolor mycket stora problem att klara sin grundläggande basverksamhet. Det är alltså kommuniserande kärn. Höjer man i ena ändan i modellen, behöver vi sänka i den andra ändan i motsvarande grad. De skolor som skulle riskera att hamna i kläm är de skolor, ofta mindre skolor utan för stadskärnan, som idag inte har så stor socioekonomisk tilldelning. Detta är en svår balansakt alla seriösa skolpolitiker måste klara av att göra.

2. Anser Per Carlsson att denna del är tillräcklig?

Svar: Vilket jag beskrivit ovan har vi en strävan mot mer omfördelning. Jag tror det skulle vara bra. Det skulle ge vissa skolor lite mer utrymme att göra särskilda satsningar där det behövs. Jag skulle gärna se några procents större strukturdelen, men, jag är inte beredd att göra det om vi samtidigt får ett antal skolor som inte klarar det mest grundläggande, för alla våra barn är lika mycket värda i våra skolor i Borås. Alla har rätt till en bra skolgång oavsett på vilken skola man går.

3. Varför ansåg Mitt-S att medlen i tilläggsbudgeten till grundskolenämnden inte skulle fördelas kompensatoriskt utifrån elevernas sociala bakgrund?

Svar: När vi fick bekymmer med ekonomin under våren 2021 kunde vi omgående se att det i mångt ock mycket handlade om svårigheter kopplade till grundresursens storlek. När vi gick in i budgetåret kring årsskiftet 2020/2021 var det tydligt att vi hade anpassningar i storleksordningen 20-25 miljoner att göra över hela linjen. I princip alla skolor hade ett arbete att göra. De skolor som hade svårast att hantera sina nya ekonomiska förutsättningar var i stor utsträckning skolor som inte utmärker sig socioekonomiskt. Deras problem handlade mycket om volymrelaterade frågor. De fick kämpa för att få ihop sin grundläggande basverksamhet. Omvänt kan man säga att det inte fanns något exempel på skola som hade svårigheter just på grund av att det fanns socioekonomiska omständigheter som försvårade arbetet för ekonomisk balans. Svårigheterna var av mer generell karaktär och hängde ihop med den grundläggande finansieringen av skolorna, oberoende av elevsammansättning. Av det skälet var det rätt att lägga in de nya medlen i grundresursen, så att det så långt det var möjligt kom alla skolor till del. Det stärkte skolorna generellt i Borås. Detta stärkte också de skolor som upplevde särskilda svårigheter under våren. Just de skolorna hade fått betydligt mindre om vi delat upp pengarna även strukturellt.

4. Anser Mitt-S och Per Carlsson att skolan i Borås uppfyller sitt kompensatoriska uppdrag?

Svar: Ja, jag anser att vi uppfyller vårt kompensatoriska uppdrag. Vilket jag redogjort för ovan anser jag att det visserligen vore bra med en större omfördelning strukturellt när det gäller pengar, men man skall också vara medveten om att det i mycket stor utsträckning handlar om vad man faktiskt gör för de pengar man får. Skolan i Borås är designad för att på bästa sätt klara alla elever när det gäller resultat. Åtgärder, och metoder för att höja gymnasiebehörigheten är den flitigast diskuterade frågan på skolorna och i hela linjen. Vi har ett mycket stort fokus på de elever som av olika skäl har det svårt i skolan och många särskilda aktiviteter görs fortlöpande varje dag runt om i vår skolororganisation för just dessa elever. Dock är det så att vissa elever lyckas vi inte fullt ut med. Som politiker kan man aldrig vara helt nöjd så länge det finns en enda som faller igenom och misslyckas. Därför är detta ett jobb som aldrig blir klart, och vi kommer sannolikt aldrig nå en punkt då vi kan luta oss tillbaka och säga att vi är helt tillfreds. Jag känner dock att vi har en ambition, ett arbetssätt och en organisation som gör mig trygg i övertygelsen att vi uppfyller vårt kompensatoriska uppdrag.

5. Om inte- vilka initiativ är Per Carlsson och Mitt-S beredda att ta för att förbättra situationen?

I frågan ovan svarade jag att vi uppfyller vårt kompensatoriska uppdrag. Trots det tar jag mig friheten att trycka på sådant som är väldigt viktigt för att skolan alltså skall kunna arbeta kompensatoriskt på ett bra sätt även i framtiden. Jag tror att stödet till rektorerna är viktigt. Det stödsystem som finns idag fungerar väl, men behöver alltid utvärderas och ses över. Att ha en duktig rektor som pedagogisk ledare vet vi är en framgångsfaktor oavsett vilken typ av socioekonomisk miljö skolan finns i. Utöver detta är det viktigt för Borås att fortsätta vara konkurrenskraftigt när det gäller kompetensförsörjning. Personalen är vår i särklass viktigaste resurs och det är avgörande att vi är duktiga på både rekrytering, kompetensutveckling och arbetsmiljö. Avslutningsvis är det väsentligt att vår skolorganisation får lugn och ro. Att organisationen har långsiktiga förutsägbara förutsättningar är avgörande. Ryckighet går till syvende och sist mest ut över de elever som är i behov av kontinuitet och stabilitet.

Dessa saker måste alla vi politiker gemensamt jobba för.

Per Carlsson (S)
Ordförande Grundskolenämnden

Till Kommunfullmäktiges sammanträde 2021-06-23:

Interpellation till Grundskolenämndens ordförande Per Carlsson (S)

Det finns en nära koppling mellan elevers sociala bakgrund och de kunskapsresultat som varje skola uppnår. Detta är något som är känt sedan länge, men de senaste decenniernas växande klyftor har tyvärr förstärkt detta samband. Enligt Skollagen (1 kap, 9 §) ska skolan vara likvärdig och enligt samma lag (1 kap, 4 §) ska skolan sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Sedan några år tillbaka har kommunfullmäktige fattat beslut om en resursfördelningsmodell som bland annat ska beakta behovet av kompensatorisk resursfördelning. Detta genom att en del av elevpengen fördelas utifrån sociala bakgrundsfaktorer. Den så kallade strukturdelen. Vänsterpartiet inser att en betydande del av elevpengen behöver fördelas lika för varje elev. Detta då det finns kostnader som uppstår oavsett elevgruppens sociala sammansättning. Däremot så anser vi att den andel som fördelas utifrån sociala bakgrundsfaktorer behöver växa för att skolan ska klara sitt kompensatoriska uppdrag.

När Grundskolenämnden 2021-06-15 på Vänsterpartiets initiativ fattade beslut om hur medlen till nämnden i tilläggsbudgeten skulle fördelas avslag Mitt-S Vänsterpartiets yrkande att dessa medel skulle fördelas utifrån resursfördelningsmodellen. För mig är det beslutet obegripligt. Vad kan motivera att vi frångår de principer som vi normalt sett använder för att fördela resurser till skolan? Med detta som bakgrund vill jag veta mer om hur Mitt-S ser på kompensatorisk resursfördelning.

Därför ställer jag följande frågor till Grundskolenämndens ordförande, Per Carlsson (S):

1. Hur stor andel av elevpengen i Borås Stad fördelas utifrån strukturdelen i resursfördelningsmodellen? Har denna andel förändrats under de år då resursfördelningsmodellen har använts?
2. Anser Per Carlsson att denna andel är tillräcklig?
3. Varför ansåg Mitt-S att medlen i tilläggsbudgeten till Grundskolenämnden inte skulle fördelas kompensatoriskt utifrån elevernas sociala bakgrund?
4. Anser Mitt-S och Per Carlsson att skolan i Borås Stad uppfyller sitt kompensatoriska uppdrag?
5. Om inte – vilka initiativ är Per Carlsson och Mitt-S beredda att ta för att förbättra situationen?

Stefan Lindborg (V)

Nr 132

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2022

2021-09-20 Dnr KS 2021-00673 1.1.1.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunfullmäktiges sammanträden ska hållas följande dagar 2022

20 januari

24 februari

24 mars

28 april (Behandling av årsredovisning)

12 maj

22 juni

25 augusti

29 september

20 oktober

24 november

7-8 december (Beslut om budgeten)

Sammanträdena ska hållas i sessionssalen i Fullmäktigehuset i Borås med en början klockan 18:00 om inget annat anges.

Annonser med uppgift om tid och plats och ärendelistan skall införas i Borås Tidning.

Beslutsunderlag

1. Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2022

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Samtliga nämnder och bolag
2. Kommunfullmäktiges ledarmöten

Ulf Olsson

Kommunstyrelsens ordförande

Svante Stomberg

Kommunchef

Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2022

Sista inlämningsdag för ärenden till administrationen	Kommunstyrelsen		Kommunfullmäktige	
	Publicering	Sammanträde Måndag kl. 14.00	Publicering	Sammanträde Torsdag kl. 18.00
12/11 ²⁰²¹	26/11 ²⁰²¹	6/12 ²⁰²¹	10/1	20/1
17/12 ²⁰²¹	7/1	17/1		
7/1	28/1	7/2	14/2	24/2
21/1	11/2	21/2		
4/2	25/2	7/3	14/3	24/3
18/2	11/3	21/3		
4/3	25/3	11/4 ⁷⁾	19/4	28/4 ⁶⁾⁷⁾
25/3	13/4	25/4	2/5	12/5
8/4	29/4	9/5		
22/4	13/5	23/5		
6/5	27/5	7/6 ⁹⁾	13/6	22/6 ²⁾
20/5	10/6	20/6	15/8	25/8
22/7	12/8	22/8		
5/8	26/8	19/9	20/9	29/9
26/8	16/9	3/10	10/10	20/10
16/9	7/10	17/10		
7/10	28/10	7/11 ¹⁾³⁾⁸⁾		
7/10	28/10	8/11 ¹⁾³⁾⁸⁾⁹⁾	14/11	24/11
				7/12 ²⁾⁴⁾⁵⁾
21/10	11/11	21/11 ¹⁾³⁾⁴⁾	28/11	8/12 ⁴⁾⁵⁾
4/11	25/11	5/12	-	x/1 ²⁰²³

- Anm. 1) Sammanträdet börjar kl. 09.30
 2) Onsdag
 3) Beslut i övriga ärenden
 4) Beslut om budgeten
 5) Sammanträdet börjar kl. 09.00
 6) Sammanträdet börjar kl. 13.00
 7) Behandling av årsredovisning
 8) Gruppöverläggningar (budget)
 9) Tisdag

Kommunstyrelsens sammanträdesdagar fastställda den 2021-xx-xx

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar fastställda den 2021-xx-xx

Yrkande: Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2022

Presidiet har överlagt och yrkar på att Kommunfullmäktige ska genomföra allmänhetens frågestund i Kommunfullmäktige med start kl. 17:00 följande datum 2022: 24 februari, 12 maj samt 25 augusti.

Per Olof Höög (S)

Ulrik Nilsson (M)

Anne-Marie Ekström (L)

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar 2022

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunfullmäktiges sammanträden ska hållas följande dagar 2022

20 januari

24 februari (Allmänhetens frågestund)

24 mars

28 april (Behandling av årsredovisning)

12 maj (Allmänhetens frågestund)

22 juni

25 augusti (Allmänhetens frågestund)

29 september

20 oktober

24 november

7-8 december (Beslut om budgeten)

Sammanträdena ska hållas i sessionssalen i Fullmäktigehuset i Borås med en början klockan 18:00 om inget annat anges.

Annonser med uppgift om tid och plats och ärendelistan skall införas i Borås Tidning.

Beslutsunderlag

1. Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2022

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Samtliga nämnder och bolag

2. Kommunfullmäktiges ledarmöten

Ulf Olsson

Kommunstyrelsens ordförande

Svante Stomberg

Kommunchef

Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens sammanträdesdagar 2022

Sista inlämningsdag för ärenden till administrationen	Kommunstyrelsen		Kommunfullmäktige	
	Publicering	Sammanträde Måndag kl. 14.00	Publicering	Sammanträde Torsdag kl. 18.00
12/11 ²⁰²¹	26/11 ²⁰²¹	6/12 ²⁰²¹	10/1	20/1
17/12 ²⁰²¹ 7/1	7/1 28/1	17/1 7/2	14/2	24/2 ¹⁰⁾
21/1 4/2	11/2 25/2	21/2 7/3	14/3	24/3
18/2 4/3	11/3 25/3	21/3 11/4 ⁷⁾	19/4	28/4 ⁶⁾⁷⁾
25/3	13/4	25/4	2/5	12/5 ¹⁰⁾
8/4 22/4 6/5	29/4 13/5 27/5	9/5 23/5 7/6 ⁹⁾	13/6	22/6 ²⁾
20/5	10/6	20/6	15/8	25/8 ¹⁰⁾
22/7 5/8	12/8 26/8	22/8 19/9	20/9	29/9
26/8	16/9	3/10	10/10	20/10
16/9 7/10 7/10	7/10 28/10 28/10	17/10 7/11 ¹⁾³⁾⁸⁾ 8/11 ¹⁾³⁾⁸⁾⁹⁾	14/11	24/11
21/10	11/11	21/11 ¹⁾³⁾⁴⁾	28/11	7/12 ²⁾⁴⁾⁵⁾ 8/12 ⁴⁾⁵⁾
4/11	25/11	5/12	-	x/1 ²⁰²³

- Anm. 1) Sammanträdet börjar kl. 09.30
 2) Onsdag
 3) Beslut i övriga ärenden
 4) Beslut om budgeten
 5) Sammanträdet börjar kl. 09.00
 6) Sammanträdet börjar kl. 13.00
 7) Behandling av årsredovisning
 8) Gruppöverläggningar (budget)
 9) Tisdag
 10) Allmänhetens frågestund, kl. 17.00

Kommunstyrelsens sammanträdesdagar fastställda den 2021-xx-xx

Kommunfullmäktiges sammanträdesdagar fastställda den 2021-xx-xx

Nr 133

Välfärdsbokslutet 2020 - en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

2021-09-20 Dnr KS 2021-00589 1.1.2.25

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Välfärdsbokslutet ska utgöra en del av underlaget till nämnders och bolagsstyrelsers arbete och prioriteringar.

Fritids- och folkhälsonämnden får i uppdrag att årligen följa upp hur man inom Borås Stad använt välfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbetet, med särskilt fokus på de identifierade utmaningarna;

- 1) Inkludering och deltagande för alla
- 2) Geografiska områden som är särskilt utsatta
- 3) Grupper att särskilt fokusera på

Uppföljningen ska också inkludera en analys av effekterna som årligen redovisas till Kommunstyrelsen.

Välfärdsbokslutet 2020 läggs till handlingarna.

Protokollsanteckningar

Stefan Lindborg (V) och Anne Rapinoja (V) lämnar en anteckning till protokollet.

Sammanfattning

Fritids- och folkhälsonämnden har godkänt välfärdsbokslutet 2020 och översänt det till Kommunfullmäktige.

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för ett socialt hållbart Borås och det första Välfärdsbokslutet togs fram år 2000. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning av insatser för att minska skillnader i livsvillkor. Bokslutet är också ett redskap i arbetet med ett Socialt hållbart Borås. Arbetet inom Socialt hållbart Borås påbörjades 2018 och är stadens långsiktiga arbete för att motverka segregation samt öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

Välfärdsbokslutet är uppdelat i sex avsnitt. Samtliga avsnitt bygger på ett globalt mål inom den sociala dimensionen med tillhörande Mänskliga rättigheter.

Avsnitten heter *Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Inkludering och deltagande, Hållbara städer och miljöer* samt *Utbildning*.

Årets bokslut innehåller flera nyheter. Det är förändringar som bland annat handlar om att öka användbarheten genom att skapa nya avsnitt med tillhörande statistik. Det handlar också om att visa på skillnader i livsvillkor på mindre geografiska områden än tidigare och för olika grupper av människor, detta för att förbättra utgångsläget i arbetet med att skapa ett mer jämlikt Borås.

Resultatet i Valfärdsbokslutet pekar ut tre utmaningar som tillsammans med de tre målområdena inom Socialt hållbart Borås (*God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete samt Bostäder och närmiljöer*) ska ses som vägledande i Borås framtida arbete med social hållbarhet. Utmaningarna utifrån resultatet av Valfärdsbokslutet är:

- 1) Inkludering och deltagande för alla
- 2) Geografiska områden som är särskilt utsatta
- 3) Grupper att särskilt fokusera på

Samtliga utmaningar ska dock tas i beaktande av förvaltningar och bolag i arbetet med planering av verksamheten och i budgetarbetet för verksamheten.

Sedan hösten 2019 redovisar samtliga nämnder och bolag i Borås Stad hur de använt Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete (se dnr: KS 2019-00523 1.1.2.25). Då de tre utpekade utmaningarna ska ses som vägledande i arbete framöver bör dessa särskilt lyftas i den årliga uppföljningen.

Valfärdsbokslutet 2020 innehåller också en sammanfattning av hur bokslutet idag används av stadens förvaltningar och bolag. Majoriteten arbetar med områden som Valfärdsbokslutet berör, alltså med social hållbarhet. En del förvaltningar och bolag beskriver att de arbetar direkt med områden som bokslutet lyfter, andra arbetar indirekt utifrån att deras arbete påverkar de utpekade områdena i bokslutet.

Som en del av uppföljningen rapporterade nämnder och bolag in önskemål för det fortsatta arbetet med Valfärdsbokslutet. Några av önskemålen har resulterat i de nyheter som finns i årets rapport, samt i ett kompletterande processtöd. Processtödet syftar till att underlätta för förvaltningar och bolag att kunna använda sig av Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete. Stödet innehåller tre delar:

1. Kunskap: I denna del hittas bakgrundskunskap om social hållbarhet samt presentationer av varje statusområde i bokslutet. Användaren kan lyssna på presentationerna eller själv hålla i presentationerna med hjälp av ett talarmanus.
2. Identifiera: Frågor för att identifiera hur man idag arbetar med social hållbarhet: Med hjälp av frågorna kan det bli tydligare vilka av områdena i Valfärdsbokslutet som berör aktuell förvaltning/bolag. Det finns också exempel och inspiration på hur man kan arbeta med social hållbarhet utifrån frågeställningarna.
3. Utveckla: Frågor för att utveckla arbetet med social hållbarhet. Frågeställningarna syftar till att kunna identifiera utvecklingsområden inom förvaltningens/bolagets nuvarande arbete med social hållbarhet.

Här finns också inspiration och exempel att ta hjälp av. Processtödet skulle med fördel också kunna användas utanför den kommunala organisationen, i samverkan med till exempel civilsamhället

Processtödet används med fördel av samtliga förvaltningar och övriga som direkt arbetar med, eller i nära anslutning till, Valfärdsbokslutet.

Beslutsunderlag

1. Skrivelse, Valfärdsbokslutet 2020, (2021-09-20)
2. Beslut 2021-00071-FOFN, § 90, (2021-06-22)
3. Skrivelse, Valfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås, (2021-06-22)
4. Valfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Samtliga nämnder och bolag inom koncernen Borås Stad
Kerstin Hermansson
Kommunalråd

Ingegerd Eriksson

Kvalitetschef

Protokollsanteckning till Kommunstyrelsens sammanträde 2021-09-20:

KU1: Välfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Välfärdsbokslutet visar att Borås är en stad med stora klyftor. Detta är viktig kunskap som behöver omsättas i politisk handling ute i nämnder och bolagsstyrelser. Vänsterpartiet välkomnar därför uppdraget till Fritids- och folkhälsonämnden att följa upp hur nämnderna använder välfärdsbokslutet i sitt planering- och budgetarbete. Det är också positivt med ett tydligt fokus på de tre identifierade utmaningarna. Av rapporten framgår att nämnder och styrelser arbetar med välfärdsbokslutet – antingen medvetet eller omedvetet. Vänsterpartiet vill samtidigt framhålla att det ligger ett särskilt ansvar på Mitt-S som sedan valet 2018 utgör kommunens politiska styre för att samtliga nämnder och bolag ska arbeta medvetet med välfärdsbokslutet.

Vidare behöver det säkerställas att arbetet med välfärdsbokslutet integreras med det övriga arbetet för ett socialt hållbart Borås. Idealt skulle vara att arbetet med att ta fram målbilder för socialt hållbart Borås kuggar in i arbetet med de tre identifierade utmaningarna i välfärdsbokslutet.

Vänsterpartiet ställer sig bakom formuleringen ”Forskningen visar tydligt att jämlika samhällen fungerar bättre än ojämlika”. Det är en utgångspunkt som vägleder oss i vårt politiska arbet. De kunskaper som välfärdsbokslutet förmedlar visar att det återstår mycket att göra för att Borås ska bli en jämlik stad.

För Vänsterpartiet i Kommunstyrelsen

Stefan Lindborg och Anne Rapinoja

Välfärdsbokslutet 2020 - en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Fritids- och folkhälsonämndens beslut

Fritids- och folkhälsonämnden godkänner Välfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås och översänder det till Kommunfullmäktige.

Sammanfattning

Borås är en bra stad att bo, leva och växa upp i för de flesta. En av utmaningarna som Borås Stad står inför är de hälsoskillnader som finns mellan olika grupper av boråsare och att dessa skillnader ökar.

Covid-19 har på kort tid satt djupa avtryck på samhällsutvecklingen, både globalt, nationellt och lokalt i Borås. De mänskliga rättigheterna riskerar att begränsas och skillnader mellan olika gruppers livsvillkor och hälsa riskerar att öka till följd av Coronapandemin. Det förstärker vikten av ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa.

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för ett socialt hållbart Borås. Arbetet sträcker sig bakåt i tiden. Det första Välfärdsbokslutet togs fram redan år 2000. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning av insatser för att minska skillnader i livsvillkor.

I arbetet med att skapa en god och jämlik hälsa är Välfärdsbokslutet ett redskap. Precis som att Välfärdsbokslutet också är ett redskap i arbetet med ett Socialt hållbart Borås. Arbetet inom Socialt hållbart Borås påbörjades 2018 och är stadens långsiktiga arbete för att motverka segregation samt öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

Årets rapport innehåller flera nyheter. Det är förändringar som bland annat handlar om att öka användbarheten av Välfärdsbokslutet genom att skapa nya avsnitt med tillhörande statistik. Det handlar också om att visa på skillnader i livsvillkor på mindre geografiska områden än tidigare och för olika grupper av människor. Allt detta för att förbättra utgångsläget i arbetet med att skapa ett mer jämlikt Borås.

Rapporten är uppdelat i sex avsnitt. Samtliga avsnitt bygger på ett globalt mål inom den sociala dimensionen med tillhörande Mänskliga rättigheter. Avsnitten heter *Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Inkludering och deltagande, Hållbara städer och miljöer* samt *Utbildning*.

Samtliga avsnitt innehåller den sociala hållbarhetens status globalt, nationellt och lokalt. Statusen för Borås lyfts utifrån hälsans bestämningsfaktorer, ålder, kön och arv fördelat på åldrarna barn och unga, vuxna och äldre 65+. I samtliga avsnitt redogörs också för Coronapandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan inom aktuellt område samt exempel på pågående arbete i Borås.

Det första avsnittet heter *Fattigdom*. Utmaningen i Sverige är att det finns stora ekonomiska skillnader i samhället. I Borås finns det skillnader mellan olika grupper och mellan olika geografiska områden.

Det andra avsnittet handlar om *Hälsa och välbefinnande*. De nationella utmaningarna är att hälsan är ojämnt fördelad i befolkningen. Hälsosamma levnadsvanor är en viktig förutsättning för hälsa och livskvalitet, och fungerar samtidigt som skyddsfaktorer för en rad olika sjukdomar och dödsorsaker. Det finns särskilda utmaningar gällande både psykisk och fysisk hälsa i Borås, främst mellan personer med olika utbildningsnivå, bakgrund och mellan kön.

Tredje avsnittet heter *Arbete*, där den stora utmaningen handlar om att minska skillnader och klyftor på arbetsmarknaden, inklusive skillnader i lön mellan kvinnor och män. De som till exempel saknar en fullständig gymnasieutbildning har en större risk att drabbas av långtidsarbetslöshet, oavsett bakgrund och andra förutsättningar. I Borås kan vi se dessa skillnader tydligt.

Avsnitt fyra handlar om *Inkludering och deltagande*. Kontroll, inflytande och delaktighet utgör centrala resurser för en god och jämlik hälsa. Till exempel deltagande i föreningsliv, valdeltagande och tillit till andra ser olika ut beroende på vart man bor i Borås, vilken bakgrund man har och det finns också skillnader mellan kön.

Femte avsnittet heter *Hållbara städer och miljöer* och handlar om att goda och jämlika livsmiljöer spelar en avgörande roll i en jämlik och sammanhållen stad. Framtidens utmaningar i Borås handlar om att tillgodose behovet av fler bostäder och att tillgodose en hållbar stadsutveckling med god trygghet.

Det sista avsnittet handlar om *Utbildning*. Kunskaper och kompetenser utvecklas under alla livets olika skeenden och har ett starkt samband med människors förutsättningar för en god hälsa. I Borås finns det skillnader i utbildningsnivå mellan olika grupper, mellan olika geografiska områden och mellan män och kvinnor.

Resultatet i Valfärdsbokslutet pekar ut tre utmaningar som tillsammans med de tre målområdena inom Socialt hållbart Borås (*God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete samt Bostäder och närmiljöer*) ska ses som vägledande i Borås arbete med social hållbarhet. Samtliga utmaningar ska tas i beaktande av förvaltningar och bolag i arbetet med planering av verksamheten och i budgetarbetet för verksamheten. Utmaningarna utifrån resultatet av Valfärdsbokslutet är 1) Inkludering och deltagande för alla 2) Geografiska områden som är särskilt utsatta 3) Grupper att särskilt fokusera på.

Sedan hösten 2019 ska samtliga nämnder och bolag i Borås Stad redovisa hur de använt Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete (Dnr KS 2019-00523 1.1.2.25). Därför innehåller Valfärdsbokslutet 2020 också en sammanfattning av hur Valfärdsbokslutet används idag av stadens förvaltningar och bolag. Majoriteten av alla förvaltningar och bolag arbetar med områden som Valfärdsbokslutet berör, alltså med social hållbarhet.

En del förvaltningar och bolag beskriver att de arbetar direkt med områden som bokslutet lyfter, andra arbetar indirekt med områdena som bokslutet berör utifrån att deras arbete påverkar områdena i Valfärdsbokslutet. Eftersom social hållbarhet är en fråga som kräver tvärssektoriell samverkan är det positivt att majoriteten av stadens nämnder och bolag ser att deras arbete berör social hållbarhet.

Som en del av uppföljningen av hur Valfärdsbokslutet används rapporterade nämnder och bolag in önskemål för det fortsatta arbetet med Valfärdsbokslutet. Några av önskemålen har resulterat i nyheter som finns i årets rapport och i ett kompletterande processtöd om hur Valfärdsbokslutet kan användas.

Ärendet i sin helhet

Inledning

Social hållbarhet är enligt Agenda 2030 en av de tre hållbarhetsdimensionerna tillsammans med ekologisk och ekonomisk hållbarhet för att uppnå en hållbar utveckling. Stöd för att arbeta med social hållbarhet finns på både global, nationell och lokal nivå. På global nivå är Agenda 2030, de globala och prioriterade målsättningarna i arbetet för hållbar utveckling fram till 2030. Agenda 2030 innehåller 17 prioriterade mål och 169 delmål. Till varje Agenda 2030 mål finns tillhörande mänskliga rättigheter. De globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 utgör förutsättningar för en god och jämlik hälsa, men målen är också ömsesidigt beroende av varandra samt påverkade av folkhälsan och folkhälsoarbetet.

Nationellt och lokalt finns det stöd för att arbeta med jämlik hälsa och social hållbarhet i bland annat svensk lagstiftning, t ex i Regeringsformen, i Kommunallagen, i Socialtjänstlagen och i Plan- och bygglagen. Agenda 2030 skapar ramarna för Sveriges nationella arbete för hållbar utveckling, men i

Sverige finns det förutom ett starkt lagligt stöd för social hållbarhet och jämlik hälsa, också den nationella folkhälsopolitiken. Den pekar ut områden att fokusera på i arbetet med att minska skillnader i hälsa nationellt.

För att sammanfatta är stödet för att arbeta med social hållbarhet brett och väl förankrat globalt genom Agenda 2030 och deklARATIONEN om de Mänskliga rättigheterna. Nationellt och lokalt genom svensk lagstiftning och den nationella folkhälsopolitiken. De globala målsättningarna utgör ramverket för arbetet på lokal och nationell nivå- och arbetet för ett hållbart samhälle där de mänskliga rättigheterna är respekterade går hand i hand med arbetet för ett jämlikt och socialt hållbart samhälle.

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för ett socialt hållbart Borås. Arbetet sträcker sig bakåt i tiden. Det första Valfärdsbokslutet togs fram redan år 2000. Sedan dess har rapporten utvecklats i takt med att staden ändrat form, både i sitt sätt att organisera arbetet med att skapa jämlik hälsa, men också där kommundelar blivit stadsdelar och nu fackförvaltningar. Staden har också vuxit i befolkningsantal och avståndet till övriga världen har på många sätt minskat. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning av insatser för att minska skillnader i livsvillkor.

Folkhälsoarbetet i staden utgår från det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken, som är: *att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation*. I det arbetet är Valfärdsbokslutet ett redskap. Precis som att Valfärdsbokslutet också är ett redskap i arbetet med ett Socialt hållbart Borås. Arbetet inom Socialt hållbart Borås påbörjades 2018 och är stadens långsiktiga arbete för att motverka segregation samt öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

Socialt hållbart Borås innehåller tre prioriterade målområden:

- God start i livet och goda uppväxtvillkor
- Förutsättningar för arbete
- Bostäder och närmiljö

Vägledande för arbetet är den politiskt antagna målbilden som dels identifierar mål och strategier, men också skapar en gemensam riktning för framtida åtgärder. Målbilden förstärker förutsättningarna för verksamheterna att gemensamt ta ett helhetsperspektiv på frågan för att möta dess komplexa karaktär och tillsammans öka möjligheterna att påverka livsvillkoren och hälsan för medborgarna i Borås.

I Valfärdsbokslutet finns flera statistiska källor. Gemensamt för all statistik i Valfärdsbokslutet är att den gäller på gruppnivå, det går alltså inte att dra några slutsatser om enskilda individer. I Valfärdsbokslutet är den statistiken som visas utvald för att beskriva området den berör, men det finns mer statistik att tillgå. Statistiken är den senaste som går att få fram och hämtas från både registerdata (SCB Statistiska Centralbyrån) och enkätdata (LUPP Lokal uppföljning av ungdomspolitiken, Hälsa på lika villkor, CAN Drogvaneundersökningen, Trygghetsmätningen samt Hälsoenkäten Borås Stad).

Rapportens upplägg

Rapporten är uppdelat i sex avsnitt. Samtliga avsnitt bygger på ett globalt mål inom den sociala dimensionen med tillhörande Mänskliga rättigheter. Avsnitten heter *Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Inkludering och deltagande, Hållbara städer och miljöer* samt *Utbildning*.

Samtliga avsnitt är uppbyggda på följande sätt:

- ***Den sociala hållbarhetens status på en global, nationell och lokal-Borås nivå***
- ***Agenda 2030 mål 5: Jämställdhet och Mål: 10 Minskad ojämlikhet.*** Målsättningarna finns med i alla områden eftersom de sträcker sig över övriga områden i ett socialt hållbart samhälle.
- ***Status utifrån hälsans bestämningsfaktorer; ålder, kön och arv.*** Hälsans bestämningsfaktorer lyfts utifrån indelningen; barn och unga, vuxna och äldre 65+ inom varje område.
- ***Coronapandemins påverkan.*** I varje avsnitt redogörs för Coronapandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan inom aktuellt område.
- ***Pågående arbete i Borås.*** Varje avsnitt innehåller tolkning av de globala målen med tillhörande mänskliga rättigheter utifrån det kommunala ansvaret samt exempel på hur Borås arbetar med social hållbarhet utifrån området idag.

Det första avsnittet heter *Fattigdom*. Utmaningen i Sverige är att det finns stora ekonomiska skillnader i samhället. Delar av Sveriges befolkning har otillräckliga ekonomiska resurser i jämförelse med genomsnittet. Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män och kvinnor är överrepresenterade i befattningar med lägre löner. Särskilt utsatta är kvinnor över 65 år, ensamstående kvinnor med barn, personer med funktionsnedsättning samt personer som är födda utomlands. I Borås finns det stora skillnader mellan olika grupper och mellan olika geografiska områden.

Det andra avsnittet handlar om *Hälsa och välbefinnande*. De nationella utmaningarna är att hälsan är ojämlikt fördelad i befolkningen. Hälsosamma levnadsvanor är en viktig förutsättning för hälsa och livskvalitet, och fungerar samtidigt som skyddsfaktorer för en rad olika sjukdomar och dödsorsaker. Förebyggande insatser i hälsa gynnar samhällets utveckling i stort och skapar förutsättningar för människors grundläggande rättigheter till välbefinnande. Det finns särskilda utmaningar gällande både psykisk och fysisk hälsa i Borås, främst mellan personer med olika utbildningsnivå, bakgrund och mellan kön.

Tredje avsnittet heter *Arbete*, där den stora utmaningen handlar om att minska skillnader och klyftor på arbetsmarknaden, inklusive skillnader i lön mellan kvinnor och män. Personer med en funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda samt vissa äldre och unga har i större utsträckning än andra svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. De som saknar en fullständig gymnasieutbildning har också en större risk att drabbas av långtidsarbetslöshet, oavsett bakgrund och andra förutsättningar. I Borås kan vi se dessa skillnader tydligt.

Avsnitt fyra handlar om *Inkludering och deltagande*. Lika tillgång till inflytande över beslutsfattande handlar om att säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer. Kontroll, inflytande och delaktighet utgör också centrala resurser för en god och jämlik hälsa. Till exempel deltagande i föreningsliv, valdeltagande och tillit till andra ser olika ut beroende på vart man bor i Borås, vilken bakgrund man har och det finns också skillnader mellan kön.

Femte avsnittet heter *Hållbara städer och miljöer* och handlar om att goda och jämlika livsmiljöer spelar en avgörande roll i en jämlik och sammanhållen stad. Stadens utformning påverkar människors liv på ett påtagligt sätt. En trygg boendemiljö främjar hälsa på både individ-, områdes- och befolkningsnivå. Den miljö där man växer upp skapar förutsättningar för till exempel hälsa och tillit. Inte minst är goda och trygga livsmiljöer viktiga förutsättningar för att ge barnen en god start i livet. Framtidens utmaningar i Borås handlar om att tillgodose behovet av fler bostäder och att tillgodose en hållbar stadsutveckling med god trygghet.

Det sista avsnittet handlar om *Utbildning*. Rätten till en god utbildning handlar om att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och att främja livslångt lärande för alla, oberoende könsbaserade skillnader eller funktionsnedsättning. Kunskaper och kompetenser utvecklas under alla livets olika skeenden och har ett starkt samband med människors förutsättningar för en god hälsa. I Borås finns det skillnader i utbildningsnivå mellan olika grupper, mellan olika geografiska områden och mellan män och kvinnor.

Status social hållbarhet i Borås

I Valfärdsbokslutets sex avsnitt visas hur inkomster skiljer sig åt, hur hälsan är ojämnt fördelad, att ett arbete inte är en självklarhet för alla och att alla inte är inkluderade eller känner tillit till andra. Det visas också att upplevelsen av trygghet varierar, att bo trångt är ett faktum för en del och att samband mellan utbildningsnivå och till exempel arbete, inkomst och valdeltagande finns. Allt detta är utmaningar som staden har. Om människor inte har likvärdiga uppväxtvillkor, utbildningschanser, livsmiljöer, tillgång till det offentliga rummet och bostäder, arbetsmöjligheter är inte livsvillkoren jämlika. Särskilt inte om det finns en systematik i ojämlikheter mellan, och diskriminering av, olika grupper.

Utifrån resultatet i Valfärdsbokslutet 2020 har tre stycken utmaningar identifierats. Tillsammans med de redan beslutade målområdena inom arbetet med Socialt hållbart Borås (God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete samt Bostäder och närmiljö) ska utmaningarna ses som vägledande i arbetet med social hållbarhet. Samtliga utmaningar ska tas i beaktande av förvaltningar och bolag i arbetet med planering av verksamheten och i budgetarbetet för verksamheten.

Dessa tre identifierade utmaningarna i Valfärdsbokslutet är:

1. Inkludering och ökat deltagande för alla

Det finns skillnader i vilka som deltar i samhället, vilket utmanar det faktiska jämlika deltagande på alla nivåer. Att arbeta med att förbättra livsvillkoren för alla i befolkningen är därför viktigt ur ett delaktighetsperspektiv.

För att möjliggöra ett jämlikt deltagande behöver staden:

- Utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter
- Stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit
- Skapa delaktighet och tillit genom nya former av deltagande

2. Geografiska områden som är särskilt utsatta

Med hjälp av tillgång till ny statistik på fler geografiska områden kan Borås Stad nu tydligt se vilka områden som är mer utsatta och därför behöver extra fokus. I rapporten lyfts 15 geografiska områden fram. I dessa områden bor de med lägst utbildningsnivå, med lägst inkomster, lägsta andelen i arbete, högsta andelen långtidsarbetslösa, högsta andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll och de som har minst boyta. I vissa utav dessa områden känner man sig dessutom i högre grad otrygg. Samtliga 15 geografiska områden har flera utav dessa utmaningar, men alla områden är inte utsatta i samtliga indikatorer.

3. Grupper att särskilt fokusera på

I Borås finns det grupper som på olika sätt har sämre livsvillkor och sämre förutsättningar för en god hälsa. Dels handlar det om socioekonomiskt utsatta grupper, som i detta fall uppmärksammas redan i *Utmaning 2. Geografiska områden som är särskilt utsatta*.

Men det handlar också om följande utsatta grupper: Kvinnor, Ensamstående, Ensamstående med barn, HBTQI-personer, Personer med funktionsnedsättningar, Utrikes födda, Nationella minoriteter och Urfolk.

Hur används Valfärdsbokslutet?

Sedan hösten 2019 ska samtliga nämnder och bolag i Borås Stad redovisa hur de använt Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete (Dnr KS 2019-00523 1.1.2.25).

Därför innehåller Valfärdsbokslutet 2020 också en sammanfattning av hur Valfärdsbokslutet används idag av stadens förvaltningar och bolag. Majoriteten av alla förvaltningar och bolag arbetar med områden som Valfärdsbokslutet berör, alltså med social hållbarhet. En del förvaltningar och bolag beskriver att de arbetar direkt med områden som bokslutet lyfter, andra arbetar indirekt med områdena som bokslutet berör utifrån att deras arbete påverkar områdena i Valfärdsbokslutet. Eftersom social hållbarhet är en fråga som kräver tvärssektoriell samverkan är det positivt att majoriteten av stadens nämnder och bolag ser att deras arbete berör social hållbarhet.

Som en del av uppföljningen av hur Valfärdsbokslutet används rapporterade nämnder och bolag in önskemål för det fortsatta arbetet med Valfärdsbokslutet. Några av önskemålen har resulterat i nyheter som finns i årets rapport och i ett kompletterande processtöd om hur Valfärdsbokslutet kan användas.

Önskemål och svar på önskemål:

- Förvaltningarna och bolagen önskade ett tydliggörande kring vilka områden i bokslutet som berör vilka förvaltningar och bolag. Avsnittet med exempel på hur Borås arbetar med de olika områdena i bokslutet har därför lagts till.
- Det fanns också ett önskemål om att bokslutet avslutas med slutsatser och rekommendationer för fortsatt arbete. Avsnittet ”Sammanfattad statusbild” har därför lagts till i bokslutet.
- En utmaning för användandet av Valfärdsbokslutet som har nämnts är att det saknas arbetssätt för hur och när Valfärdsbokslutet kan användas. Det finns också ett önskemål om presentationer med manus för att tjänstepersoner på bolagen och förvaltningarna själva ska kunna sprida kunskapen som Valfärdsbokslutet innehåller. För att underlätta för förvaltningarna och bolagen i användandet av Valfärdsbokslutet har ett processtöd i hur man använder Valfärdsbokslutet tagits fram.

Förvaltningens överväganden

Folkhälsan i Sverige utvecklas positivt men skillnaderna mellan olika grupper i samhället ökar. Den sociala gradienten, det vill säga utbildning och socioekonomiska förhållanden, är tydlig. De grupper som har en lägre utbildningsnivå har i de allra flesta fall en sämre hälsa. Att ojämlikhet i hälsa kostar är också lätt att inse. Den ohälsa och förtida död som ojämlikheten mellan exempelvis olika utbildningsgrupper representerar handlar inte enbart om mänskligt lidande och förlorade levnadsår utan även om direkta kostnader kopplade till ohälsan i form av produktionsbortfall, sjukvård och sjukskrivning. Därtill kommer de kostnader som är förknippade med ohälsans sociala bestämningsfaktorer, exempelvis för arbetslöshetsersättning.

I Valfärdsbokslutet kan man se att folkhälsan i Borås följer samma utveckling. Precis som för folkhälsoarbetet i Sverige ligger utmaningen för Borås i att jämna ut skillnaderna mellan olika grupper. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, mellan geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning, t. ex i budgetarbetet.

Forskning visar tydligt att jämlika samhällen fungerar bättre än ojämlika. Stora ojämlika skillnader i livsvillkor bidrar till sämre hälsa, ökad social oro, sämre sammanhållning och sämre trygghet i hela samhället. Det betyder att även de som redan har goda livsvillkor ”tjänar” på en mer jämlik stad. Att arbeta för likvärdiga livsvillkor för alla är dessutom en samhällsinvestering, rent ekonomiskt. Förutom att människor får ett bättre liv kostar det mindre för samhället att förebygga ohälsa, än att ta hand om konsekvenserna. Arbetet för likvärdiga livsvillkor är alltså ett sätt att hushålla med samhällets gemensamma resurser.

I arbetet med Socialt hållbart Borås tas flera av de utmaningar som framgår i Valfärdsbokslutet upp. Detta är utmaningar som går att finna inom avsnitten *Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Hållbara städer och miljöer* och *Utbildning*. Utifrån Valfärdsbokslutets resultat presenteras därutöver tre utmaningar som behöver läggas fokus på för att nå målsättningen om att skapa en mer jämlik och socialt hållbar stad.

Arbetet för social hållbarhet kräver tvärspektoriell samverkan. Det finns en stor utmaning för förvaltningar och bolag att hantera tvärspektoriella frågor som social hållbarhet. Frågorna bemöts dels av konkurrens av ordinarie verksamhet och dels av konkurrens av andra tvärspektoriella frågor, då de ställer krav på att tillämparen kan beakta flera olika perspektiv. Det gör att frågorna är beroende av flera olika politikområden för att genomföra sin politik. Samordning mellan

olika politikområden ställer krav på gemensam horisontell styrning och nätverk. En nyckel för ett framgångsrikt arbete är därmed att det finns samverkan gällande tvärssektoriella frågor och att frågorna är en del av kärnverksamheten och inte något som görs vid sidan om. Med denna kunskap som grund är därmed samverkan en grundläggande förutsättning för framgång i arbetet för ett socialt hållbart Borås.

För att underlätta för förvaltningar och bolag att kunna använda sig av Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete har ett processtöd byggts upp.

Detta stöd innehåller tre delar:

1. Kunskap: I denna del hittas bakgrundkunskap om social hållbarhet samt presentationer av varje statusområde i bokslutet. Användaren kan lyssna på presentationerna eller själv hålla i presentationerna med hjälp av ett talarmanus.

2. Identifiera: Frågor för att identifiera hur man idag arbetar med social hållbarhet: Med hjälp av frågorna kan det bli tydligare vilka av områdena i Valfärdsbokslutet som berör aktuell förvaltning/bolag. Det finns också exempel och inspiration på hur man kan arbeta med social hållbarhet utifrån frågeställningarna.

3. Utveckla: Frågor för att utveckla arbetet med social hållbarhet. Frågeställningarna syftar till att kunna identifiera utvecklingsområden inom förvaltningens/bolagets nuvarande arbete med social hållbarhet. Här finns också inspiration och exempel att ta hjälp av.

Processtödet skulle med fördel också kunna användas utanför den kommunala organisationen, i samverkan med till exempel civilsamhället.

Beslutsunderlag

1. Valfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Beslutet expedieras till

1. Kommunfullmäktige

Håkan Eriksson
Ordförande

Tommy Jingfors
Förvaltningschef

§ 90

Dnr FOFN 2021-00071 1.1.3.0

Välfärdsbokslutet 2020 - en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Fritids- och folkhälsonämndens beslut

Fritids- och folkhälsonämnden godkänner Välfärdsbokslutet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås och översänder det till Kommunfullmäktige.

Sammanfattning av ärendet

Borås är en bra stad att bo, leva och växa upp i för de flesta. En av utmaningarna som Borås Stad står inför är de hälsoskillnader som finns mellan olika grupper av boråsare och att dessa skillnader ökar.

Covid-19 har på kort tid satt djupa avtryck på samhällsutvecklingen, både globalt, nationellt och lokalt i Borås. De mänskliga rättigheterna riskerar att begränsas och skillnader mellan olika gruppers livsvillkor och hälsa riskerar att öka till följd av Coronapandemin. Det förstärker vikten av ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa.

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för ett socialt hållbart Borås. Arbetet sträcker sig bakåt i tiden. Det första Välfärdsbokslutet togs fram redan år 2000. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning av insatser för att minska skillnader i livsvillkor.

I arbetet med att skapa en god och jämlik hälsa är Välfärdsbokslutet ett redskap. Precis som att Välfärdsbokslutet också är ett redskap i arbetet med ett Socialt hållbart Borås. Arbetet inom Socialt hållbart Borås påbörjades 2018 och är stadens långsiktiga arbete för att motverka segregation samt öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

Årets rapport innehåller flera nyheter. Det är förändringar som bland annat handlar om att öka användbarheten av Välfärdsbokslutet genom att skapa nya avsnitt med tillhörande statistik. Det handlar också om att visa på skillnader i livsvillkor på mindre geografiska områden än tidigare och för olika grupper av människor. Allt detta för att förbättra utgångsläget i arbetet med att skapa ett

mer jämlikt Borås.

Rapporten är uppdelat i sex avsnitt. Samtliga avsnitt bygger på ett globalt mål inom den sociala dimensionen med tillhörande Mänskliga rättigheter. Avsnitten heter Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Inkludering och deltagande, Hållbara städer och miljöer samt Utbildning.

Samtliga avsnitt innehåller den sociala hållbarhetens status globalt, nationellt och lokalt. Statusen för Borås lyfts utifrån hälsans bestämningsfaktorer, ålder, kön och arv fördelat på åldrarna barn och unga, vuxna och äldre 65+. I samtliga avsnitt redogörs också för Coronapandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan inom aktuellt område samt exempel på pågående arbete i Borås.

Det första avsnittet heter Fattigdom. Utmaningen i Sverige är att det finns stora ekonomiska skillnader i samhället. I Borås finns det skillnader mellan olika grupper och mellan olika geografiska områden.

Det andra avsnittet handlar om Hälsa och välbefinnande. De nationella utmaningarna är att hälsan är ojämlikt fördelad i befolkningen. Hälsosamma levnadsvanor är en viktig förutsättning för hälsa och livskvalitet, och fungerar samtidigt som skyddsfaktorer för en rad olika sjukdomar och dödsorsaker. Det finns särskilda utmaningar gällande både psykisk och fysisk hälsa i Borås, främst mellan personer med olika utbildningsnivå, bakgrund och mellan kön.

Tredje avsnittet heter Arbete, där den stora utmaningen handlar om att minska skillnader och klyftor på arbetsmarknaden, inklusive skillnader i lön mellan kvinnor och män. De som till exempel saknar en fullständig gymnasieutbildning har en större risk att drabbas av långtidsarbetslöshet, oavsett bakgrund och andra förutsättningar. I Borås kan vi se dessa skillnader tydligt.

Avsnitt fyra handlar om Inkludering och deltagande. Kontroll, inflytande och delaktighet utgör centrala resurser för en god och jämlik hälsa. Till exempel deltagande i föreningsliv, valdeltagande och tillit till andra ser olika ut beroende på vart man bor i Borås, vilken bakgrund man har och det finns också skillnader mellan kön.

Femte avsnittet heter Hållbara städer och miljöer och handlar om att goda och jämlika livsmiljöer spelar en avgörande roll i en jämlik och sammanhållen stad.

Framtidens utmaningar i Borås handlar om att tillgodose behovet av fler bostäder och att tillgodose en hållbar stadsutveckling med god trygghet.

Det sista avsnittet handlar om Utbildning. Kunskaper och kompetenser utvecklas under alla livets olika skeenden och har ett starkt samband med människors förutsättningar för en god hälsa. I Borås finns det skillnader i utbildningsnivå mellan olika grupper, mellan olika geografiska områden och mellan män och kvinnor.

Resultatet i Valfärdsbokslutet pekar ut tre utmaningar som tillsammans med de tre målområdena inom Socialt hållbart Borås (God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete samt Bostäder och närmiljöer) ska ses som vägledande i Borås arbete med social hållbarhet. Samtliga utmaningar ska tas i beaktande av förvaltningar och bolag i arbetet med planering av verksamheten och i budgetarbetet för verksamheten. Utmaningarna utifrån resultatet av Valfärdsbokslutet är 1) Inkludering och deltagande för alla 2) Geografiska områden som är särskilt utsatta 3) Grupper att särskilt fokusera på.

Sedan hösten 2019 ska samtliga nämnder och bolag i Borås Stad redovisa hur de använt Valfärdsbokslutet i sitt planerings- och budgetarbete (Dnr KS 2019-00523 1.1.2.25). Därför innehåller Valfärdsbokslutet 2020 också en sammanfattning av hur Valfärdsbokslutet används idag av stadens förvaltningar och bolag. Majoriteten av alla förvaltningar och bolag arbetar med områden som Valfärdsbokslutet berör, alltså med social hållbarhet.

En del förvaltningar och bolag beskriver att de arbetar direkt med områden som bokslutet lyfter, andra arbetar indirekt med områdena som bokslutet berör utifrån att deras arbete påverkar områdena i Valfärdsbokslutet. Eftersom social hållbarhet är en fråga som kräver tvärsektoriell samverkan är det positivt att majoriteten av stadens nämnder och bolag ser att deras arbete berör social hållbarhet.

Som en del av uppföljningen av hur Valfärdsbokslutet används rapporterade nämnder och bolag in önskemål för det fortsatta arbetet med Valfärdsbokslutet. Några av önskemålen har resulterat i nyheter som finns i årets rapport och i ett kompletterande processtöd om hur Valfärdsbokslutet kan användas.

Beslutsunderlag

1. Vårdförboksletet 2020 – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Vid protokollet

Jacob Ingvarsson
Nämndsekreterare

Tommy Jingfors
Förvaltningschef

Justeras 2021-06-24.

Håkan Eriksson (C)
Ordförande

Jan Nilsson (SD)

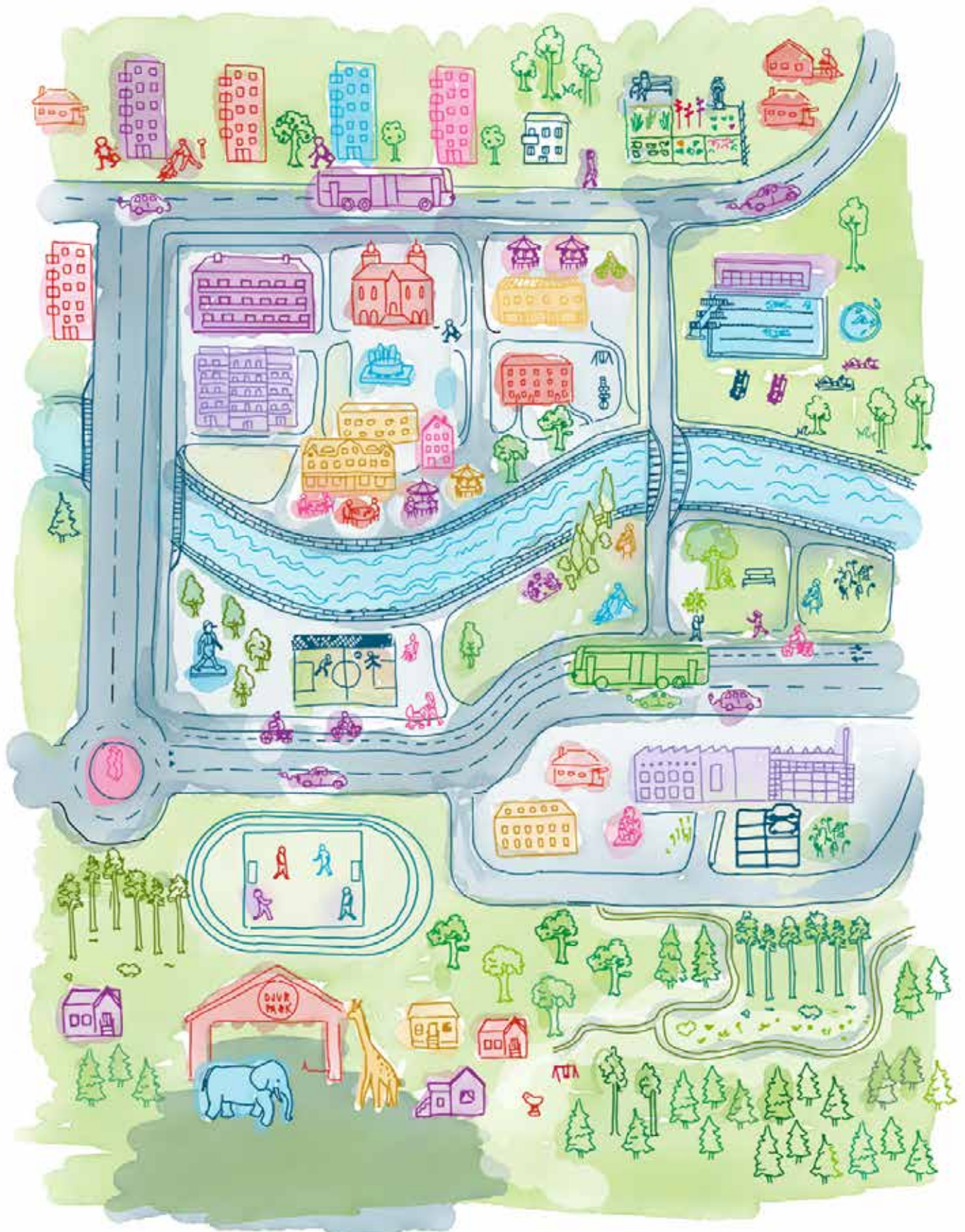
Justeringen tillkännagiven på kommunens anslagstavla 2021-06-24.

Rätt utdraget intygar:

Jacob Ingvarsson
Nämndsekreterare

VÄLFÄRDSBOKSLUTET 2020

En jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

Borås Stad 2021
Skribenter: Kristina Nyberg Smahel och Maja Karlsson
Grafisk form och tryck: Borås Stad
Illustrationer: Jacqueline Forzelius

Förord

Borås är en bra stad att bo, leva och växa upp i för de flesta. En av utmaningarna som Borås Stad står inför är de hälsoskillnader som finns mellan olika grupper av boråsare och att dessa skillnader ökar.

Covid-19 har på kort tid satt djupa avtryck på samhällsutvecklingen, både globalt, nationellt och lokalt i Borås. De mänskliga rättigheterna riskerar att begränsas och skillnader mellan olika gruppers livsvillkor och hälsa riskerar att öka till följd av Coronapandemin. Det förstärker vikten av ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa.

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för god och jämlik hälsa och för social hållbarhet. Välfärdsbokslutet har gjorts sedan år 2000 och mäter den sociala hållbarheten i Borås. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning av insatser för att minska skillnader i livsvillkor.

” När våra livsvillkor är likvärdiga får alla möjlighet till en god uppväxt, en passande bostad, bra sjukvård, utbildning, försörjning och arbete

En del av Borås arbete för social hållbarhet sker sedan år 2018 under namnet Socialt hållbart Borås. Inom ramen för arbetet med Socialt hållbart Borås är Välfärdsbokslutet ett viktigt kunskapsunderlag. Analyser av det statistiska materialet kan bidra till en samlad bild och förståelse för de utmaningar som finns i staden. Underlaget ger också möjlighet att prioritera bland dessa utmaningar.

Årets rapport innehåller flera nyheter. Det är förändringar som bland annat handlar om att öka användbarheten av Välfärdsbokslutet genom att skapa nya avsnitt med tillhörande statistik. Det handlar också om att visa på skillnader i livsvillkor på mindre geografiska områden än tidigare och för olika grupper av människor. Allt detta för att förbättra vårt utgångsläge i arbetet med att skapa ett mer jämlikt Borås.

Välfärdsbokslutet riktar sig till Borås Stads politiker och till hela stadens arbete med mänskliga rättigheter och social hållbarhet. Arbetet med social hållbarhet är ett gemensamt ansvar. Insatser från både det offentliga, privata, ideella organisationer och individerna själva kan påverka och främja jämlika livsvillkor och en god och jämlik hälsa i Borås. En bred samverkan är därmed en grundläggande förutsättning för att vi tillsammans ska kunna kraftsamla för att nå resultat i arbetet för ett socialt hållbart Borås.

Ulf Olsson (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Innehåll

Förord	3
Definitioner och sammanhang	6
Vad är social hållbarhet?	6
Hur kommer vi dit?	6
Social hållbarhet, Mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och Folkhälsoarbetet- hand i hand	10
Arbetet för ett socialt hållbart Borås	11
Coronapandemins påverkan	12
Så här läser du Välfärdsbokslutet	14
Syftet med rapporten	14
Rapportens innehåll och avgränsningar	14
Status Social hållbarhet	18
Fattigdom	18
Status Borås	18
Barn och unga	18
Oro över familjens ekonomi – från LUPP	19
Andel barn 0–17 år som växer upp i hushåll med låg inkomststandard - från SCB	19
Vuxna	20
Andel vuxna med låg disponibel inkomst – från SCB	20
Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd – från SCB	21
Äldre (65-)	21
Andel 65 år och äldre med låg disponibel inkomst – från SCB	21
Pågående arbete i Borås	22
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	22
Hälsa och välbefinnande	24
Status Borås	24
Barn och unga	24
Självskattad hälsa och psykosomatiska besvär – från LUPP	25
Någon vuxen att prata öppet och förtroligt med – från Hälsoenkäten och Lupp	26
Fysisk aktivitet – från LUPP	26
Simkunnighet – från Grundskoleförvaltningen	27
Alkohol- narkotika- och tobaksbruk – från CAN	27
Vuxna	27
Fysisk aktivitet – från Hälsa på lika villkor	28
Alkohol-, tobaks- och narkotikabruk – från Hälsa på lika villkor	28
Medellivslängd – från SCB	29
Äldre (65-)	29
Fallskador 65 år- äldre – från Socialstyrelsen	29
Självupplevd hälsa – från Hälsa på lika villkor	30
Psykisk hälsa – från Hälsa på lika villkor	30
Pågående arbete i Borås	30
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	31
Arbete	32
Status Borås	32
Barn och unga	32
Unga med extrajobb och sommarjobb – från LUPP	33
Ungas framtidstro och framtidsplaner – från LUPP	33
Andel UVAS – unga som varken arbetar eller studerar 16–24 år – från SCB	34
Vuxna	35

BAKGRUND

Andel förvärvsarbetande – från SCB	35
Andel inskrivna arbetslösa – från SCB	35
Andel långvarigt arbetslösa – från SCB	36
Äldre (65-)	36
Andelen förvärvsarbetande 65+ – från SCB	36
Pågående arbete i Borås	37
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	37
Inkludering och deltagande	38
Status Borås	38
Barn och unga	38
Ungas delaktighet och inflytande – från LUPP	39
Medlemskap i förening – från Hälsoenkäten	40
Ungas upplevelser av fritiden – från LUPP	40
Vuxna	41
Andel deltagande i Riksdags-, Landstings- och Kommunalval – från SCB	41
Tillit – från Hälsa på lika villkor	42
Äldre (65-)	42
Social isolering och ensamhet – från Hälsa på lika villkor	42
Tillit – från Hälsa på lika villkor	42
Pågående arbete i Borås	42
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	43
Hållbara städer och miljöer	44
Status Borås	44
Barn och unga	44
Ungas upplevda trygghet på olika platser – från LUPP	45
Vuxna	45
Boendeform – från SCB	46
Genomsnittlig bostadsarea – från SCB	46
Utsatthet för brott – från Trygghetsmätningen	47
Oro över brottslighet i närområdet – från Trygghetsmätningen	47
Äldre (65-)	48
Genomsnittlig bostadsarea – från SCB	48
Pågående arbete i Borås	48
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	49
Utbildning	50
Status Borås	50
Barn och unga	50
Barn och ungas upplevelser av skolan – från LUPP	51
Behörighet till yrkesprogram på gymnasiet – från SCB	52
Vuxna	52
Utbildningsnivå – från SCB	52
Äldre	54
Utbildningsnivå – från SCB	54
Pågående arbete i Borås	54
Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår	55
Sammanfattad statusbild	56
Att använda sig av Valfärdsbokslutet	61
Slutord	63
Litteraturförteckning	64

BAKGRUND

Definitioner och sammanhang

I detta avsnitt redogörs för återkommande begrepp och bakgrundskunskap som är bra att ha med sig i det fortsatta läsandet av Valfärdsbokslutet.

Vad är social hållbarhet?

Det finns olika definitioner av *social hållbarhet*, men gemensamt för de flesta definitioner är att de innefattar en riktning mot en möjlig framtid. Med det innebär att begreppets betydelse påverkas av ett samhälles utveckling, normer och värderingar.

Inom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Folkhälsomyndighetens gemensamma arena ”Mötesplats social hållbarhet”, har det tagits fram en bred och vedertagen beskrivning av ett socialt hållbart samhälle:

- Ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.
- Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde och rättigheter står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Utifrån denna beskrivning kan den samlade befolkningens hälsa, det vill säga *folkehälsoläget*, ses som ett uttryck för en socialt hållbar samhällsutveckling. Orsaken till att den sociala hållbarhetens koppling till hälsa är så tydlig är att kunskapsläget visar att det inte går att uppnå hållbarhet om hälsan är ojämnt fördelad i ett samhälle¹. En god folkhälsa innebär både att så många som möjligt har en bra psykisk och fysisk hälsa och att hälsan är jämnt fördelad mellan olika grupper i samhället².

Social hållbarhet innebär också att det som erbjuds tillgodoser alla människors grundläggande behov och att de mänskliga rättigheterna säkerställs och skyddas. Här är social välfärd, rättvisa och jämlika livsvillkor centrala byggstenar som kan konkretiseras genom mått på tillit, delaktighet, utbildning och försörjningsmöjligheter³.

Hur kommer vi dit?

För att nå ett socialt hållbart samhälle krävs en samsyn kring vad välfärdssamhället ska erbjuda⁴. I praktiken handlar det om hur väl vi lyckas fördela dagens ekonomiska och materiella resurser, socialt kapital och kvalitet på välfärdstjänster mellan olika grupper i samhället och hur vi lyckas överföra det till nästkommande generationer⁵.

Fokus på likvärdiga livsvillkor- men det betyder inte lika för alla

Livsvillkor är de villkor och möjligheter människor lever under. Det kan handla om en god uppväxt, en bra utbildning, ett gott arbete, försörjningsmöjligheter och ett bra boende- värden som definieras som grundläggande mänskliga rättigheter.

Den sociala hållbarheten kan stärkas genom att tillgodose grundläggande värden som säkerhet, trygghet och rättvisa, men framförallt genom att livsvillkoren är jämlikt fördelade i befolkningen⁶.

Insatser för social hållbarhet och jämlikhet behöver vara riktade till hela befolkningen, men det behövs också insatser som riktar sig till grupper eller områden i Borås som är utsatta för en eller flera riskfaktorer gällande skillnader i livsvillkor. Med det sagt behöver vi arbeta för att skapa likvärdiga livsvillkor, men det behöver inte betyda att hela Borås är i behov av likvärdiga insatser.

^{1,3,4} <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/>

² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

⁵ <https://www.boras.se/kommunochpolitik/samarbetenochnatverk/socialhallbartboras.4.3ce6dfa316b8abfeace78c8.html>

⁶ Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. (2015). Skillnadernas Stockholm. Stockholm: Stockholms stad.

”I ett socialt hållbart Borås är inte alla lika, men alla har likvärdiga förutsättningar

När jämlikhet mäts med hjälp av hälsa är den *sociala positionen* central. Grupper med en hög social position har tillgång till mer resurser, exempelvis inflytande och pengar samt bättre boenden. Forskning visar att en grupp sociala position i relation till andra grupper i ett samhälle har stor betydelse för hälsan och förväntad livslängd. Mönstret är att hälsan förbättras med stigande social position, oavsett vilken socioekonomisk grupp i samhället man tillhör.

Den sociala positionen påverkas av gruppens 1) socioekonomiska status och i vilken grad gruppen 2) är särskilt socialt utsatt, marginaliserad eller diskriminerad. När ojämlikhet i hälsa mellan grupper i befolkningen mäts utgår man normalt från en socioekonomisk situation i form av utbildning, inkomst och arbete eller diskrimineringsgrunder såsom ålder, kön, födelseland eller sexuell läggning.

Vissa grupper i samhället räknas som särskilt utsatta, det är grupper som statistiskt kännetecknas av att befinna sig i en sårbar, marginaliserad eller diskriminerad situation. Hur hälsan utvecklas beror på en rad förutsättningar och en person kan tillhöra flera grupper samtidigt. Det kan därmed finnas skillnader i livsvillkor och hälsa mellan utsatta grupper och den övriga befolkningen, men också skillnader inom grupperna⁷.

Förståelse för hälsans bestämningsfaktorer

De livsvillkor som krävs för att uppnå en god och jämlik hälsa kallas ofta för *hälsans bestämningsfaktorer*⁸. Hälsans fördelning i en befolkning bestäms till en övervägande del av sociala bestämningsfaktorer. För att kunna åtgärda ojämlikheter i hälsa måste man därmed åtgärda de ojämlikheter som primärt ligger i hälsans bestämningsfaktorer⁹.

Bilden förklarar hälsans bestämningsfaktorer. Det som påverkar hälsan primärt är kön, arv och ålder. De två kommande lagren ”mellanmänniskt”, även kallat sociala och samhälleliga nätverk, och ”levnadsvanor” går i hög grad att påverka som enskild individ. Men dessa påverkas också av de andra mer politiskt styrda lagren runt om. Nästa lager består av levnads- och arbetsvillkor. De påverkas till viss del av egna beslut, men kanske främst av politiska beslut på lokal, regional och nationell nivå. Överst finns samhällsstrukturen på global nivå, det som den enskilda människan har svårt att påverka. För att sammanfatta bestäms folkhälsan av samhälleliga förutsättningar, individens livsvillkor, levnadsförhållanden, sociala nätverk och levnadsvanor, men primärt av faktorer som individen bär på i form av ålder, kön och arv¹⁰.

⁷ https://goteborg.se/wps/wcm/connect/3fe012fe-9367-4bd9-a0e9-52999da2ee7d/Jämlikhetsrapporten2017_171219.pdf?MOD=AJPERES

⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/hur-hanger-livsvillkor-och-halsa-ihop/>

⁹ https://www.who.int/social_determinants/final_report/csdh_finalreport_2008.pdf

¹⁰ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/hur-hanger-livsvillkor-och-halsa-ihop/>

BAKGRUND

Ett långsiktigt arbete med insatser på olika nivåer

Det går att påverka folkhälsan och dess bestämningsfaktorer genom allt från politiska beslut till den enskilda individens livsval. För att nå en god och jämlik folkhälsa krävs ett långsiktigt och tålmodigt arbete med att förbättra förutsättningar för hälsa. Det behöver ske i kombination med mer kortsiktiga insatser för att påverka de ojämlika förutsättningarna för hälsan som finns idag.

Insatser för att förbättra folkhälsan behöver också ta hänsyn till att personer har olika förutsättningar. Begreppet *proportionell universalism* används allt oftare och innebär att generella insatser kan öka i intensitet där behoven är större¹¹.

” *Insatser som vi gör för att förbättra folkhälsan behöver ta hänsyn till att personer har olika förutsättningar*

I ett förebyggande (preventivt) arbete, så som i arbetet för social hållbarhet och jämlik hälsa, bör majoriteten av insatserna göras på en *universell* nivå, det vill säga insatser som riktar sig till hela befolkningen. En del av insatserna bör vara *selektiva*, det vill säga rikta sig till riskgrupper som ännu inte har en konstaterad problematik. Den sista nivån är den indikerade preventionen som vänder sig till personer där det finns en konstaterad problematik, till exempel psykisk ohälsa, erfarenheter av grovt våld eller missbruk.

De indikerade insatserna är mest konkreta och ger stor effekt för den enskilda individen. Det är därför lätt att tro att den indikerade preventionen har störst effekt i det förebyggande arbetet. Men den universella preventionen har en positiv effekt på alla tre nivåer och minskar behovet av de två andra nivåerna. Den är också minst resurskrävande. Om samhället hade haft mer medvetenhet om effekten av universell prevention hade det varit möjligt att spara mycket pengar, men framför allt hade mycket mänskligt lidande kunnat förebyggas¹².

För att kunna arbeta mot minskade skillnader i livsvillkor behöver vi hjälpas åt. Som hittills beskrivits i rapporten handlar social hållbarhet om många, stora och komplexa frågor som sträcker sig över olika verksamhetsområden. En bred samverkan är därmed en grundläggande förutsättning för att alla tillsammans ska kunna kraftsamla för att nå resultat i arbetet för ett socialt hållbart Borås¹³.

” *Arbetet tar tid, men tillsammans kan vi göra skillnad för fler*

En bred samverkan är av stor vikt då arbetet för social hållbarhet kräver tvärssektoriell samverkan¹⁴. Det finns en stor utmaning för förvaltningarna att hantera *tvärssektoriella* frågor som social hållbarhet. Frågorna bemöts dels av konkurrens av ordinarie verksamhet¹⁵ och dels av konkurrens av andra tvärssektoriella frågor, då de ställer krav på att tillämparen kan beakta flera olika perspektiv¹⁶. Det gör att frågorna är beroende av flera olika politikområden för att genomföra sin politik. Samordning mellan olika politikområden ställer krav på gemensam horisontell styrning och nätverk. En nyckel för ett framgångsrikt arbete är därmed att det finns samverkan gällande tvärssektoriella frågor och att frågorna är en del av kärnverksamheten och inte något som görs vid sidan om¹⁷. Med denna kunskap som grund är därmed samverkan en grundläggande förutsättning för framgång i arbetet för ett socialt hållbart Borås.

¹¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/hur-hanger-livs-villkor-och-halsa-ihop/>

¹² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-ar-folkhalsa/folkhalsa-och-jamlik-halsa/>

¹³ <https://www.boras.se/kommunochpolitik/samarbetenochnatverk/socialthallbartboras.4.3ce6dfa316b8abface78c8.html>

¹⁴ https://goteborg.se/wps/wcm/connect/3fe012fe-9367-4bd9-a0e9-52999da2ee7d/Jamlikhetsrapporten2017_171219.pdf?MOD=AJPERES

¹⁵ Stensöta Olofsdotter, H. (2014). Genus och etik i förvaltningens processer. I Politik som organisation. Red. Bo Rothstein. (5 uppl.) Lund: Studentlitteratur AB

¹⁶ Englundh E. (2008). Folk rätt för barn som pedagogiskt åtagande. Statligt ansvar – regionalt lärande?. (Doktorsavhandling från Pedagogiska institutionen 143). Stockholms Universitet.

¹⁷ Peters, B. G. (1998). Managing horizontal government: The politics of co ordination. Public administration, 76(2), 295-311.

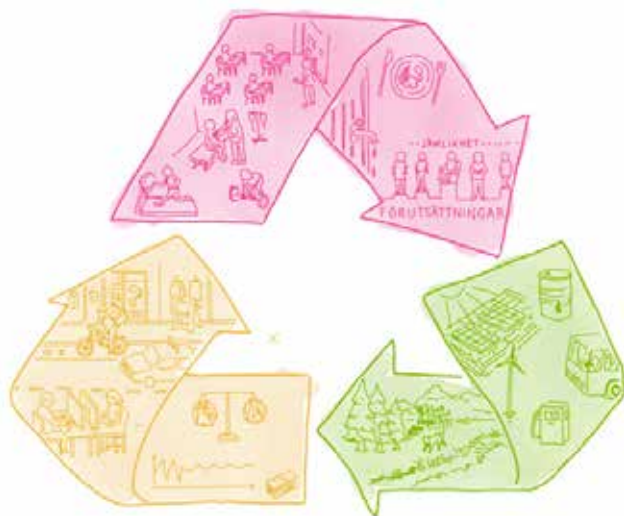
BAKGRUND

BAKGRUND

Social hållbarhet, Mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och Folkhälsoarbetet- hand i hand

Social hållbarhet är enligt Agenda 2030 en av de tre hållbarhetsdimensionerna tillsammans med ekologisk och ekonomisk hållbarhet för att uppnå en hållbar utveckling. Hållbar utveckling är en process för att stärka samhällets utveckling och den kräver en helhetssyn som de tre hållbarhetsdimensionerna tillför. Stöd för att arbeta med social hållbarhet finns på både global, nationell och lokal nivå.

På global nivå är *Agenda 2030*, de globala och prioriterade målsättningarna i arbetet för hållbar utveckling fram till 2030. *Agenda 2030* innehåller 17 prioriterade mål och 169 delmål. Till varje *Agenda 2030* mål finns tillhörande *mänskliga rättigheter*. Rätten till en god levnadsstandard, arbete, bostad, hälsa och utbildning är alla grundläggande mänskliga rättigheter enligt FN:s allmänna förklaring. De globala hållbarhetsmålen i *Agenda 2030* utgör förutsättningar för en god och jämlik hälsa, men målen är också ömsesidigt beroende av varandra samt påverkade av folkhälsan och *folkhälsoarbetet*¹⁸. De mänskliga rättigheterna bidrar till förverkligande av ett (socialt) hållbart samhälle och Agendans mål kan bidra till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna¹⁹.

” *Agenda 2030 bidrar till förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. På samma sätt som de mänskliga rättigheterna bidrar till förverkligandet av Agenda 2030*

Nationellt och lokalt finns det stöd för att arbeta med jämlik hälsa och social hållbarhet i bland annat svensk lagstiftning, t ex i *Regeringsformen*, i *kommunallagen*, i *Socialtjänstlagen* och i *Plan- och bygglagen*. *Agenda 2030* skapar ramarna för Sveriges nationella arbete för hållbar utveckling, men i Sverige finns det förutom ett starkt lagligt stöd för social hållbarhet och jämlik hälsa, också den *nationella folkhälsopolitiken*. Den pekar ut områden att fokusera på i arbetet med att minska skillnader i hälsa nationellt²⁰.

¹⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

¹⁹ <https://www.globalamalen.se/manskliga-rattigheter/>

²⁰ https://goteborg.se/wps/wcm/connect/3fe012fe-9367-4bd9-a0e9-52999da2ee7d/Jamlikhetsrapporten2017_171219.pdf?MOD=AJPERES

Forskning visar tydligt att jämlika samhällen fungerar bättre än ojämlika. Stora ojämlika skillnader i livsvillkor bidrar till sämre hälsa, ökad social oro, sämre sammanhållning och sämre trygghet i hela samhället. Det betyder att även de som redan har goda livsvillkor tjänar på en mer jämlik stad. Att arbeta för likvärdiga livsvillkor för alla är dessutom en samhällsinvestering, rent ekonomiskt. Förutom att människor får ett bättre liv kostar det mindre för samhället att förebygga ohälsa, än att ta hand om konsekvenserna. Arbetet för likvärdiga livsvillkor är alltså ett sätt att hushålla med samhällets gemensamma resurser²¹.

” *Forskningen är överens. Jämlika samhällen fungerar bättre än ojämlika*

För att sammanfatta är stödet för att arbeta med social hållbarhet brett och väl förankrat globalt genom Agenda 2030 och deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna. Nationellt och lokalt genom svensk lagstiftning och den nationella folkhälsopolitiken. De globala målsättningarna utgör ramverket för arbetet på lokal och nationell nivå- och arbetet för ett hållbart samhälle där de mänskliga rättigheterna är respekterade går hand i hand med arbetet för ett jämlikt och socialt hållbart samhälle.

” *Social hållbarhet, Mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och Folkhälsoarbetet är medel för varandras framgång och utveckling*

Arbetet för ett socialt hållbart Borås

I Borås pågår ett långsiktigt arbete för ett socialt hållbart Borås. Arbetet sträcker sig bakåt i tiden. Det första Valfärdsbokslutet togs fram redan år 2000. Sedan dess har rapporten utvecklats i takt med att staden ändrat form, både i sitt sätt att organisera arbetet med att skapa jämlik hälsa, men också där kommunalar blivit stadsdelar och nu fackförvaltningar. Staden har också vuxit i befolkningsantal och avståndet till övriga världen har på många sätt minskat.

Folkhälsoarbetet i staden utgår från det övergripande nationella målet för folkhälsopolitiken, som är att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation²². I det arbetet är Valfärdsbokslutet ett redskap. Precis som att Valfärdsbokslutet också är ett redskap i arbetet med ett Socialt hållbart Borås.

Arbetet inom Socialt hållbart Borås påbörjades 2018 och är stadens långsiktiga arbete för att motverka segregation samt öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

Socialt hållbart Borås innehåller tre prioriterade målområden:

- God start i livet och goda uppväxtvillkor
- Förutsättningar för arbete
- Boende och närmiljö

Vägledande för arbetet är den politiskt antagna målbilden som dels identifierar mål och strategier, men också skapar en gemensam riktning för framtida åtgärder. Målbilden förstärker förutsättningarna för verksamheterna att gemensamt ta ett helhetsperspektiv på frågan för att möta dess komplexa karaktär och tillsammans öka möjligheterna att påverka livsvillkoren och hälsan för medborgarna i Borås.

²¹ http://kommissionjamlikhalsa.se/wp-content/uploads/2017/05/sou_2017_47.pdf

²² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden/>

BAKGRUND

Coronapandemins påverkan

Covid-19 pandemin har på kort tid satt djupa avtryck på samhällsutvecklingen, både globalt, nationellt och lokalt i Borås. Förutom pandemins påverkan på sjuklighet och dödlighet påverkar pandemin och smittskyddsåtgärderna flera av samhällets funktioner, vilket kan få både direkta och indirekta hälsokonsekvenser.

De negativa konsekvenserna kommer att drabba olika grupper olika hårt, eftersom grupper som lever under utsatta sociala ekonomiska förhållanden löper högre hälsorisker än andra. Skillnader mellan olika gruppers livsvillkor och hälsa riskerar därför att öka till följd av Coronapandemin.

Samhällets välfärdssystem och riktade insatser kan bidra till att lindra negativa konsekvenser för folkhälsan. Det kan även individuella förutsättningar som en god hälsa, tillgång till sociala nätverk och förmågan att hantera utmaningar göra. Vissa har bättre förutsättningar att anpassa sina liv under och efter pandemin utan större konsekvenser, medan andra kan drabbas av psykisk ohälsa, skador, sjukdom eller förtidig död²³.

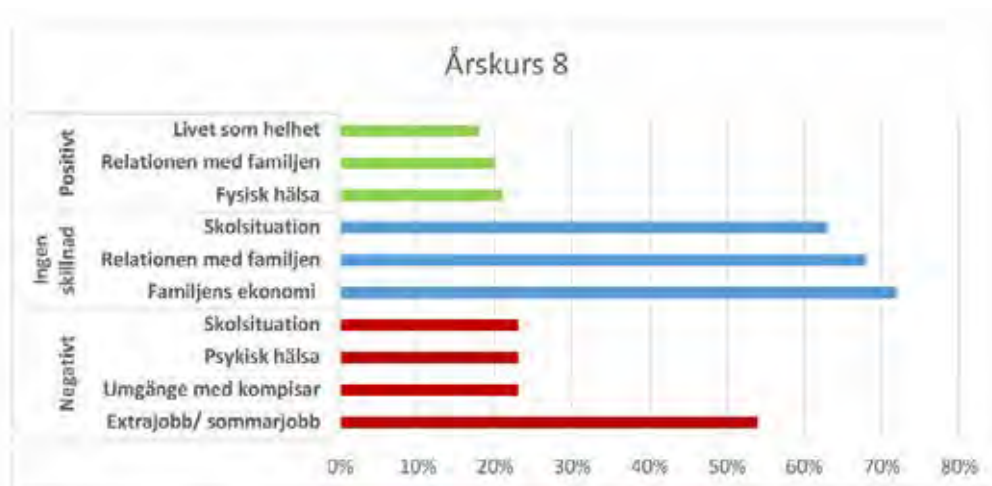
Ungas svar om Coronapandemins påverkan

I 2020 års enkät *Lokal uppföljning av ungdomspolitiken (LUPP)* har frågor kopplat till Covid-19 lagts till. Ungdomarna skulle tänka tillbaka på hur det var före och efter pandemins start och värdera på en femgradig skala hur olika aspekter av deras liv påverkats.

Områden det frågades om var relationen till familjen, fritiden, umgänget med kompisar, skolsituationen, fysisk hälsa, psykisk hälsa, möjligheten till extrajobb och sommarjobb, familjens ekonomi och livet som helhet. Utifrån svaren finns positiva och negativa aspekter av de flesta områden.

Generellt har årskurs 8 inte påverkats i lika stor utsträckning av Covid-19 som gymnasiet. Nedan visas de områden som toppar listan vad gäller om aspekten blivit sämre (röd), oförändrad (blå) eller till det bättre (grön).

FIGUR 1. Hur har ditt liv påverkats av Covid-19?

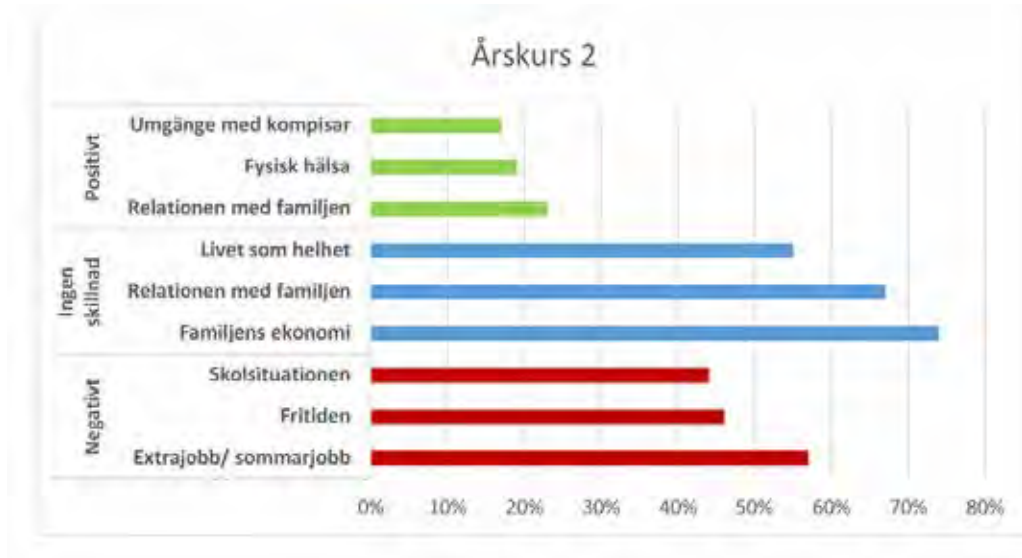
²³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

BAKGRUND

Borås gymnasieungdomar har under lång tid påverkats genom både distansundervisning och begränsningar av den organiserade idrottsverksamheten. Svaren visar, återigen, att det finns positiva och negativa aspekter av de flesta områden.

FIGUR 2. Hur har ditt liv påverkats av Covid-19?

Särskolorna har inte stängt ner under pandemin, men ändå svarar sex av tio att de påverkats av pandemin. I enkäten som var anpassad till särskolorna fick ungdomarna svara i fritext och där var det sju av 23 kommentarer som handlade om Covid-19 negativa påverkan på fritiden.

Det dem flesta säger är:

- Fritidsaktiviteter/resor blivit inställda
- Inte träffa människor/hålla avstånd/ inte ta i hand
- Inga mat själva
- Rädsla för smitta
- Inget sommarjobb

Vid analys av svaren utifrån bakgrundsfaktorer kan man se att tjejer generellt svarar mer i ett negativt spektra och killar i det positiva. Tjejerna svarar mer negativt kring sin fritid, skola och arbete. Killarna uppger att det inte har förändrats så mycket och upplever sin fysiska hälsa som något bättre. Elever som har en funktionsnedsättning uppger i större utsträckning att skolsituationen blivit sämre.

BAKGRUND

Så här läser du Velfärdsbokslutet

I avsnittet hittar du information om Velfärdsbokslutets innehåll, struktur och avgränsningar samt information om den statistik som rapporten innehåller.

Syftet med rapporten

Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika grupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning i exempelvis budgetarbetet.

Rapporten ska ses som ett kunskapsunderlag i arbetet med att skapa ett mer jämlikt samhälle och öka den sociala hållbarheten i Borås.

Rapportens innehåll och avgränsningar

I Velfärdsbokslutet beskrivs den sociala hållbarhetens status i Borås. I rapporten antas en bred och allmän definition av social hållbarhet (*Vad är Social hållbarhet?*). Den sociala hållbarhetens status presenteras i rapporten utifrån de globala målen i Agenda 2030 som tillhör den sociala dimensionen.

De sociala målsättningarna i Agenda 2030 har varit vägledande för att så långt det är möjligt beskriva och mäta den sociala hållbarheten i Borås utifrån redan vedertagna definitioner av social hållbarhet. Med det innebär att de sociala målen i Agenda 2030 varit vägledande i urvalet och kategoriseringen av de indikatorer som ska mäta den sociala hållbarheten, tillsammans med andra rapporter och skrivningar från både internationella, nationella och lokala aktörer.

Varje avsnitt i Velfärdsbokslutet bygger på ett eller flera globala mål inom den sociala dimensionen med tillhörande Mänskliga rättigheter. I nästkommande avsnitt i rapporten presenteras därmed status rörande den sociala hållbarheten i Borås utifrån följande områden:

AVSNITT 1. FATTIGDOM (1, 5, 10)

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE (2, 3, 5, 10)

AVSNITT 3. ARBETE (5, 8, 10)

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE (5, 10, 16)

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER (5, 10, 11, 16)

AVSNITT 6. UTBILDNING (4, 5, 10)

Inom samtliga områden finns följande delar med:

- **Den sociala hållbarhetens status på en global, nationell och lokal-Borås nivå.** I varje avsnitt redogörs för den sociala hållbarhetens status globalt, nationellt och lokalt, med fokus på lokalt i Borås.
- **Agenda 2030 mål 5: Jämställdhet och Mål: 10 Minskad ojämlikhet.** Målsättningarna finns med i alla avsnitt eftersom de sträcker sig över övriga områden i ett socialt hållbart samhälle.
- **Status utifrån hälsans bestämningsfaktorer; ålder, kön och arv.** Som tidigare nämnt bestäms hälsans fördelning i en befolkning till övervägande del av hälsans bestämningsfaktorer. Hälsans bestämningsfaktorer kommer lyftas utifrån indelningen; barn och unga, vuxna och äldre 65+ inom varje avsnitt.
- **Coronapandemins påverkan.** I varje avsnitt redogörs för Coronapandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan inom aktuellt område.
- **Pågående arbete i Borås.** Varje avsnitt innehåller tolkning av de globala målen med tillhörande mänskliga rättigheter utifrån det kommunala ansvaret samt exempel på hur Borås arbetar med social hållbarhet utifrån området idag. Det ska poängteras att det är exempel på hur Borås Stad arbetar inom området och inte en fullständig redogörelse för arbetet i staden.

BAKGRUND

Avgränsningar

Rapporten fokuserar på de strukturellt påverkbara livsvillkoren och deras fördelning. Med det innebär att indikatorer som hälsa och tillit används för att visa på större mönster och ge en bild av den sociala hållbarheten i Borås. Det betyder dock inte att indikatorerna ensamma är synonyma för social hållbarhet eller att det inte finns fler sätt för att redogöra för social hållbarhet, men de indikatorer som används är som tidigare nämnt valda utifrån att vara allmänna och vedertagna.

Eftersom rapporten beskriver förbättringsområden i arbetet med social hållbarhet och skillnader i livsvillkor kommer olika inkomst- och utbildningsgrupper att belysas genomgående. I rapporten kommer också vissa geografiska områden att lyftas för att visa på skillnader mellan Borås mest resurssvaga och resursstarka områden. Det är viktigt att nämna att områdenas geografiska placering inte är intressant i sig, utan områdena lyfts för att visa statusen gällande den sociala hållbarheten i Borås.

Statistiskt urval- mer statistik än tidigare

Statistiken som finns med i rapporten är hämtade från olika källor. Gemensamt för all statistik i Vårldsbokslutet är att den gäller på gruppnivå, det går alltså inte att dra några slutsatser om enskilda individer. I denna rapport är den statistiken som visas utvald för att beskriva området den berör, men det finns mer statistik att tillgå.

- **Status för DeSo-områden:** En del av statistiken i Vårldsbokslutet kommer från Statistiska Centralbyrån (SCB). I dessa fall är statistiken redovisad på Demografiska statistikområden (DeSo), vilka är 77 stycken för Borås. Karta 1 sida 23. Karta 2 sida 67.

Statistik för DeSO-områden är nytt för årets Vårldsbokslut. Eftersom denna statistik är registerdata, det vill säga att samtliga individer som bor i området finns med i underlaget, är den statistiska säkerheten i materialet mycket stor. Statistiken från SCB är den senaste som går att få fram vid tiden för denna rapport.

I underlaget från SCB kan man också titta på samband, men i de utlästa sambanden går det inte att säga något om orsaken till sambanden. Det går inte heller att säga något om hur stor del av variationen som kan förklaras med sambandsvariabeln. För att exemplifiera finns ett samband mellan inkomst och utbildningsnivå, men man kan inte se i hur stor utsträckning låg inkomst kan förklaras av låg utbildningsnivå.

” *All statistik i Vårldsbokslutet gäller på gruppnivå, det går inte att dra slutsatser på individnivå*

- **Statistik från Lupp, Borås Stads Hälsoenkät, CAN Skolelevers drogvanor, Trygghetsmätningen och Västra Götalandsregionens enkät Hälsa på lika villkor:** Statistik för den unga målgruppen hämtas från tre stycken olika enkätundersökningar; Lokal uppföljning av ungdomspolitik (LUPP), Borås Stads Hälsoenkät och Drogvaneundersökningen från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN).

LUPP-undersökningen genomförs vart tredje år och vänder sig till årskurs 8 och 2 på gymnasiet. Denna undersökning genomfördes senast år 2020 och vände sig då också till särskolan via den anpassade Luppen (A-luppen).

BAKGRUND

Borås Stads *Hälsoenkät* genomförs vartannat år och vänder sig till årskurs 6, årskurs 8 och årskurs 1 på gymnasiet. Denna enkät genomfördes senast år 2019.

Den tredje statistiska källan gällande unga är *Drogvaneundersökningen* som genomförs vart tredje år av CAN, Västra Götalandsregionen samt kommunerna tillsammans. Undersökningen vänder sig till elever i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet och genomfördes senast år 2019²⁴.

I samtliga tre undersökningar som vänder sig till den unga målgruppen kan inte jämförelser på mindre geografiska områden, likt DeSo-områden, göras. Detta eftersom antalet individer blir för få. Istället görs jämförelser mellan de tidigare kommundelarna, när detta är statistiskt möjligt.

Borås Stad genomför med lite olika intervall en *Trygghetsmätning*. Den går ut till ett slumpmässigt urval i åldersgruppen 16–84 år fördelat på 16 geografiska områden. Den senaste undersökningen gjordes år 2019²⁵.

Västra Götalandsregionen skickar vartannat år ut enkäten *Hälsa på lika villkor*. Den går ut till 70 000 invånare i Västra Götaland i åldern 16–84 år. Senaste undersökningen gjordes år 2020²⁶.

Samtliga undersökningar är så kallad enkätdata som bygger på ett urval (årskurser eller ett visst antal enkäter till ett visst geografiskt område i en viss åldersgrupp), vilket gör att slumpens inverkan på resultatet i vissa fall är stor. Därför är det viktigt att vid analys av enkätdata vara varsam med att dra för stora slutsatser av resultatet.

²⁴ <https://www.vgregion.se/ov/data-och-analys/projekt-uppdrag/can-drogvaneundersokningen/>

²⁵ <https://www.boras.se/kommunochpolitik/kvalitetresultatochjamforelser/folkhalsoarbete/brottsforebyggandeochtrygghetskapande/tryggborasdetbrottsforebyggandearbetet/trygghetsmatning>.

²⁶ <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/folkhalsa/aktuellt-folkhalsa/halsa-pa-lika-villkor/>

AVSNITT 1. FATTIGDOM

Status Social hållbarhet

I kommande avsnitt redogörs, utifrån den bakgrund som presenterats, den sociala hållbarhetens status i Borås utifrån områdena fattigdom, hälsa och välbefinnande, arbete, inkludering och deltagande, hållbara städer och miljöer samt utbildning.

STATUS GLOBALT: Fattigdomen i världen har minskat kraftigt de senaste decennierna, men enligt den nuvarande prognosen kommer målet om att utrota fattigdomen till år 2030 inte att uppnås. Över hälften av alla fattiga människor i världen lever i Afrika söder om Sahara.

STATUS NATIONELLT: Utmaningen i Sverige är att det finns stora ekonomiska skillnader i samhället. Delar av Sveriges befolkning har otillräckliga ekonomiska resurser i jämförelse med genomsnittet. Kvinnor har i genomsnitt lägre lön än män och kvinnor är överrepresenterade i befattningar med lägre löner. Särskilt utsatta är kvinnor över 65 år, ensamstående kvinnor med barn, personer med funktionsnedsättningar samt personer som är födda utomlands.

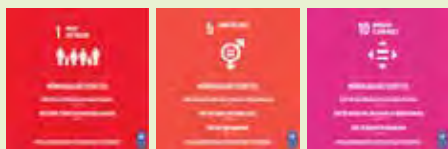
Ekonomisk utsatthet är till viss del ett dolt problem då inte alla individer som lever i Sverige syns i statistiken. Inkomsterna mäts för den folkbokförda befolkningen.

Det betyder att hemlösa som saknar folkbokföringsadress och papperslösa migranter faller utanför statistiken. Detsamma gäller asylsökande som ännu inte har fått uppehållstillstånd eller EU-migranter som befinner sig tillfälligt i Sverige.

Nationella folkhälsopolitiska mål

1. Det tidiga livets villkor
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Fattigdom

Alla människor har rätt till en tillräcklig levnadsstandard som är tillräcklig för sin egen och sin familjs hälsa (*Artikel 25 i MR-stadgan*)²⁷. Fattigdom innebär brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet, alltså fler dimensioner än ekonomisk fattigdom²⁸.

I detta avsnitt kommer fokus dock vara på det ekonomiska, de övriga delarna av fattigdom lyfts i kommande avsnitt i rapporten.

Status Borås**Barn och unga**

Att bo trångt, att på grund av ekonomi inte kunna delta i aktiviteter och känna oro är faktorer som en familjs ekonomi påverkar barnet på. Barn som växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll löper större risk för ohälsa, både psykisk och fysisk. För barnen infinner sig också ofta en känsla av skam och utanförskap, vilket leder till dålig självkänsla och en sämre prestation i skolan och på fritiden.

Den psykiska och fysiska hälsan bland barn är ojämnt fördelad redan i tidig ålder utifrån familjens socioekonomiska situation. Andra faktorer som föräldrarnas födelseland, funktionsförmåga och familjesammansättning har också betydelse för barnets möjligheter till hälsa²⁹.

²⁷ <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringsomdemanskligarattigheterna.pdf>

²⁸ <https://www.regeringen.se/49f006/contentassets/f883444856cd40838e69a22d5da2beed/sverige-och-agenda-2030--rapport-till-fns-politiska-hognavoforum-2017-om-hallbar-utveckling.pdf>

²⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 1. FATTIGDOM

Oro över familjens ekonomi – från LUPP

Bland de unga som är oroliga för familjens ekonomi anger en högre andel än övriga att det finns hinder för möjligheten till fritidsaktiviteter. Det kan handla om att familjen säger nej, att man inte kan ta sig dit eller att det kostar för mycket. Denna grupp befinner sig också mer i offentliga rum och medlemskapet i föreningar är lägre.

Andel barn 0–17 år som växer upp i hushåll med låg inkomststandard - från SCB

Andelen barn 0–17 år i Borås som växer upp i hushåll med låg inkomststandard (disponibel inkomst som understiger 60 procent av medianinkomsten i landet³⁰) har minskat under de senaste åren och den fortsätter att minska. År 2011 var andelen 11,3 procent och år 2018 var andelen 8,4 procent.

Det är stora skillnader beroende på om barnet har utländsk bakgrund eller svensk bakgrund. Andelen barn med utländsk bakgrund som växer upp i hushåll med låg inkomststandard var 2018 28 procent medan andelen barn med svensk bakgrund var 6,1 procent. Det finns också skillnader mellan åldrar, där andelen i den yngre åldersgruppen 0–5 år som växer upp i hushåll med låg inkomststandard är högre än barnen i övriga åldrar.

På nästa sida presenteras de fem geografiska områden med högst respektive lägst andel barn i familjer med låg inkomststandard. Antalet barn är alla barn som bor i det geografiska området och andelen innebär alltså hur många det finns av det totala antalet barn i familjer med låg inkomststandard.

³⁰ https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf

AVSNITT 1. FATTIGDOM

Tabell 1 – Högsta respektive lägsta andel barn i familjer med låg inkomststandard 2018

5 områden med högst andel barn i familjer med låg inkomststandard	Antal	%
Norrby - Billdalsgatan	600	43
Norrby - Värmlandsgatan	628	34
Hässleholmen - Kapplandsgatan	553	31
Hässleholmen - Distansgatan	688	27
Hässleholmen - Bodagatan	354	25
5 områden med lägst andel barn i familjer med låg inkomststandard	Antal	%
Äspered	199	0
Skänstad	377	0
Kinnarumma Fagerhult Viskafors Öst	246	0
Aplared	244	0
Viskafors Östra Omland	187	1

Vuxna

En kontinuerlig inkomst och ekonomiska tillgångar är viktiga för hälsan. Ekonomin har betydelse för individers och familjers möjligheter att kontrollera och medvetet styra sina livsvillkor. Ensamstående med barn har oftare en sämre ekonomisk situation än sammanboende med barn, även personer med utländsk bakgrund har oftare lägre inkomster än svenskfödda³¹.

Andel vuxna med låg disponibel inkomst – från SCB

Andelen med låg disponibel inkomst, det vill säga andelen som har en inkomst under 60 procent av medianinkomsten, har ökat i Sverige. År 2018 hade 14,6 procent av Sveriges befolkning en låg ekonomisk standard, vilket var en fördubbling jämfört med 1995. En förklaring till utvecklingen är att personer i de lägre inkomstskikten har haft en svagare inkomstutveckling och att de i större utsträckning lever på olika typer av sociala ersättningar som justeras med prisutvecklingen eller genom politiska beslut³².

” Medelinkomsten för befolkningen i åldern 20-64 år i Borås år 2019 var 344 700 kr. För männen var den 383 600 kr och för kvinnorna 304 400 kr

I Borås var den totala andelen med låg disponibel inkomst 14,1 procent (12 437 individer) år 2108 och trenden är stabil om man jämför tio år bakåt i tiden. Det skiljer en del mellan kvinnor och män, framför allt om man tittar på de olika geografiska områdena. Högst andel vuxna med låg disponibel inkomst finns bland kvinnorna i Norrby – Billdalgatan med 56 procent (männen 48 procent) och lägst andel bland männen i Sparsör Öst med tre procent.

Analyser visar att det finns samband mellan låg inkomst och kort utbildning. Sambandet mellan att ha kort utbildning och låg inkomst har ökat under de observerade åren, liksom sambandet mellan högst gymnasial utbildning och låg inkomst. Det finns också tydliga skillnader mellan könen. Sambandet mellan mäns utbildningsnivå och inkomst är svagare än motsvarande samband bland kvinnor. Det kan vara så att det finns fler möjligheter för män att nå högre lön än för kvinnor, trots låg utbildningsnivå.

I dessa analyser är det också viktigt att komma ihåg att det är vanligt att ha låg inkomstnivå om födelselandet är ett annat än Sverige. Det finns alltså en bakomliggande faktor som påverkar både utbildningsnivå och sannolikt även inkomst.

³¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/livs-villkor/lag-ekonomisk-standard-vuxna/>

³² https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf

AVSNITT 1. FATTIGDOM

Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd – från SCB

Ekonomiskt bistånd är ett behovsprövat stöd som man kan söka om man har problem att försörja sig själv och sin familj. Långvarigt ekonomiskt bistånd har en person som bor i ett hushåll som har mottagit ekonomiskt bistånd under minst tio månader av året.

Andelen i åldern 20–64 år med långvarigt ekonomiskt bistånd var 0,80 procent (512 individer) år 2018. Under en tio-årsperiod har andelen minskat för alla grupper (män, kvinnor, olika åldrar och olika bakgrund). Störst andel med långvarigt ekonomiskt bistånd går att hitta i gruppen utrikes födda, där andelen var två procent (355 individer) år 2018.

Äldre (65-)

Precis som när det gäller den övriga befolkningen i stort är kontinuerlig inkomst och ekonomiska tillgångar viktiga för hälsan även för den äldre gruppen. I jämförelse med övriga länder i Norden har Sverige en högre andel pensionärer med relativt låg ekonomisk standard. Men i jämförelse med övriga EU har Sverige en andel i nivå med genomsnittet³³.

Andel 65 år och äldre med låg disponibel inkomst – från SCB

I Sverige har nära 16 procent av befolkningen 65 år och äldre låg ekonomisk standard, det vill säga en inkomst som är lägre än 60 procent av medianinkomsten i landet. Personer som är sammanboende har i mindre utsträckning än ensamstående låg ekonomisk standard, sex procent av alla sammanboende 65 år och äldre har låg ekonomisk standard. För sammanboende finns i princip inga skillnader mellan kvinnor och män, då de flesta sammanboende par består av en kvinna och en man och deras inkomster räknas samman till hushållets ekonomiska standard. Av alla ensamstående 65 år och äldre har 34 procent av kvinnorna och 24 procent av männen låg ekonomisk standard³⁴.

” År 2019 var medelinkomsten i Borås för åldersgruppen 65 år och äldre 247 100 kr. För männen var den 294 000 kr och för kvinnorna 208 800 kr

Andelen 65 år och äldre med låg disponibel inkomst i Borås har sjunkit något sedan 2015. Då var andelen 21,4 procent, år 2018 var andelen 19,8 procent. Skillnaderna mellan olika geografiska områden är stor. I Norrby – Billdalsgatan är andelen låginkomsttagare den högsta, 58 procent medan andelen i Svengårde har den lägsta, sju procent. Jämförelser kan inte här göras mellan kön eller mellan personer med olika bakgrund.

Tabell 2 – Högsta andelen låginkomsttagare i åldern 65 - , 2018

10 områden med högst andel låginkomsttagare, 65-	Antal	%
Norrby - Billdalsgatan	144	58
Hässleholmen - Kapplandsgatan	162	53
Hässleholmen - Distansgatan	261	48
Norrby - Värmlandsgatan	314	46
Sjöbo - Huldregatan	302	43
Hulta - Hultagatan	222	42
Sjöbo Johannelund	244	41
Sjöbo - Nohagagatan	452	40
Sjöbo - Ekängsgatan	172	38
Hässleholmen - Bodagatan	279	36

³³ <https://www.pensionsmyndigheten.se/nyheter-och-press/pressrum/ny-rapport-aldre-med-laga-inkomster>

³⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Lag-ekonomisk-standard-vanligt-for-aldre-kvinnor/>

AVSNITT 1. FATTIGDOM

Pågående arbete i Borås

Det är kommunerna som bäst kan identifiera människor som lever i fattigdom och satsa resurser som hjälper invånarna att ta sig ur fattigdom. Kommunen ska verka för att den enskilde har en skälig levnadsnivå och stötta den som lever i ekonomisk utsatthet att få hjälp att ta sig ur den³⁵.

Borås Stad ger stöd av olika slag, både ekonomiskt och socialt, till barn och deras familjer samt vuxna som befinner sig i svåra och utsatta situationer. För att exemplifiera erbjuder Borås Försörjningsstöd, Konsumentrådgivning, Hyresvägledning och budget-och skuldrådgivning. Som en del av arbetet inom Socialt hållbart Borås har också en gemensam KAA-enhet etablerats. KAA-enheten finns för unga mellan 16–20 år som inte slutfört eller går i gymnasiet och erbjuder stöd och hjälp i att hitta sysselsättning.

Borås har ett lågt försörjningsstöd per invånare i jämförelse med andra kommuner. Kommunfullmäktige beslutade år 2010 att organisatoriskt fokusera på minskat utanförskap genom lägre försörjningsstöd och fler i arbete och studier.

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

Covid-19 kan leda till ökade skillnader mellan socioekonomiska grupper och negativa konsekvenser på folkhälsan genom försämrade livsvillkor kopplat till arbete, utbildning, boende och inflytande. I krissituationer är det oftast redan utsatta grupper som drabbas värst, såväl socialt som ekonomiskt.

Coronapandemin och de smittskyddsåtgärder som genomförts kan leda till negativa hälsokonsekvenser för barn som lever i familjer med sämre sociala och ekonomiska förhållande. Permittering och arbetslöshet gör att barn har begränsad tillgång till förskola. Kontakt med mödra-och barnhälsovård och andra hälsofrämjande arenor kan minska. Det kan vara negativt för föräldrarnas psykiska hälsa och levnadsvanor under graviditeten och dessutom innebära minskat stöd i det fortsatta föräldraskapet. Föräldrar och barn i behov av extra stöd och insatser löper förhöjd risk att drabbas³⁶.

I Luppen har barn och unga fått svara hur Covid-19 påverkat i negativ, positiv eller oförändrad riktning. Här har barn och unga angett att de upplever familjens ekonomi som oförändrad. Upplevelsen om möjligheten att få ett extra jobb är dock mer negativ än innan Covid-19.

I de kommande avsnitten finns det längre redogörelser för de tänkbara konsekvenserna utifrån Valfärdsbokslutets olika områden, samt hur dessa påverkar fattigdomen.

³⁵ <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrsarbetesombidraritilde17globalamalen/11hallbarastaderochsamhallen.20584.html>

³⁶ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

STATUS GLOBALT: Globalt har människors hälsa förbättrats under de senaste decennierna. Exempelvis har barnadödligheten minskat med 50% sedan 1990.

STATUS NATIONELLT: De nationella utmaningarna är att hälsan är ojämnt fördelad i befolkningen. Den största riskfaktorn för ohälsa och tidig död i Sverige är ohälsosamma matvanor. Det finns också särskilda utmaningar gällande både psykisk och fysisk hälsa i befolkningen, främst mellan personer med olika utbildningsnivå och beroende på kön. Det finns vissa skillnader i hälsa när det gäller dessa faktorer mellan HBTQI-personer, personer med funktionsnedsättningar, utrikes födda, nationella minoriteter och urfolk samt befolkningen som helhet.

Nationella folkhälsopolitiska mål:

1. Det tidiga livets villkor
6. Levnadsvanor
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Hälsa och välbefinnande

God hälsa är en rättighet (*Artikel 24 och 25 i Mänskliga rättighetsstadgan*) och grundläggande förutsättning för att människor ska kunna nå sin fulla potential och bidra till samhällets utveckling. Hälsosamma levnadsvanor är en viktig förutsättning för hälsa och livskvalitet, och fungerar samtidigt som skyddsfaktorer för en rad olika sjukdomar och dödsorsaker. Förebyggande insatser i hälsa gynnar samhällets utveckling i stort och skapar förutsättningar för människors grundläggande rättigheter till välbefinnande ³⁷.

Status Borås Barn och unga

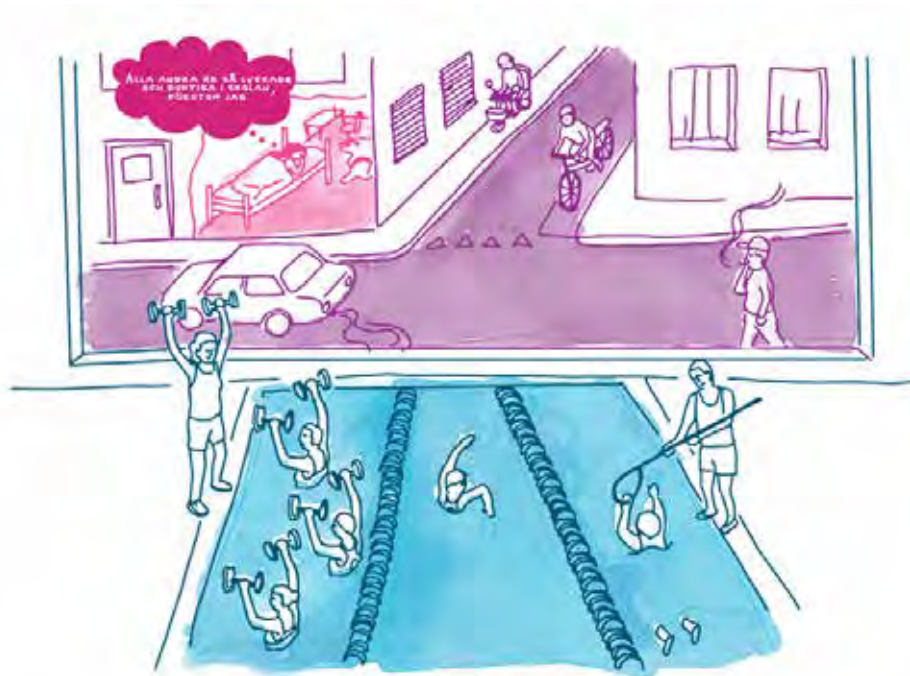
För att uppnå en jämlik hälsa behöver tyngden läggas på insatser tidigt i barnens liv. Det är under barn- och ungdomstiden som förutsättningarna för resten av livet skapas. Stödjande och lyhörda föräldrar som förmår att ge barnet en god fostran är ett barns främsta skyddsfaktor. Därför är det viktigt att föräldrar och andra vuxna ges förutsättningar för att vara barnets främsta resurs ³⁸.

För att stimulera barns utveckling är förskola, skola och fritidsaktiviteter viktiga. Förskola, skola och en meningsfull fritid kan kompensera för det som föräldrar och andra viktiga vuxna inte förmår.

³⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/utveckling-av-barns-och-ungas-halsa/>

³⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Självskattad hälsa och psykosomatiska besvär – från LUPP

Oron för utvecklingen av barns och ungas hälsa, framförallt den psykiska hälsan, sätter målgruppen högt på folkhälsoarbetets dagordning. En ökning av psykosomatiska symtom som oro och nedstämdhet, sömnbesvär, trötthet och huvudvärk bland unga i skollåldern, stressrelaterade symtom bland framförallt flickor och ökat antal unga som vårdas på sjukhus för depression och ångest är några exempel på den oroande utvecklingen³⁹.

I årskurs 8 skattar de allra flesta sin hälsa som god, ungefär nio av tio säger bra eller bättre. Ändå är det nästan 40 procent som anger att de flera gånger per vecka känner sig stressade, 27 procent har svårt att somna och var fjärde känner sig deppig eller nere flera gånger i veckan.

I årskurs 2 på gymnasiet skattar också de allra flesta sin hälsa som god, ungefär nio av tio säger bra eller bättre. Ändå är det nästan 50 procent som anger att de flera gånger per vecka känner sig stressade, ca 30 procent har svårt att somna och/eller sover dåligt och något fler känner sig deppig eller nere flera gånger i veckan.

I svaren från A-luppen som riktar sig till elever i särskolan skattade 70 procent av de svarande att de mår bra och 30 procent att de mår bra ibland. Ungefär var tionde svarade att de brukar ha ont i magen och/eller har ont i huvudet och cirka en tredjedel svarade att de har det ibland. Ungefär 25 procent svarade att de har svårt att sova regelbundet och ytterligare 25 procent att de har svårt att sova ibland.

” Ungefär 25 procent har svårt att sova regelbundet och ytterligare 25 procent har svårt att sova ibland

³⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Gällande skillnader mellan olika grupper visar resultatet att tjejer ofta skattar sitt mående lägre än killar och att de oftare anger att de lider av olika psykosomatiska besvär. Elever med en funktionsnedsättning skattar ofta sin hälsa något lägre och förekomsten av psykosomatiska besvär är också högre. Du skattar också din hälsa lägre om du har en annan sexuell läggning är heterosexuell.

Någon vuxen att prata öppet och förtroligt med – från Hälsoenkäten och LUPP

Att ha någon vuxen i sin närhet att kunna vända sig till, oftast en förälder, är viktigt för barns och ungas utveckling. Andelen elever i årskurs 6 som har någon vuxen att prata med var 91 procent år 2019. Det var första gången som Borås Stads Hälsoenkät besvarades av målgruppen och därför kan inga jämförelser över tid göras. Något fler pojkar än flickor upplever att de har en vuxen att prata med. Högst andel elever i årskurs 6 med socialt stöd finns i Göta och lägst andel i Sjöbo.

Andelen elever i årskurs 8 som har någon vuxen i sin närhet de kan prata med har tidigare minskat över tid, nu verkar minskningen ha stannat av. Framför allt är det pojkarnas andel som har ökat över tid, vilket bidrar till att den negativa trend som sågs mellan åren 2013-2015 nu har stannat av.

Tabell 3 – Andel elever i årskurs 8 med socialt stöd

	Pojkar	Flickor	Totalt
2013	92	87	89
2014	87	85	85
2015	85	84	84
2017	90	85	88
2019	92	86	88

Källa: Borås Stads Hälsoenkät

Resultat från Lupp-enkäten visar att i årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet uppger de flesta att de vet vem de ska vända sig till om man blir illa behandlad eller mår dåligt, men inte alla - cirka 15 procent vet inte vem man ska höra av sig till. Detsamma gäller för elever som svarat på A-luppen.

Fysisk aktivitet – från LUPP

Fysisk aktivitet är kopplad till den psykiska hälsan. Ju mer fysiskt aktiva barn är, desto mer tillfreds är de med livet. Barn som är mer fysiskt aktiva rapporterar också mindre besvär med nedstämdhet, irritation, nervositet och sömnproblem, jämfört med barn som är mindre fysiskt aktiva⁴⁰.

Alla barn och ungdomar bör röra på sig varje dag som en del av lek, spel, sport, planerade transporter, rekreation, idrott eller motion. Rekommendationerna från WHO säger att alla barn och ungdomar mellan 5–17 år bör vara fysiskt aktiva minst 60 minuter varje dag. Intensiteten bör vara minst måttlig⁴¹.

I årskurs 8 tränar cirka 75 procent så dem blir andfådda flera gånger i veckan och killarna rör på sig något mer än övriga. I årskurs 2 på gymnasiet sjunker andelen som tränar så att de blir andfådda flera gånger i veckan till 57 procent och nästan var femte tränar långt under den rekommenderade nivån. Tjejer tränar i mindre utsträckning än killar och killarna tappar inte lika mycket från årskurs 8 till årskurs 2 på gymnasiet i andel fysiskt aktiva.

I A-luppen svarar strax över hälften att de i genomsnitt tränar så att de blir svettiga flera gånger i veckan och cirka en tredjedel gör det nästan aldrig.

⁴⁰ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2021/april/skolbarn-som-ar-fysiskt-aktiva-upplever-battre-psykisk-halsa/>

⁴¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvalkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/fysisk-aktivitet--rekommendationer/>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Simkunnighet – från Grundskoleförvaltningen

Simkunnighet omfattar så mycket mer än att bara kunna simma. Det omfattar också kunskap om de risker som finns när man vistas vid och i vatten och på isar. Kunskap i simning ger en ökad livskvalitet, glädje och framför allt trygghet vid och i vatten. För barn och unga är simkunnighet viktigt ur ett socialt perspektiv. Många fritidsaktiviteter är knutna till vatten och utan simkunnighet blir barnet utanför den gemenskapen.

Simkunnighet mäts bland annat inom ramen för ämnet Idrott och hälsa i årskurs 6. I Borås var 88 procent av flickorna och 86 procent av pojkarna simkunniga i årskurs 6 läsåret 2019/2020. I andelen är de som varit förhindrade att delta inte medräknade. Över tid är den totala andelen oförändrad. Om man bryter ner statistiken per skola blir det i flera fall för få individer för att redovisa. Det man kan säga är att skillnaderna mellan olika skolor är stora, där skolorna med lägre andel simkunniga i de flesta fall finns i de geografiska områden som är socioekonomiskt utsatta.

Alkohol- narkotika- och tobaksbruk – från CAN

Redan små mängder alkohol gör att du får sämre tankeförmåga, sämre omdöme, sämre reaktionsförmåga och sämre minne. Hjärnan tar skada av alkohol och eftersom hjärnan utvecklas ända upp till 25-års ålder är den känsligare hos unga⁴².

Andelen alkoholkonsumenter bland elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2 är på historiskt låga nivåer. 42 procent i årskurs 9 och 69 procent i gymnasiet år 2 har druckit alkohol under de senaste 12 månaderna. I årskurs 9 har dock den positiva trenden stannat av och visar snarare på en uppåtgående trend.

” *Andelen alkoholkonsumenter bland unga är på historiskt låga nivåer*

10 procent i årskurs 9 och 20 procent i gymnasiet år 2 har rökt cigaretter de senaste 12 månaderna. Andelen dagligrökare i gymnasiet år 2 är i genomsnitt fem procent, men i Borås är skillnaderna stora mellan gymnasieskolor; från tre procent på en skola till 27 procent på en annan skola. Andelen elever som snusar ökar. Den största ökningen har skett bland flickor, men det är fortfarande betydligt fler pojkar än flickor som snusar.

Av niondeklassarna i hela landet är det nio procent av pojkarna och sex procent av flickorna som uppger att de någon gång använt narkotika. I Borås är motsvarande siffra åtta procent för både flickor och pojkar. Bland gymnasieeleverna är det mer än dubbelt så vanligt att någon gång ha använt narkotika jämfört med niorna; 19 procent av pojkarna och 13 procent av flickorna i gymnasiet år 2 har använt narkotika.

Till skillnad från tobak och alkohol har narkotikaanvändningen bland skolelever legat på en någorlunda konstant nivå sedan början av 2000-talet. Konsumtionsutvecklingen bland dem som väl använt narkotika har visat på en viss ökning av det mer frekventa användandet (använt 21 gånger eller mer), men ökningen har avstannat de senaste åren. Den vanligaste narkotikasorten är cannabis.

Vuxna

Ohälsosamma levnadsvanor kopplade till mat, fysisk aktivitet, alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar står för en stor del av den samlade bördan av sjuklighet och förtidig död⁴³. Individen kan själv påverka sina levnadsvanor, men samhället behöver också skapa gynnsamma förutsättningar och stödjande miljöer för att underlätta hälsofrämjande val. De val vi gör påverkas av både personliga preferenser och handlingsutrymme, vilka skiljer sig mellan olika grupper i befolkningen.

⁴² <https://www.iq.se/tonarsparloren/varfor-ar-alkohol-farligt-for-unga/>

⁴³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Fysisk aktivitet – från Hälsa på lika villkor

Rekommendationerna är att alla vuxna från 18 år och uppåt bör vara fysiskt aktiva i sammanlagt minst 150 minuter i veckan. Intensiteten bör vara minst måttlig. Vid hög intensitet rekommenderas minst 75 minuter per vecka. Aktivitet av måttlig och hög intensitet kan även kombineras. Aktiviteten bör spridas ut över flera av veckans dagar och utföras i pass om minst 10 minuter⁴⁴.

I Borås anger 64 procent av de som svarat på enkäten Hälsa på lika villkor 2020 att de tränar enligt rekommendationerna. Trenden över tid är stabil. Högst andel återfinns i åldersgruppen 30-44 år, där 72 procent av männen och 66 procent av kvinnorna anger att de tränar enligt rekommendationerna.

Alkohol-, tobaks- och narkotikabruk – från Hälsa på lika villkor

Drygt en miljon svenskar beräknas ha någon form av överkonsumtion av alkohol, så kallad riskkonsumtion eller riskbruk. Det är en vanlig missuppfattning att små mängder alkohol varje dag inte bara är ofarligt utan också hälsosamt. Dock saknas vetenskapliga bevis för detta⁴⁵. Alkoholen når alla organ och påverkar både in- och utsidan. Alkoholens andrahandskador sträcker sig över ett brett spektrum av livet. Från fosterskador via barns oro och ängslan för föräldrars missbruk, vilket kan påverka deras grundläggande tillit och skolresultat, till olyckor och våld.

Sedan år 2004 då alkoholkonsumtionen var som högst (10,6 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre) har den totala alkoholkonsumtionen minskat i Sverige. Under 2019 var den totala alkoholkonsumtionen 8,7 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre⁴⁶. Andelen med riskabla alkoholvanor är störst bland studenter och bland ensamstående. En något högre andel kan även ses bland arbetslösa⁴⁷.

15 procent av de Boråsare som svarat på enkäten Hälsa på lika villkor 2020 har riskabla alkoholvanor (AUDIT-C klass). Det är i nivå med genomsnittet i Västra Götalandsregionen. Fler män än kvinnor anger att de har riskabla alkoholvanor. Över tid minskar den totala andelen med riskabla alkoholvanor något. Det är männen som står för minskningen medan kvinnornas andel är stabil.

Skadorna av rökning och snusning är väl kända. Tobaksanvändningen medför allvarliga hälsoproblem och dödsfall bland barn och unga som utsatts för passiv rökning. Dessutom skadar tobaken både människor och miljö där den produceras. De samhällskostnader som tobaken medför är omfattande⁴⁸.

I jämförelse med andra europeiska länder är andelen dagligrökande i Sverige låg. Fler kvinnor än män röker dagligen, något som är ovanligt sett ur ett internationellt perspektiv. Vid jämförelser mellan grupper med olika inkomst och utbildning är dagligrökning vanligare i grupper med låg inkomst och kortare utbildning⁴⁹.

I den vuxna befolkningen i Borås minskar andelen dagligrökare över tid. Andelen män som röker dagligen har minskat från 16 procent år 2007 till sex procent 2020. Bland kvinnorna är minskningen större, från 21 procent år 2007 till åtta procent 2020.

Snusning är vanligare bland männen, 18 procent av männen i Borås snusar dagligen jämfört med fyra procent av kvinnorna 2020. Över tid minskar andelen män som snusar dagligen medan kvinnornas andel ökar.

12 procent i åldersgruppen 16-84 år har erfarenhet av att brukat narkotika. Störst är andelen i åldersgruppen 30-44 år, där 28 procent av männen och 15 procent av kvinnorna har narkotikaerfarenhet. Trenden över tid är stabil.

⁴⁴<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/fysisk-aktivitet--rekommendationer/>

⁴⁵<https://www.beroendecentrum.se/fakta/alkohol/alkoholens-paverkan-pa-kroppen/>

⁴⁶<https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/utveckling-inom-andts-anvandning-och-ohalsa/bruk/alkoholkonsumtion-i-befolkningen/>

⁴⁷<https://app.powerbi.com/>

⁴⁸<https://www.can.se/fakta/tobak/>

⁴⁹<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/levnadsvanor/tobaksrokning-daglig/>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

” I åldersgruppen 30-44 år har 28 procent av männen och 15 procent av kvinnorna i Borås erfarenhet av narkotika

Medellivslängd – från SCB

Medellivslängden har ökat i Sverige under en lång tid. Den återstående medellivslängden vid 30 års ålder har ökat mest för gruppen med eftergymnasial utbildning. Ökningen är något mindre för de med en gymnasieutbildning och minst för de med en förgymnasial utbildning. Det skiljer sex år i återstående medellivslängd mellan de som har eftergymnasial utbildning och de som har förgymnasial utbildning. Under år 2020 har ökningen av medellivslängden stannat av. Kvinnornas medellivslängd har minskat med 0,4 år jämfört med 2019. Samtidigt har männens medellivslängd minskat med 0,7 år.

” Under år 2020 har ökningen av medellivslängden stannat av

På senare år har det blivit möjligt att göra livslängdsberäkningar efter hushållstyp. Återstående medellivslängd vid 65 års ålder för en kvinna med eftergymnasial utbildning och som är sammanboende, är drygt 25 år. För en ensamstående man med förgymnasial utbildning är återstående medellivslängd 15 år⁵⁰.

I Borås är medellivslängden 84,3 år för kvinnor och 80,1 år för män år 2020. Trenden över tid är stabil. Siffran för Borås gällande medellivslängd går i dagsläget inte att få ut på varken geografiska områden, utbildningsnivå eller hushållstyp. Men utifrån att Borås ofta ligger i nivå med rikets siffror kan man anta att medellivslängden även i Borås påverkas av huruvida man har en längre eller kortare utbildning och är sammanboende eller ensamstående.

Äldre (65-)

Investeringar i hälsosamt åldrande, där insatserna inriktas på att främja och bevara hälsan, ökar tillgången på arbetskraft och minskar risken för att människor pensioneras i förtid. Det finns många vetenskapliga belegg för att hälsofrämjande och förebyggande insatser, även upp i höga åldrar, har positiva effekter på hälsan och livskvaliteten⁵¹.

Fallskador 65 år- äldre (3 års medelvärde), antal per 100 000 invånare – från Socialstyrelsen

Skador och dödsfall orsakade av fallolyckor är ett stort folkhälsoproblem. Varje år behöver närmare 70 000 personer läggas in på sjukhus för vård på grund av en skada efter en fallolycka, där merparten av de inlagda är 65 år eller äldre⁵². Risken för fall bland äldre går att förebygga, till exempel genom fysisk träning och näringsriktig kost, behandling av benskörhet samt med fallpreventiva åtgärder som snöröjning och sandning, bra utomhusbelysning, olika hjälpmedel samt med anpassningar i hemmet.

” Över tid ökar antalet fallskador bland personer 65 år och äldre i Borås

Över tid ökar antalet fallskador bland personer 65 år och äldre i Borås. År 2016 var antalet fallskador per 100 000 invånare 3 389 medan antalet var 3 574 år 2019. Kvinnornas antal är högre än männens, men både männens och kvinnornas antal ökar över tid. I Borås går det inte att göra jämförelser mellan olika åldrar, geografiska områden eller andra bakgrundsvariabler. Nationellt kan man konstatera att antalet fallolyckor är betydligt högre i den äldre målgruppen, 85 år och äldre. När det gäller utbildningsbakgrund är antalet högre bland de med endast förgymnasial utbildning⁵³.

⁵⁰ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/sammanboende-lever-langre/>

⁵¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/halsosamt-aldrande/>

⁵² <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-9-6922.pdf>

⁵³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/fallolyckor-bland-aldre/>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

Självupplevd hälsa – från Hälsa på lika villkor

Självskattad hälsa visar hur människor uppfattar sin egen hälsa. Måttet kan förutsäga en persons framtida hälsa. Den självskattade hälsan samvarierar med andra faktorer som till exempel livsvillkor och levnadsvanor. En mängd faktorer påverkar hur man skattar sitt allmänna hälsotillstånd, som socioekonomisk status, bostadsområde, graden av socialt och emotionellt stöd och stress⁵⁴.

År 2020 uppgav 73 procent av befolkningen i Sverige 16–84 år att de har en bra eller mycket bra hälsa. Undersökningar pekar på att självskattat hälsotillstånd bland vuxna har utvecklats sämre för kvinnor och yngre än bland män och äldre. Vissa minoritetsgrupper, hbtq-personer samt personer med funktionshinder skattar oftare sin hälsa som dålig jämfört med befolkningen som helhet⁵⁵.

I åldersgruppen 65–84 år i Borås skattar 58 procent av kvinnorna och 59 procent av männen sin hälsa som bra eller mycket bra. Sju respektive nio procent skattar den som dålig eller mycket dålig.

Psykisk hälsa – från Hälsa på lika villkor

Faktorer som främjar livskvalitet bland äldre och som förebygger fysisk och psykisk ohälsa är till exempel social gemenskap och stöd, fysisk aktivitet, goda matvanor och meningsfullhet i vardagen. Fysisk träning kan också göra så att äldre personer med depression mår bättre.

Det finns även andra faktorer som påverkar den psykiska hälsan, varav de flesta berör alla åldersgrupper. För de äldre med kortare utbildning är risken för psykisk ohälsa större än för de med längre utbildning. Psykisk ohälsa är också vanligare bland personer med lägre socioekonomisk status, bland de som bor i socioekonomiskt utsatta områden och bland de äldre som bor på särskilt boende. Ogifta och ensamstående har också en förhöjd risk att drabbas av psykisk ohälsa i jämförelse med de som är gifta eller sammanboende⁵⁶.

Måttet för den psykiska hälsan mäts bland annat genom en fråga om ängslan, oro och ångest i enkäten Hälsa på lika villkor. I åldersgruppen 65–84 år har 44 procent av kvinnorna och 28 procent av männen förekomst av ängslan, oro eller ångest. I samma åldersgrupp anger sex procent av kvinnorna och fyra procent av männen att de har självmordstankar.

Pågående arbete i Borås

Kommunen ansvarar för många av de välfärdstjänster som påverkar befolkningens hälsa hela livet⁵⁷. Borås Stads arbete för god och jämlik hälsa sker i samverkan mellan stadens förvaltningar, civilsamhället och Västra Götalandsregionen och inom ramen för arbetet i ett socialt hållbart Borås.

I Borås långsiktiga arbete mot social hållbarhet är ett av målområdena en God start i livet och goda uppväxtvillkor. Där är det fokus på tidiga insatser. Som ett led i arbetet pågår en utveckling av Föräldraskapsstödet i samverkan med Västra götalandregionen för att stärka vuxna kring barnet. Arbetet handlar framförallt om att tillgängliggöra föräldraskapsstödet till fler familjer och att säkerställa att stödet når de familjer som behöver det mest⁵⁸. Borås Stad satsar även på att utveckla familjecentralerna och det familjecentrerade arbetssättet. Syftet med ett familjecentrerat arbetssätt är att samordna samhällets resurser runt barn och familjer och därmed skapa en stabil grund för generella och tidiga insatser. Ett familjecentrerat arbetssätt innebär att insatser för barn tar sin utgångspunkt i hela familjen och dess levnadsvillkor. På så vis kan barn få en god start i livet och fortsatt goda uppväxtvillkor.

⁵⁴ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/syfte-och-bakgrund-till-fragorna-i-nationella-folkhalsoenkaten-halsa-pa-lika-villkor-ar-2020/>

⁵⁵ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/sjalvskattat-allmant-halsotillstand/>

⁵⁶ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/aldre--psykisk-halsa/>

⁵⁷ <https://skr.se/tjanster/omskri/agenda2030/skrarbetesombidraritillde17globalamalen/11hallbarastaderochsamhallen.20584.html>

⁵⁸ <https://www.boras.se/kommunochpolitik/samarbetenochnatverk/socialhallbartboras.4.3ce6dfa316b8abfeace78c8.html>

AVSNITT 2. HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

I staden finns också tre geografiska områden som är prioriterade i folkhälsoarbetet; Norrby, Hässleholmen och Sjöbo. Arbetet på respektive område sker i samarbete med verksamheter och lokala aktörer från både offentlig och ideell sektor. För varje område finns en lokal utvecklingsplan framtagen.

Inom ramen för folkhälsoarbetet finns också fokus på det drogforebyggande arbetet, fysisk aktivitet och arbetet med suicidprevention. Som en del av det drogforebyggande arbetet finns utarbetade ANDT-rutiner inom skola och Öppen ungdomsverksamheter. Det genomförs också kontinuerliga anti-rök kampanjer och informationsspridning om riskkonsumtion av alkohol till vuxna. Borås Stad bidrar till fysisk aktivitet genom ett rikt utbud av friluftsområden och mötesplatser för olika åldrar samt idrottsskola för både barn- och unga och för seniorer.

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

Stora livshändelser eller kriser som Coronapandemin leder ofta till förändrade rutiner. Det kan påverka levnadsvanor och i förlängningen leda till ohälsa, sjuklighet, skador och förtidig död. Ohälsosamma levnadsvanor som kan leda till ohälsa är kopplade till mat, fysisk aktivitet, bruk av narkotika, doping, tobak och spelmissbruk.

Våra levnadsvanor beror på förhållanden kopplade till exempelvis arbete, utbildning, boende och inflytande. Med det innebär att nuvarande skillnader mellan grupper utifrån socioekonomisk situation och diskrimineringsgrunder såsom kön, födelseland och sexuell läggning riskerar att bli större⁵⁹. Coronapandemin riskerar genom försämrade livsvillkor och levnadsförhållande därmed att leda till konsekvenser för folkhälsan.

Barn och unga uppger via Luppen att de upplever sin fritid som mer negativ än innan Corona, men att känslan kring livet som helhet är oförändrad och att deras fysiska hälsa är bättre.

⁵⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 3. ARBETE

STATUS GLOBALT: Mer än hälften av världens arbetstagare har osäkra anställningar, ofta med dålig lön och begränsad tillgång till utbildning och socialförsäkringar. Detta gäller i högre utsträckning kvinnor än män. Under de kommande 20 åren förväntas den globala arbetskraften öka, vilket kräver ansträngningar för att skapa nya anständiga jobb som är hållbara för människor och miljön.

STATUS NATIONELLT: Den stora nationella utmaningen handlar om att minska skillnader och klyftor på arbetsmarknaden, inklusive skillnader i lön mellan kvinnor och män. Personer med en funktionsnedsättning, nyanlända, utomeuropeiskt födda samt vissa äldre och unga har i större utsträckning än andra svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden. De som saknar en fullständig gymnasieutbildning har också en större risk att drabbas av långtidsarbetslöshet, oavsett bakgrund och andra förutsättningar.

Nationella folkhälsopolitiska mål:

3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Arbete

Rätten till arbete och tillfredsställande arbetsförhållanden handlar om allas rätt till anständiga arbetsvillkor och skapandet av anständiga arbetstillfällen (*Artikel 23-Mänskliga rättighetsstadgan*⁶⁰). En väl fungerande arbetsmarknad betyder hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Det betyder också att människors kunskaper och förmågor används på ett produktivt sätt. Genom att säkerställa anständiga arbetsvillkor och skapa goda förutsättningar för innovation och entreprenörskap gynnas en hållbar ekonomisk tillväxt som inkluderar hela samhället⁶¹.

Sambandet mellan arbete, arbetslöshet och hälsa är tydligt. I detta område lyfts status gällande andel arbetstagande i Borås och arbetets påverkan på olika faktorer.

Status Borås Barn och unga

För unga präglas ofta den första tiden på arbetsmarknaden av anställningar som varvas med studier eller av kortare perioder av arbetslöshet. Ändrade förutsättningar och högre krav på arbetsmarknaden har gjort att åldern då de flesta unga arbetar har stigit från 20 år till 30-årsåldern sedan 1990⁶².

⁶⁰ <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

⁶¹ <https://www.regeringen.se/49f006/contentassets/f883444856cd40838e69a22d5da2beed/sverige-och-agenda-2030--rapport-till-fns-politiska-hognivaforum-2017-om-hallbar-utveckling.pdf>

⁶² <https://www.muuf.se/unga-pa-arbetsmarknaden>

Unga med extrajobb och sommarjobb – Från LUPP

Att ha möjligheten till praktik-lärlings-och feriearbete ger unga möjligheter att pröva sina kunskaper och i förlängningen kan det ge vägledning till framtida yrkesval⁶³.

I årskurs 8 svarade mindre än var tionde elev att dem har ett extra jobb just nu och mer än sex av tio vill ha ett. En tiondel hade ett sommarjobb under 2020 och ytterligare en tiondel sökte, men lyckades inte få. De allra flesta lyckades att få ett jobb genom någon i den egna familjen (53 procent), få jobbet genom en släkting eller en person de kände eller genom att själv kontakta en arbetsplats.

En större andel i årskurs 2 på gymnasiet har ett extrajobb, en tredjedel, och nästan hälften skulle vilja ha ett. Mer än sex av tio hade ett sommarjobb 2020 och där fick nästan hälften av dem ett via kommunen (47 procent), övriga fick det genom att själv kontakta en arbetsplats eller genom kontakter till den egna familjen.

” Hälften av de unga i årskurs 2 på gymnasiet som hade ett sommarjobb under 2020 fick sommarjobbet via kommunen

I A-luppen som riktar sig till särskolan säger en tiondel att de har ett extra jobb och sju av tio önskar att de hade ett. Fyra av tio säger att de hade ett sommarjobb under 2020 och efter studenten vill sju av tio börja jobba. Här säger också nästan var femte att de inte vet vad de vill göra.

Det finns en lägre andel i gruppen utlandsfödda som har ett extrajobb, men det finns också en större vilja att ha ett, i jämförelse med den grupp som är född i Sverige. Det var också fler utlandsfödda som sökte ett sommarjobb än som inte fick ett.

Ungas framtidstro och framtidsplaner – från LUPP

I årkurs 8 vill de flesta gå en gymnasieutbildning (antingen där man bor eller i en annan kommun) efter grundskolan. En hel del tror också att de kommer börja gymnasiet på något sätt, men 15 procent vet inte och bara två procent säger säkert nej.

⁶³ Borås Stads Ungdomspolitiska program

AVSNITT 3. ARBETE

I årkurs 2 på gymnasiet tror sex av tio att de kommer läsa vidare på något sätt efter studenten (antingen direkt eller senare), var femte vet inte och 15 procent säger att de inte kommer läsa vidare nu eller senare. I framtiden kan sex av tio tänka sig att starta företag och endast 13 procent svarar helt nej. Tre av tio i årskurs 8 tror sig flytta ifrån sin kommun i framtiden och för årskurs 2 är den siffran tre av fyra. Om man flyttar tror man oftast att det beror på att man vill ha närmare till en större stad.

” Unga med en funktionsnedsättning har en mer negativ framtidstro

Unga med en funktionsnedsättning har en mer negativ framtidstro och nästan var femte vet inte vad de vill göra i framtiden. Detsamma gäller för gruppen med en annan sexuell läggning än heterosexuell. Det finns också en tydlig könsuppdelning där killar oftare svarar att de i framtiden vill i riktning till arbete- och företagande, medan tjejer svarar mer mot resor och studier. Fler killar anger också att de inte tänker studera och fler tjejer än killar vill flytta från Borås.

Andel UVAS – unga som varken arbetar eller studerar 16–24 år – från SCB

I Sverige finns närmare 150 000 unga som varken arbetar eller studerar⁶⁴. Unga som varken arbetar eller studerar är en heterogen grupp som möter ett flertal utmaningar på väg mot självständighet och etablering i arbetslivet. Ett bristande helhetsperspektiv, en bristande samordning/samverkan och en oklar ansvarsfördelning i välfärdssystemet har lyfts fram som några av de främsta hindren för ungas etablering. Detta kan betraktas som en övergripande grundproblematik som kopplar an till hur samhällets stöd är organiserat kring unga som är i behov av flera insatser⁶⁵.

I Borås var andelen UVAS 7,1 procent år 2018 (868 individer). Andelen sjunker något över tid och är förhållandevis jämnt fördelad mellan kvinnor och män. Andelen UVAS som har utländsk bakgrund är högst bland de geografiska områdena som benämns som stadens serviceorter, till exempel i Viskafors med omnejd. Medan den högsta andelen UVAS med svensk bakgrund går att finna i områdena Norrby, Hässleholmen och Sjöbo.

Tittar man på fördelningen mellan geografiska områden skiljer det sig en del. Nedan tabell visar de fem områden med högst respektive lägst andel UVAS.

Tabell 4 – Områden med högst respektive lägst andel UVAS, 2018

5 områden med högst andel UVAS	Antal	%
Svaneholm	98	17
Sjöbo Johannelund	128	16
Hässleholmen - Kapplandsgatan	276	15
Hässleholmen - Distansgatan	286	14
Skalle	102	13
5 områden med lägst andel UVAS	Antal	%
Ryssbyvägen	161	1
Sparsör öst	74	1
Fristad Omland	55	2
Brämhult - Dammkullevägen	131	2
Dalsjöfors - Hjortryd	104	3

Källa: SCB, DeSo-områden Borås 2018

⁶⁴ <https://www.mucf.se/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar>

⁶⁵ https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/uv-as-lagesbild.pdf

Vuxna

Att ha ett arbete är av central betydelse då det handlar om att jämföra olika socioekonomiska grupper. Arbetslösa är i nästan alla hälsoavseenden fördelade jämfört med dem som har arbete. Arbetslösheten är på detta sätt kopplat till ojämlikhet och kan också vara mer bekymmersam för vissa grupper än andra.

På individnivå betyder ett arbete bättre ekonomiska förutsättningar och en vardag som bidrar till delaktighet och meningsfullhet. För samhället i stort betyder en hög förvärvsfrekvens ett högt skattetryck som kan finansiera välfärdstjänsterna. Arbetslöshet medför sämre ekonomiska förutsättningar för individen samt en förlust av det sociala stöd och den gemenskap som en arbetsplats erbjuder⁶⁶.

Andel förvärvsarbetande – från SCB

Under 2018 hade 72,1 procent av boråsarna i åldersgruppen 20-25 år ett arbete. Detta är en ökning över tid, från 56,8 procent år 2009. För åldersgruppen 26–44 år var andelen 83,1 procent år 2018 och andelen förvärvsaktiva i åldersgruppen 45-64 år var samma år 81,6 procent. Även för dessa båda grupper är trenden positiv över tid, även om andelen ökar i långsammare takt än för den yngre gruppen. Här kan vi anta att Covid-19 pandemin kommer att påverka siffrorna framöver då arbetslösheten steg kraftigt under 2020.

Nedan visas en tabell över lägsta respektive högsta andelen förvärvsaktiva i åldersgruppen 16 år och äldre fördelat på geografiska områden.

Tabell 5 – Områden med lägst respektive högst andel förvärvsaktiva, 16 år -

5 områden med lägst andel förvärvsaktiva 16 år -	Antal	%
Norrby - Billdalsgatan	997	47
Hässleholmen - Distansgatan	1 427	49
Hässleholmen - Kapplandsgatan	1 234	50
Hulta - Hultagatan	883	51
Norrby - Värmlandsgatan	1 730	52
5 områden med högst andel förvärvsaktiva 16 år -	Antal	%
Äspered	655	80
Sjömarken - Källeberg	1 030	79
Bergdalen - Norrmalm - Linnégatan	919	79
Bredared	908	78
Borås Centrum - Femte villagatan	1 109	78

Källa: SCB, DeSo-områden Borås 2018

Precis som sambandet mellan inkomst och utbildningsnivå är också sambandet mellan andel med kort utbildning och andel arbetslösa tydligare för kvinnor och har ökat över tid. Detta gäller det som avses med kort utbildning, det vill säga invånare utan gymnasial utbildning. Här kan diskuteras om segregationen har ökat över tid, det vill säga att de individer som har kort utbildning och i högre utsträckning är arbetslösa över tid oftare bor i vissa områden. Sambandet mellan andel arbetslösa och andel med högst gymnasial utbildning är för män lågt, högre för kvinnor och har inte förändrats över tid.

Andel inskrivna arbetslösa – från SCB

Det finns två allmänt förekommande mått på arbetslöshet. Dels den officiella arbetslösheten som mäts av SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) och dels Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik över inskrivna arbetslösa⁶⁷. Statistiken som presenteras i denna rapport är från SCB.

⁶⁶ http://kommissionjamlikhalsa.se/wp-content/uploads/2016/11/2.-arbete-arbetsloshet-och-jaemlik-halsa_en-kunskapsöversikt.pdf

⁶⁷ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/arbetslos-inte-samma-sak-hos-scb-och-arbetsformedlingen/>

AVSNITT 3. ARBETE

Arbetslöshet innebär att det finns människor som kan arbeta, men inte har någon sysselsättning. Hur många personer som är arbetslösa i Sverige påverkas av det ekonomiska läget både i Sverige och i världen. Den globala finanskrisen under 2008 och 2009 är den händelse som påverkat arbetslösheten i Sverige mest sedan år 2000⁶⁸.

För Borås har andelen 20–64 år som är inskrivna arbetslösa minskat sedan år 2009 då siffran var 14,5 procent. År 2018 var andelen 13,2 procent (8 456 individer). Minskningen har framför allt männen stått för. Den åldersgrupp som har högst andel inskrivna arbetslösa är gruppen 20–25 år med 17,1 procent 2018. Andelen inskrivna arbetslösa med svensk bakgrund var år 2018 7,7 procent, att jämföra med andelen med utländsk bakgrund som var 27,7 procent.

Andel långvarigt arbetslösa – från SCB

Enligt Arbetsförmedlingen kommer långtidsarbetslösheten fortsätta att stiga och det är därför den största utmaningen när det gäller människors rätt till arbete. Utvecklingen förklaras av svagare efterfrågan på arbetskraft, ökad strukturomvandling, arbetslöshetens sammansättning och av färre subventionerade jobb.

” Tre av fyra arbetssökande står långt ifrån arbetsmarknaden

Bland de arbetslösa med längre tid utan arbete syns en stor ökning även bland de med längst tider (mer än två år). Den negativa utvecklingen har främst drabbat utrikes födda kvinnor med kort utbildning. Tre av fyra arbetssökande bedöms stå långt ifrån arbetsmarknaden⁶⁹.

För Borås har andelen långvarigt arbetslösa ökat sedan år 2013. Andelen var då 0,9 procent medan andelen var 1,9 procent (1 214 individer) år 2018. Något fler kvinnor än män är långvarigt arbetslösa. Största ökningen kan man se i åldersgruppen 26–44 år, där andelen år 2013 var en procent och år 2018 var andelen 2,5 procent. Det är en högre andel utrikesfödda som är långvarigt arbetslösa och andelen har också ökat snabbare för gruppen utrikesfödda än för de med svensk bakgrund.

Äldre (65-)

I takt med att medellivslängden ökar växer andelen äldre i befolkningen. När andelen pensionärer ökar måste varje arbetande person försörja fler. På sikt är inte denna utveckling hållbar och flera olika åtgärder har gjorts de senaste åren för att få fler att arbeta längre, som att till exempel sänka arbetsgivaravgiften och höja jobbskatteavdraget för de över 65 år⁷⁰.

Andelen förvärvsarbetande 65+ – från SCB

Andelen 65 år och äldre som förvärvsarbetar har ökat markant sedan åldersgränsen för rätten till att arbeta höjdes från 65 år till 67 år. De äldre som arbetar gör det också i större omfattning än tidigare. Personer med längre utbildning arbetar i större utsträckning än personer med kort utbildning. Skillnaden mellan män och kvinnor är större bland dem med kortare utbildning, där männens andel som arbetar är betydligt högre än kvinnornas⁷¹.

Andelen 65–74 år i Borås som arbetar har ökat sedan år 2008. Från 11,6 procent till 21,2 procent (2 390 individer) år 2018. Högst andel som arbetar finns i Salängen och Åspered med 38 respektive 36 procent. Lägst andel finns i Hässleholmens båda DeSo-områden Distansgatan och Kapplandsgatan, med fem respektive sju procent.

⁶⁸ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/arbetsloshet-i-sverige/>

⁶⁹ <https://arbetsformedlingen.se/download/18.3e623d4f16735f3976ead4/Perspektiv-pa-langtidsarbetslosheten,%20rapport.pdf>

⁷⁰ <https://www.ekonomifakta.se/Fakta/Arbetsmarknad/Sysselsattning/Sysselsattning-bland-aldre/>

⁷¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Var-tredje-67-aring-arbetar/>

Pågående arbete i Borås

Sveriges kommuner är stora arbetsgivare och ska stödja utvecklingen av arbetstillfällen för alla, även de som står långt ifrån arbetsmarknaden⁷².

Den som är arbetslös och har behov av extra stöd kan få hjälp av Borås Stads arbetsmarknadsenhet Jobb Borås för att hitta vägar mot arbete eller studier.

För att stärka Borås Stads arbete med att möjliggöra sysselsättning för fler pågår även ett arbete inom ramen för Socialt hållbart Borås med att underlätta och bredda möjligheten till inträde på arbetsmarknaden samt att utveckla samverkan med nyckelaktörer som näringsliv och civilsamhälle.

Projektet Textilhubben, som samordnas av Vuxenutbildningen, är ett exempel på hur Borås Stad arbetar med att bredda möjligheterna till inträde på arbetsmarknaden. Textilhubben är ett projekt som bidrar till att utrikesfödda kvinnor får större möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden. Genom Textilhubben valideras deras kompetenser och därefter erbjuds de kompletterande utbildningar som gör dem anställningsbara i svensk industri⁷³.

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

De smittskyddsåtgärder som genomförs både utanför och inom Sverige påverkar näringslivet och därmed tillgången till arbete och möjligheten att försörja sig. Flera länder har infört utgångsförbud eller stängt gränserna. Det påverkar Sveriges import och export av varor och resandet till och från Sverige. Det finns också en rad svenska åtgärder som påverkar arbetsmarknaden och i förlängningen inkomsterna.

Pandemin har påverkat de flesta sektorer och branscher, men på olika sätt. Några har tvingats stänga ner sin verksamhet eller minska den och andra har upplevt ökad efterfrågan och behov av arbetskraft. Branscher som drabbats av minskad verksamhet är hotell- och restaurang, transport, nöje och fritid, kultur och turism. Unga personer med kort utbildning och personer med utländsk bakgrund är överrepresenterade inom dessa branscher och har därmed en ökad risk för ohälsa som följd. I Lupp-resultatet kan vi se att ungas tankar kring möjligheter till extrajobb och sommarjobb har försämrats, 57 procent svarar att de ser negativt på möjligheten att få ett extrajobb eller sommarjobb.

Branscher som under pandemin kräver extra mycket eller förändrat arbete är delar av hälso- och sjukvården, socialtjänsten, äldreomsorgen och skolan, men även delar av handeln och informationsverksamhet. Anställda inom dessa branscher riskerar arbetsrelaterad stress och ökad risk för ohälsa som följd⁷⁴.

⁷² <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrsarbetsombidraritilde17globalamalen/11hallbarastaderochsamhallen.20584.html>

⁷³ <https://www.boras.se/utbildningochforskola/vuxenutbildning/projektochsamarbeten/projekttextilhubben.4.293b82ba1775dc0ba7697a9.html>

⁷⁴ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

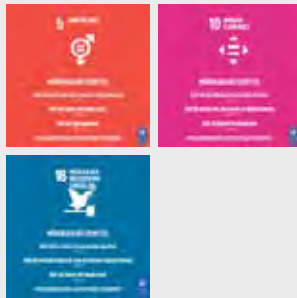
STATUS GLOBALT: Inkluderande och rättvisa institutioner är grunden för en god samhällsstyrning fri från konflikter, korruption och våld. Inga varaktiga framsteg kan nås i en kontext präglad av konflikt och våld. Globalt är de länder som är drabbade av krig och utdragna konflikter de länder som har svårast att lyfta sin befolkning ur fattigdom. Att stärka rättsstatsprincipen och främja mänskliga rättigheter är nyckeln till fredliga, inkluderande och hållbara samhällen.

STATUS NATIONELLT: Sverige är ett fredligt samhälle som uppfyller flera av delmålen kopplade till mål 16- fredliga och inkluderande samhällen. Det finns dock ett antal utmaningar, dessa handlar om att förebygga och bekämpa olika typer av våld samt att säkerställa efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna.

Nationella folkhälsopolitiska mål:

7. Kontroll, inflytande och delaktighet.

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Inkludering och deltagande

Alla människor ska ha lika tillgång till rättvisa och möjligheter att utöva inflytande och ansvar-utkrävande över beslutsfattande (*Artikel 19, 20, 21- Mänskliga rättighetsstadgan*). Lika tillgång till inflytande över beslutsfattande handlar om att säkerställa ett lyhört, inkluderande, deltagandebaserat och representativt beslutsfattande på alla nivåer⁷⁵. Kontroll, inflytande och delaktighet utgör också centrala resurser för en god och jämlik hälsa.

I detta område redogörs för hur stor andel av Borås medborgare som deltar i Riksdags-, Landstings- och Kommunval, medlemskap i föreningslivet samt upplevelsen av möjligheter till inflytande hos unga. Dessutom redogörs för boråsarnas tillit till varandra, social isolering och ensamhet.

Status Borås

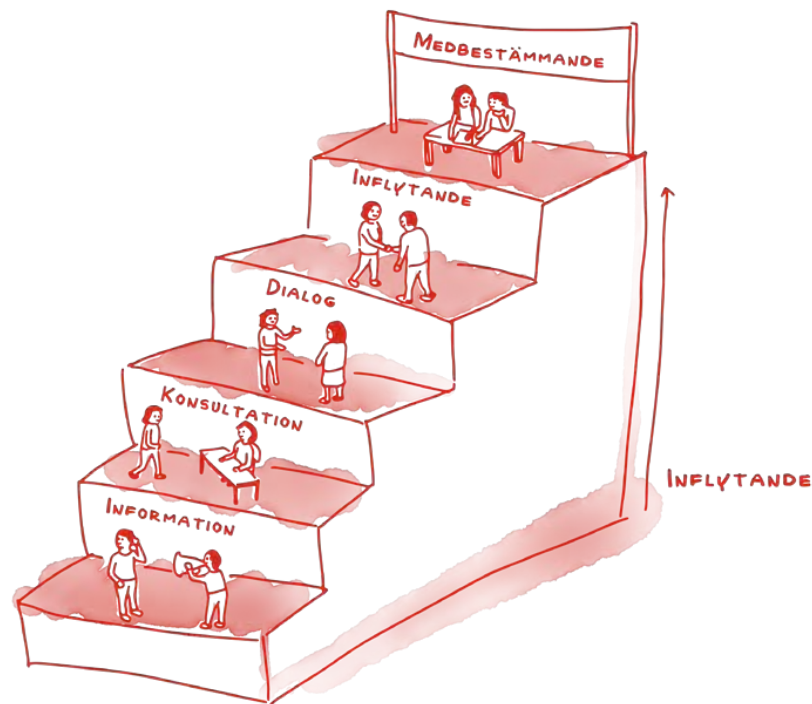
Barn och unga

Ett av målen för den svenska ungdomspolitikerna är att alla unga, även de mest resurssvaga, ska ha verklig tillgång till inflytande. Det är också ett av de gemensamma målen för det ungdomspolitiska samarbetet inom EU⁷⁶.

⁷⁵ <https://www.regeringen.se/49f006/contentassets/f883444856cd40838e69a22d5da2beed/sverige-och-agenda-2030--rapport-till-fns-politiska-hognivaforum-2017-om-hallbar-utveckling.pdf>

⁷⁶ <https://www.mucf.se/inflytande-och-representation>

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

Ungas delaktighet och inflytande – från LUPP

Barn och unga som känner sig delaktiga utvecklar sin förmåga att uttrycka sig, samarbeta och tar ansvar för sitt eget liv och samhället. Om man känner sig delaktig skattar man också ofta sin hälsa högre, får lättare att hantera motgångar och kan utvecklas mer positivt⁷⁷.

Vad gäller kännedom kring vilka rättigheter man har som barn och ungdom svarade cirka hälften av eleverna i årskurs 8 att de inte känner till sina rättigheter enligt barnkonventionen och enbart var fjärde vet om dem och vad de kan innebära i praktiken. Andelen killar som inte vet om sina rättigheter är något högre, detsamma gäller de som har angett att de har en funktionsnedsättning.

” Cirka hälften känner inte till sina rättigheter enligt Barnkonventionen

På gymnasiet känner något fler till sina rättigheter, 58 procent har kännedom om sina rättigheter. Även killarna på gymnasiet har något mindre kännedom om sina rättigheter, det gäller även unga som angett en funktionsnedsättning och unga som angett att de har en annan sexuell läggning än heterosexuell.

Strax över var fjärde ung i årskurs 8 har dock ett intresse för politik, var tredje för samhällsfrågor och sex av tio har ett intresse för vad som händer i andra länder. I årskurs 2 är intresset för vad som händer i andra länder lika stort och intresset för samhällsfrågor ökar till hälften och för politik till fyra av tio. I genomsnitt säger varannan ungdom att de har stort förtroende för politiker och vad gäller vuxna i allmänhet så ökar det något, till sju av tio. Även om de allra flesta säger att de kan lita på människor i ens närhet så svarar ändå var fjärde att de inte kan det.

Aktiva handlingar, så som att gilla och dela inlägg på nätet, anger över en tredjedel att de gjort de senaste sex månaderna, något fler i årskurs 2. Vad gäller synen på sina möjligheter svarar ungefär hälften att de inte vet vilka möjligheter dem har, oavsett ålder, och en tredjedel säger att möjligheterna är små. Fyra av tio vill påverka det som händer i kommunen och det de flesta vill påverka är skola, samhälls- och stadsutveckling och olika aspekter kopplat till sin fritid.

⁷⁷ Borås Stads Ungdomspolitiska program

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

” De flesta vill påverka skola, samhälls- och stadsutveckling och olika aspekter kopplat till sin fritid

Bland elever som svarat på A-luppen uppger ungefär hälften av de svarande att de har något slags intresse för politik. En fjärdedel upplever att de inte har någon möjlighet att uttrycka sina åsikter till dem som bestämmer och ungefär hälften vet inte vilka möjligheter dem har. Över hälften vill påverka i kommunen. Framförallt vill man påverka fritidsaktiviteter, vägar, miljö och skola.

Vid en jämförelse kan vi se att killar har något större intresse för politik och tjejer något större intresse för samhällsfrågor. En högre andel killar uppger att de har möjlighet att påverka och en större andel tjejer uppger att de inte vet hur de kan påverka. En högre andel elever med funktionsnedsättning svarar att de inte vet vem de ska vända sig till om de vill påverka och denna grupp sticker ut bland mycket lågt förtroende till både vuxna och politik. Vi kan också se att utrikesfödda har något större intresse för politik och upplever större möjligheter att påverka, de har däremot en lägre tillit till vuxna och politik, detsamma gäller för de med en annan sexuell läggning än heterosexuell.

Medlemskap i förening – från Hälsoenkäten

Att vara delaktig i en förening är hälsofrämjande på flera sätt. Det ger en inblick i demokrati och ett starkare socialt nätverk. Föreningslivet erbjuder även stimulerande och utvecklande aktiviteter där man kan agera tillsammans för att uppnå gemensamma mål.

I årskurs 6 uppger 65 procent att de är medlem i en förening, ungefär lika många flickor som pojkar. Högst andel finns i fd kommundel Sandhult med 76 procent och lägst andel i Sjöbo med 54 procent.

Drygt 60 procent av eleverna i årskurs 8 uppgav att de var medlemmar i en förening 2019. Över tid har andelen som är medlem i en förening minskat något, framförallt för pojkarna.

För eleverna i årskurs 1 på gymnasiet var andelen 46 procent. Trenden över tid är att andelen minskar för både flickor och pojkar. Skillnaden mellan flickor och pojkar har minskat i årskurs 8 medan den har ökat bland eleverna i årskurs 1 på gymnasiet.

Tabell 6 – Medlem i en förening i %

	Åk 8		Åk 1 gy	
	Pojkar	Flickor	Pojkar	Flickor
2014	69	62	55	48
2015	63	62	54	47
2017	63	57	49	46
2019	60	60	50	41

Källa: Hälsoenkäten Borås Stad

Ungas upplevelser av fritiden – från LUPP

På det stora hela är många, nio av tio nöjda med sin fritid. Ändå anger varannan ung att det finns saker att göra, men inget som intresserar dem och mer än var femte ung tycker att det saknas aktiviteter där de bor. Vad som saknas skiljer sig åt mellan åldrarna.

I A-luppen svarar nio av tio även här att de är nöjda med sin fritid. Oavsett ålder anger många att de tränar, spelar online/tv- eller dataspel och är ute i naturen flera gånger i veckan. Många säger också att man är mycket med familj/vänner och kollar på film/serier. Det dem flesta aldrig gör är att gå på teater, musikal, konserter och utställningar eller museum/bibliotek.

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

» Mycket få går på teater, musikal, konserter, utställningar eller museum och bibliotek

Om man tittar på skillnader är killar mer nöjda med sin fritid och spenderar mer tid i förenings- och idrottsverksamhet. Tjejer och de som uppgett annat kön tenderar att svara mer negativt kring nöjdhet och tjejer svarar oftare att de är hemma hos någon eller på stan/centrum. De svarande på A-Luppen svarar i högre utsträckning att det finns saker att göra, men att de har svårt att ta sig till aktiviteter.

Vuxna

Det finns tydliga socioekonomiska skillnader i grad av inkludering och deltagande i Sverige. För att nå en god och jämlik hälsa är det viktigt att främja alla individers möjligheter till att vara delaktiga och ha inflytande i samhället och i det vardagliga livet. Att arbeta för de mänskliga rättigheterna och mot diskriminering är en förutsättning⁷⁸.

Andel deltagande i Riksdags-, Landstings- och Kommunalval – från SCB

I det senaste Riksdagsvalet deltog 87,2 procent av de som fick rösta, vilket är den högsta andelen sedan 1985. En förklaring till att andelen ökar kan vara att antalet som förtidsröstar har ökat stadigt. Andelen som deltog i Landstingsvalet och Kommunalvalet i Sverige var något lägre, 83,7 procent respektive 84,1 procent⁷⁹.

I Borås ser siffrorna för andelen som röstade i de olika valen ut ungefär som för Riket. Fler kvinnor än män röstade i samtliga val och den högsta andelen återfinns i åldersgruppen 45–64 år. Skillnaden mellan hur många som röstar som är utrikes födda jämfört med de inrikes födda är stor i samtliga utav valen. Fler inrikes födda röstar.

Tabell 7 – Högsta respektive lägsta andelen röstande i Kommunalvalet 2018

5 områden med högst andel valdeltagande i kommunalval	Antal	%
Sparsör öst	708	93
Bredared	960	92
Borgstena Tämta	1 050	92
Brämhult - Dammkullevägen	1 187	92
Ekås - Hestra - Symfonigatan - Ekåsvägen	1 560	92
5 områden med lägst andel valdeltagande i kommunalval	Antal	%
Hässleholmen - Distansgatan	1 256	53
Hässleholmen - Kapplandsgatan	1 086	61
Hulta - Hultagatan	868	65
Sjöbo - Ekängsgatan	804	67
Göta - Gässlösavägen	911	68

Källa: SCB, DeSo-områden Borås 2018

Sambandsanalyser visar att det finns ett samband mellan kort utbildning (högst grundskola) och lågt valdeltagande. Men detta samband finns enbart för kvinnorna, inte för männen.

⁷⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bd19f6bb308043ed9da8dffcb3a5e67/stodstruktur-god-jamlik-halsa.pdf>

⁷⁹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/>

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

Tillit – från Hälsa på lika villkor

Tillit till andra brukar liknas vid kittet som håller samhället samman. Socialt deltagande och tillit bildar tillsammans det som kallas socialt kapital. Det innebär att sociala relationer och nätverk påverkar kollektiv handling. För en individ spelar det sociala deltagandet och sociala relationer en stor roll. Människor med sämre ekonomiska förutsättningar har oftast lägre socialt och samhälleligt deltagande⁸⁰.

” 31 procent av de vuxna i Borås uppger att de inte kan lita på andra

I Västra Götalandsregionens undersökning Hälsa på lika villkor som genomfördes år 2020 ställdes frågan om man i allmänhet kan lita på andra människor. I Borås svarade 31 procent att man inte kan lita på andra, vilket tillsammans med Tranemo och Mark är den högsta andelen i vårt Hälso- och sjukvårdsnämndsområde. Lägst tillit finns i åldersgruppen 16–29 år, där 45 procent av kvinnorna och 38 procent av männen anger att de saknar tillit.

Äldre (65-)

Att bli äldre innebär för de flesta att gå från att vara yrkesverksam till att bli pensionär, något som för många är en stor livsomställning. Att bli äldre innebär också för många att det sociala livet, såsom sociala kontakter, engagemang i föreningsliv och politik, kan förändras⁸¹.

Social isolering och ensamhet – från Hälsa på lika villkor

Ungefär 300 000 beräknas vara socialt isolerade i Sverige. Mest isolerade är våra äldre. För att räknas som socialt isolerad ska man bo ensam och inte träffa anhöriga, vänner eller bekanta oftare än ett par gånger i månaden⁸².

Andelen äldre 65–84 år som anger att de är socialt isolerade i Borås är 14 procent för kvinnorna och 18 procent för männen år 2020. Inga jämförelser kan göras över tid eller mellan olika geografiska områden. Bland kvinnorna känner sig sex procent ofta eller ibland ensamma. För männen är den siffran tre procent.

Tillit – från Hälsa på lika villkor

Precis som för de yngre målgrupperna ställs frågan om tillit även till målgruppen 65-84 år i enkäten Hälsa på lika villkor. Den äldre målgruppen är den grupp som har den högsta tilliten, endast 20 procent av männen och kvinnorna saknar tillit. Att jämföra med den yngre målgruppen 16-29 år, där drygt 40 procent saknar tillit.

Pågående arbete i Borås

Det är främst kommunerna som möter medborgarna i deras kontakt med samhället och många av kommunernas grunduppdrag handlar om förverkligandet av de mänskliga rättigheterna. Demokrati och delaktighet ska vara fundamentet i den kommunala strukturen⁸³.

För att skapa delaktighet arbetar Borås Stad till exempel med medborgarråd, områdesnätverk och ortsråd. Dessa syftar till att stärka inflytandet för olika grupper och till att ge information och skapa dialog.

⁸⁰ https://www.regeringen.se/4a52ad/contentassets/ca4b953b5fbf403cbd1d1ea58f9ea10/det-handlar-om-jamlik-halsa_sou-2016_55.pdf

⁸¹ http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/10/Rapport-Vem-%C3%A4r-den-%C3%A4ldre_Webb.pdf

⁸² <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/fyra-procent-ar-socialt-isolerade/>

⁸³ <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrarbetesombidraritillde17globalamalarn/16fredligaochinkluderandesamhallen.20934.html>

AVSNITT 4. INKLUDERING OCH DELTAGANDE

Barns kultur- och fritidsliv är viktigt för att skapa sammanhållning, stärka integrationen och främja hälsa och tillit. Det är också en viktig komponent för att stärka barns sociala, emotionella, mentala och motoriska förutsättningar. För unga kan fritiden vara kompenserande och en viktig motvikt till en mindre tillfredsställande tillvaro. Som en del av arbetet inom socialt hållbart Borås verkar Borås Stad för att skapa möjligheter till delaktighet och inflytande för barn och unga i stadens verksamheter. Genom användandet av befintliga eller skapandet av nya mötesplatser underlättar Borås Stad möten för barn och ungdomar. Det finns idag ett rikt utbud av mötesplatser och öppna ungdomsverksamheter med 14 verksamheter för unga. Dessa finns utspridda i Borås.

För att ytterligare ta reda på hur situationen kring bland annat tillit, ensamhet och social isolering ser ut för den äldre målgruppen kommer det i slutet av 2021 att genomföras en enkät som liknar den enkät som Västra Götalandsregionen regelbundet genomför (Hälsa på lika villkor). Den kommer att gå ut till en större grupp äldre och åldersgruppen kommer utökas från 65-84 år till att gälla för två åldersgrupper, 65-84 år och 85 år och äldre.

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

Under Coronapandemin har regeringen fattat beslut om en rad åtgärder, däribland förbud till sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 50 personer. Det finns också restriktioner för besök på äldreboenden och rekommendationer om att arbeta hemifrån. De åtgärder som vidtagits kan få konsekvenser för det sociala deltagandet och resultera i ökad isolering. Det kan i sin tur leda till att fler känner sig ensamma, nedstämda och oroliga. Det kan också leda till minskat upplevt stöd och sammanhang, vilket kan resultera i ohälsa. Pandemin kan även resultera i att människors upplevda och faktiska kontroll och möjligheter till inflytande på olika arenor minskas.

Särskilt utsatta grupper som löper särskilt förhöjd risk att drabbas till följd av regler, rekommendationer och råd om fysisk distansering är äldre personer, personer med underliggande sjukdomar och personer med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar.

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

STATUS GLOBALT: Över hälften av världens befolkning bor i urbana områden och andelen förväntas stiga. Växande städer kan skapa möjligheter till ekonomisk tillväxt, men också bidra till ökade sociala klyftor och påfrestningar på ekosystemet. Inkluderade och innovativ stadsplanering behövs för att göra städerna säkra och hållbara för framtiden.

STATUS NATIONELLT: 85% av Sveriges befolkning bor i tätorter med fungerande vatten, avlopp, värme och ordnat gatunät med belysning och fungerande avfallshantering. Trångboddheten har dock ökat. Framtidens utmaningar handlar om att tillgodose behovet av fler bostäder och att tillgodose en hållbar stadsutveckling med god trygghet.

Nationella folkhälsopolitiska mål:

5. Boende och närmiljö.

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Hållbara städer och miljöer

Alla människor har rätt till en tillräcklig levnadsstandard (*Artikel 25 i Mänskliga rättighetsstadgan*)⁸⁴. Med det innebär att alla människor har rätt till ett hem och universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser. Att ha ett boende och en närmiljö med bra kvalitet innebär att ha en stabil boendesituation och att känna trygghet, tillit och möjlighet till delaktighet i sina nära omgivning. Detta är avgörande förutsättningar för människors hälsa och centralt för att klara andra delar av livet såsom utbildning och arbete.

I detta avsnitt presenteras boendeform, bostadsarea, upplevelsen av trygghet på olika platser i Borås och utsatthet för våld.

Status Borås Barn och unga

Goda och jämlika livsmiljöer spelar en avgörande roll i en jämlik och sammanhållen stad. Stadens utformning påverkar människors liv på ett påtagligt sätt. En trygg boendemiljö främjar hälsa på både individ-, områdes- och befolkningsnivå⁸⁵. Den miljö där vi växer upp skapar förutsättningar för till exempel vår hälsa och tillit. Inte minst är goda och trygga livsmiljöer viktiga förutsättningar för att ge våra barn en god start i livet. Miljöer som inbjuder till lek är viktiga arenor för barns sociala, emotionella och motoriska utveckling⁸⁶.

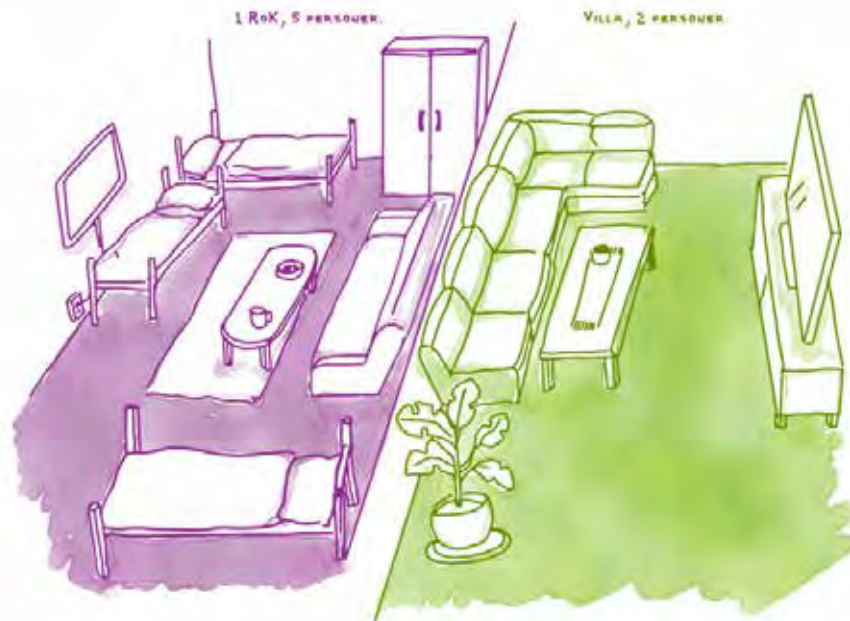
⁸⁴ <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringsdemanskligarattigheterna.pdf>

⁸⁵ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/samhallsplanering/>

⁸⁶ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bd19f6bb308043ed9da8dffcb3a5e67/stodstruktur-god-jamlik-halsa.pdf>

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

Ungas upplevda trygghet på olika platser – från LUPP

De platser där tryggheten är som störst är hemma, i bostadsområdet och till/från skolan. Minst trygg är man på buss eller tåg, stan eller centrum och på nätet.

Var femte ung som svarade på Lupp-enkäten säger att den blivit mobbad, trakasserad eller utfryst de senaste sex mån. För årskurs 8 förekom det mest på nätet eller stan/centrum och för årskurs 2 i skolan eller på nätet.

Ungefär en tredjedel har känt att de blivit behandlade på ett sätt som gjort att de mår dåligt, i största utsträckning av andra ungdomar, men också av personal på skolan eller annan oidentifierad person. Flertalet av kränkningarna kan härledas till olika diskrimineringsgrunder, men de allra flesta uppgav att de inte visste varför eller att det handlade om deras utseende.

Var femte ung har svarat att de har blivit hotade de senaste sex månaderna och var tionde har blivit bestulen. Var tjugonde svarade att de blivit misshandlade och/eller blivit utsatta för sexuellt våld eller utnyttjande.

De allra flesta vet vart de kan vända sig om man blir behandlad illa eller mår dåligt, men inte alla – mer än var tionde vet det inte.

En större andel av elever som svarat att de har en funktionsnedsättning känner sig otrygga i det offentliga rummet och de har en större utsatthet för mobbning och orättvis behandling. Detsamma gäller elever med en annan sexuell läggning än heterosexuell.

Vuxna

Bostaden och närområdet har stor betydelse för social gemenskap och trygghet, vilket hör till människans grundläggande behov. Det räcker inte att förbättra de fysiska kvaliteterna i boendet och närmiljön. De sociala kvaliteterna, så som tryggheten och möjligheten till sociala möten, behöver också utvecklas⁸⁷.

⁸⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bf8d206d3dce41409245def4b8436732/bostadsomradet-halsoframjande-arena.pdf>

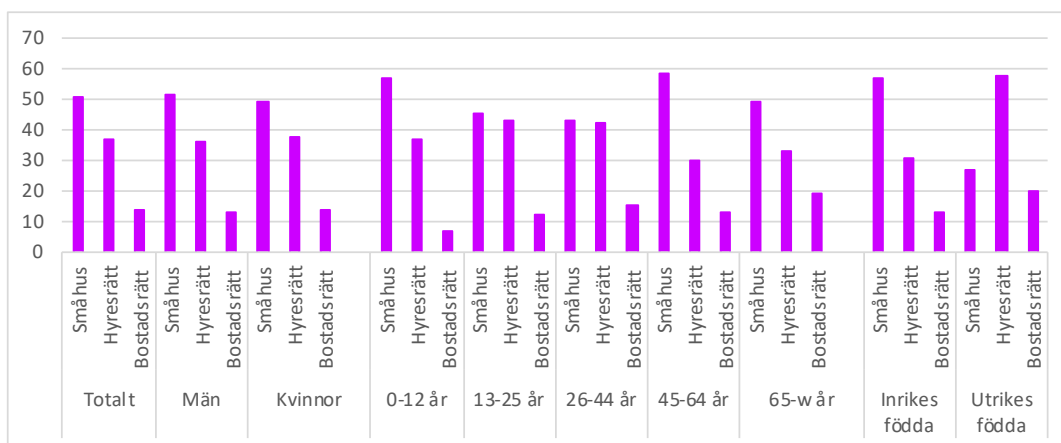
AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

Boendeform – från SCB

Det finns drygt 4,8 miljoner hushåll i Sverige, som bor i lika många bostäder. Av alla hushåll bor ungefär 2,3 miljoner i lägenhet i flerbostadshus, varav 1,4 miljoner är hyresrätter och 990 000 bostadsrätter. Cirka 2 miljoner bor i småhus, där 1,9 miljoner äger sitt hus medan resten hyr sitt hus eller bor i ett småhus med bostadsrätt. Resten bor i specialbostad, till exempel studentbostad eller någon form av boende för äldre⁸⁸.

I Borås bor 50,6 procent (53 825 individer) i småhus, 36,5 procent (39 195 individer) i hyresrätt och 13,3 procent (14 296 individer) i bostadsrätt. Siffrorna är för 2018. Fler män än kvinnor bor i småhus medan fler kvinnor än män bor i hyresrätt. Boendet i bostadsrätt är jämnt fördelat mellan män och kvinnor. Nedan figur visar förhållandet mellan de tre boendeformerna i förhållande till åldrar, kön och bakgrund.

Figur 3 – Boendeformer i Borås 2018

Källa: SCB, 2018

Genomsnittlig bostadsarea – från SCB

Att vara trångbodd kan få konsekvenser i vardagen på flera sätt. Trångboddhet kan upplevas som påfrestande om man hela tiden behöver dela rum med andra och det inte finns möjlighet till viss avskildhet i det egna hemmet. För barn och ungdomar kan det till exempel medföra svårigheter att koncentrera sig på läxor. Ett hushåll räknas som trångbott (enligt norm 2) om de bor mer än två personer per rum, kök och vardagsrum oräknade. Personer i ensamhushåll räknas inte som trångbodda⁸⁹.

I Borås var andelen trångbodda 19,7 procent år 2019. Trenden över tid är stabil. Fler män än kvinnor är trångbodda⁹⁰.

Den genomsnittliga bostadsarean per person i Sverige är 42 kvadratmeter (kvm). Mest utrymme per person har boende i småhus, särskilt de med äganderätt, med 47 kvm⁹¹. Den genomsnittliga bostadsarean för en individ i Borås var 39,7 kvm år 2018. Över tid har bostadsarean minskat något. Minst utrymme har åldersgruppen 0–19 år med 27 kvm. Männen bostadsarea är något mindre än kvinnornas. Skillnaden mellan bakgrund är här markant. Bostadsarean för en inrikes född i Borås var 41,9 kvm jämfört med 32,3 kvm för en utrikes född. Utrymmet för de utrikes födda har minskat över tid samtidigt som bostadsarean för de inrikes födda är stabil.

⁸⁸ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/boende-i-sverige/>

⁸⁹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/var-femte-person-fodd-utanfor-europa-ar-trangbodd/>

⁹⁰ https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16708

⁹¹ <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-boende/pong/statistiknyhet/hushallens-boende-2019/>

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

Tabell 8 – Lägsta respektive högsta genomsnittliga bostadsarea 2018

5 områden med lägst genomsnittlig bostadsarea	kvm
Norrby - Billdalsgatan	22
Hässleholmen - Distansgatan	23
Hässleholmen - Kapplandsgatan	25
Norrby - Värmlandsgatan	25
Hässleholmen - Hultagatan	30
5 områden med högst genomsnittlig bostadsarea	kvm
Brämhult - Dammkullevägen	46
Frufällan Sparsör väst	46
Borås Centrum - Första villagatan	46
Äspered	46
Fristad Omland	46

Källa: SCB, DeSo-områden Borås 2018

Det finns ett samband mellan bostadsarea och utbildningsnivå. Bland kvinnor finns ett relativt starkt samband mellan områden där det bor en högre andel med låg utbildningsnivå och där genomsnittligt antal kvadratmeter per person är lägre. Sambandet har ökat något över tid. Det är ett mindre antal geografiska områden som bidrar till sambandet. Sambandet mellan andel med högst gymnasial utbildning och bostadsyta är väldigt lågt för män medan det för kvinnor finns ett sådant samband. Det ser generellt ut som att utbildningsnivån bland kvinnor har en större betydelse oavsett vilken variabel som jämförs, medan män med högst gymnasial utbildning har mer varierande inkomster, bostadsyta etc.

Utsatthet för brott – från Trygghetsmätningen

I samhället finns flera aktörer som arbetar med att förebygga brott. Brottsförebyggande rådet genomför årligen den Nationella Trygghetsundersökningen (NTU) för att undersöka människors utsatthet för brott, upplevelse av oro och otrygghet samt förtroende för rättsväsenet. Även i Borås finns ett Brottsförebyggande råd och en Trygghetsmätning genomförs regelbundet. Det övergripande målet i det brottsförebyggande arbetet är att brottsligheten och den upplevda otryggheten ska minska för varje år⁹².

Andelen som i Trygghetsmätningen 2019 angav att de blivit utsatta för olika typer av brott var låg. Endast ett fåtal individer anger att de blivit utsatta för till exempel stöld, fysiskt våld, inbrott eller skadegörelse.

När man analyserar brott mot enskild person sammantaget är ålder, familjetyp och bostadstyp de variabler som påverkar utsattheten mest. Risken att utsättas avtar med åldern; den är högre bland de yngre än bland de äldre. För de allra flesta brottstyperna har familjetyp en viss betydelse. I regel har ensamstående en högre risk att utsättas, och särskilt hög är risken för ensamstående med barn. Ensamstående kvinnor utan barn har särskilt förhöjd risk att utsättas för sexualbrott. Liksom ålder och familjetyp bidrar även bostadstyp till att förklara utsattheten. Risken varierar mellan olika bostadstyper, där de som bor i flerfamiljshus har större risk att utsättas⁹³.

Oro över brottslighet i närområdet – från Trygghetsmätningen

Trots att den faktiska utsattheten för brott är låg är den upplevda oron över brottsligheten högre. I Borås oroar sig 21 procent för brottsligheten, 23 procent av kvinnorna och 19 procent av männen. Mest orolig känner man sig i Norrby stadsdel, Hässleholmen, Hulta, Göta stadsdel och Sjöbo stadsdel.

⁹² <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html>

⁹³ https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e20eb/1615395807889/2019_Utsatthet_for_brott.pdf

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

” *Kvinnor upplever sig mer otrygga och flera kvinnor än män avstår från att gå ut ensamma*

Det är fortsatt skillnad mellan könen avseende den upplevda tryggheten, där kvinnor upplever sig mer otrygga. Fler kvinnor än män, 47 respektive 16 procent, avstår från att gå ut ensamma⁹⁴. Äldre oroar sig mer än yngre, trots att yngre är mer utsatta än äldre.

Äldre (65 -)

Precis som för övriga målgrupper i ett samhälle är boendet och närmiljön viktigt även för den äldre målgruppen. Fysiska miljöhinder och tillgänglighetsproblem i boendet har betydelse för till exempel antalet fallolyckor. Äldre som rapporterar en god social sammanhållning i sitt bostadsområde har högre nivåer av fysisk aktivitet. Det finns troligen även ett samband i den andra riktningen; fysisk aktivitet och mer utomhusvistelse i närmiljön kan generera bättre social sammanhållning⁹⁵.

Genomsnittlig bostadsarea – från SCB

Ungefär hälften av Borås invånare i målgruppen 65 år och äldre bor i småhus, drygt 30 procent bor i hyresrätt och drygt 20 procent i bostadsrätt.

Som tidigare redovisats var den genomsnittliga bostadsarean för en individ i Borås 39,7 kvm år 2018. För målgruppen 65 år och äldre var den genomsnittliga bostadsarean samma år 58,7 kvm, alltså betydligt högre än för övriga grupper. De geografiska områden där bostadsarean är lägst är Hässleholmen – Distansgatan, Norrby – Värmlandsgatan och Sjöbo – Johannelund. Här var bostadsarean mellan 42–47 kvm.

Pågående arbete i Borås

Kommunerna ansvarar för samhälls- och bostadsplanering, vatten och avlopp och delar av transportinfrastrukturen⁹⁶. Kommunens översiktsplanering talar om hur stad och land ska utvecklas och är viktiga för att bidra till hållbar utveckling. Borås Stad har ett ständigt pågående arbete med att utveckla kommunens landsbygd och stadsmiljö. I arbetet hittas allt från de översiktliga visionerna och planerna till detaljplanering om hur ett visst område ska användas.

Borås Stad arbetar just nu med cirka 50 detaljplaner varav cirka 30 av dessa innehåller bostäder. Det är en blandning mellan centrala projekt, kompletteringar med bostäder i stadens ytterområden och nya bostäder i kommunens serviceorter. Bland projekten finns en blandning av bostadsrätter, hyresrätter och vårdbostäder. Det pågår även arbete med planläggning för skolor, handel, mötesplatser och nya verksamhetsområden. I arbetet med detaljplanering ligger stort fokus på sociala aspekter såsom trygghet, tillgänglighet och ett hållbart vardagsliv.

Att ha en trygg boendemiljö, att känna tillhörighet, en passande och ekonomiskt överkomlig bostad samt en närmiljö som är omhändertagen och välfungerande är en grundförutsättning för en god livsmiljö. Genom att motverka boendesegregation och främja goda boendemiljöer skapas förutsättningar för mer jämlika livsvillkor och hälsa. Ett av målområdena i Socialt hållbart Borås ”Boende och närmiljöer” fokuserar därmed på ökad delaktighet och inflytande i stadsutvecklingen samt på att skapa förutsättningar för fungerande närmiljöer och att skapa bättre tillgång till fullgoda och ekonomiskt överkomliga bostäder.

⁹⁴ https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16708

⁹⁵ https://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2016/03/ldres_milj_er_f_r_fysisk_aktivitet_fhi.pdf

⁹⁶ <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrsarbetsombidraritillde17globalamalen/16fredligaochinkluderandesamhallen.20934.html>

AVSNITT 5. HÅLLBARA STÄDER OCH MILJÖER

I Borås Stad finns ett särskilt brottsförebyggande arbete för att öka tryggheten, detta arbete baseras på den nationella strategin ”Tillsammans mot våld”. Borås har också ett systematiskt och metodiskt våldspreventivt arbete i staden och inom mötesplatser och Öppna ungdomsverksamheter. Arbetet går under namnet ”Borås fritt från våld” och bygger på metoder och kunskap från det femåriga sociala investeringsprojektet ”En kommun fri från våld” som avslutades 2019.

Det finns även ett särskilt arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck som utgår ifrån en handbok som togs fram under hösten 2020. Handboken innehåller både metodstöd för verksamhetsnära arbete och ett åtgärdsprogram med främjande och förebyggande insatser. Handboken syftar till att öka kunskapen om hedersvåld bland yrkesverksamma och att stärka och kvalitetssäkra stadens arbete mot hedersvåld. Det övergripande målet är att alla som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska få det stöd och skydd som de behöver och har rätt till enligt svensk lagstiftning.

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

Pandemin kan på sikt påverka kvaliteten på människors boendesituation genom ökad arbetslöshet och försämrad ekonomi. Hur vi bor kan också tänkas ha en större betydelse under pandemin, då vi befinner oss mer i våra hem på grund av distansarbete och färre sociala aktiviteter. En negativ samhällsekonomisk utveckling kan också bidra till en ökning av skadegörelse, våld och oroligheter. Det riskerar att drabba personer som bor och lever i mer socioekonomiskt utsatta områden. Om närmiljön upplevs mindre trygg och graden av tillit minskar, kan både den psykiska och fysiska ohälsan öka.

Grupper som löper särskilt förhöjd risk att drabbas av ohälsa är de med svagare arbetsmarknadsanknytning och sämre försörjningsmöjligheter, bostadslösa samt personer i socioekonomiskt utsatta områden⁹⁷.

När familjer tillbringar mer tid i hemmet ökar också risken för såväl mäns våld mot kvinnor som andra former av våld i nära relationer, sexuellt våld, hedersrelaterat våld och förtryck och våld mot barn⁹⁸.

⁹⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

⁹⁸ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

AVSNITT 6. UTBILDNING

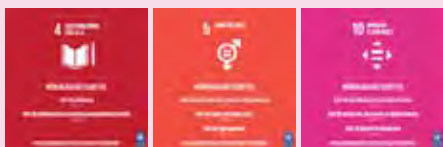
STATUS GLOBALT: Trots att utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet beräknas 774 miljoner människor i världen inte kunna skriva eller läsa, varav två tredjedelar är kvinnor.

STATUS NATIONELLT: Sverige har ett väl utbyggt utbildningssystem, vilket speglas av att 70% av den vuxna befolkningen under en 12-månadersperiod deltagit i någon form av utbildning. Utbildningsnivån i Sverige är också hög och har stigit kraftigt de senaste åren. Ungefär hälften av invånarna i åldern 25–64 år har gymnasial utbildning som högsta utbildning. Det finns dock stora skillnader inom befolkningen i Sverige, exempelvis mellan låg- och högutbildade. Pojkar har generellt sämre skolresultat än flickor. Samtidigt upplever flickor och unga kvinnor, som generellt presterar bättre skolresultat, i större utsträckning än pojkar och unga män psykisk ohälsa.

Nationella folkhälsopolitiska mål:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning.

Agenda 2030 mål och mänskliga rättigheter:

Utbildning

Rätten till en god utbildning handlar om att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och att främja livslångt lärande för alla, oberoende könsbaserade skillnader eller funktionsnedsättning (*Artikel 26 i Mänskliga rättighetsstadgan*⁹⁹). Forskning visar att en inkluderande utbildning av god kvalitet för alla är en av de viktigaste grunderna för god och jämlik hälsa¹⁰⁰. Med det sagt är kunskap och kompetens centrala bestämningsfaktorer för vår hälsa och utvecklas genom livet utifrån olika former av lärande.

Detta område handlar om utbildningsnivåns påverkan och här presenteras behörighet till gymnasiet, upplevelser av skolan och utbildningsnivån i staden.

Status Borås

Barn och unga

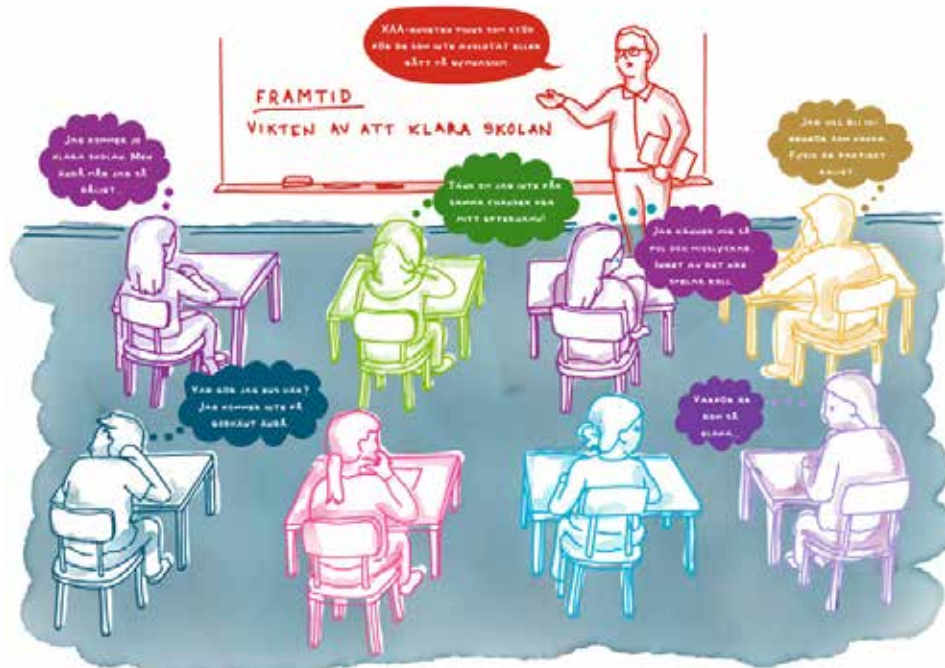
Kunskaper och kompetenser utvecklas under alla livets olika skeenden och har ett starkt samband med människors förutsättningar för en god hälsa. Det är viktigt att alla får möjlighet att utveckla sina kompetenser och kunskaper och tillgodogöra sig en god utbildning. Skolan är en arena som når alla barn och därför har skolan en grundläggande roll i arbetet för god och jämlik hälsa¹⁰¹.

⁹⁹ <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

¹⁰⁰ <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrarbetesombidrarartilde17globalamalen/16fredligaochinkluderandesamhallen.20934.html>

¹⁰¹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden/>

AVSNITT 6. UTBILDNING

Barn och ungas upplevelser av skolan – Från LUPP

I årskurs 8 uppger fyra av fem att de är nöjda med skolan. Ändå uppger mellan var fjärde och var tionde elev att det förekommer våld, mobbing, rasism och sexuella trakasserier i någon utsträckning på skolan. Ungefär hälften säger att skolan agerar oavsett om det sker mobbing mellan elever eller om en kränkning sker mellan elev och lärare. Runt sex av tio säger att killar och tjejer behandlas lika av lärare och att det finns respekt mellan elever och lärare.

Åtta av tio elever tycker att undervisningen, biblioteken, extra stöd och lärarna är bra, elevhälsan landar något lägre, men maten får lägsta betyg, där två av fem tycker den är bra.

Hälften svarar att de vet vad de ska ha inflytande över i skolan, att skolan lyssnar på elevråd och att man uppmanas till att delta i elevråd. Det man vill påverka mest i skolan är arbetssätt, schema och maten.

Det har varit en annorlunda skolgång den senaste tiden för de elever som går i årskurs 2 på gymnasiet. Detta speglar också upplevelsen av deras skolgång. Många är ändå nöjda med skolan, stämningen på skolan, respekt mellan elever och lärare samt att killar och tjejer behandlas lika. Det är också många som inte vet om påståendena stämmer eller ej. Olika aspekter av skolan får höga betyg såsom vad man tycker om skolmiljö, bibliotek, undervisning, extra stöd, elevhälsa och lärare. Avvikande är dock skolmaten, där mindre än hälften tycker den är bra.

Generellt finns det skillnader mellan viljan och möjligheten att få påverka olika delar av sin skolgång. Det som eleverna vill vara med och bestämma kring mest är arbetssätt, läxor, prov och schemat.

Elever som svarat på A-Luppen till särskolan delar upplevelsen att de är nöjda med skolan. Var femte elev säger att det förekommer mobbing i skolan och nästan var fjärde säger att lärarna inte alltid säger ifrån. Var femte säger att skolan inte alltid lyssnar på elevrådet. En mycket stor andel är ganska och mycket nöjda med lokalerna, skolmaten och lektionerna och det är ingen som inte får hjälp av lärarna om en behöver det.

AVSNITT 6. UTBILDNING

De skillnader som finns är att tjejer i högre utsträckning än killar vill vara med och påverka sin skolgång, men fler killar än tjejer upplever att de faktiskt får vara med och påverka. Elever som angett en funktionsnedsättning svarar oftare att de är mindre nöjda med skolan och upplever en ökad förekomst av mobbing och våld. Om du är utlandsfödd har du angett att det förekommer rasism i en högre utsträckning än om du är född i Sverige. Om du har en annan sexuell läggning än heterosexuell är upplevelsen att du är mindre nöjd med skolan och elevhälsan och fler har upplevt sexuella trakasserier.

Behörighet till yrkesprogram på gymnasiet – från SCB

Det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå och hälsa, till exempel när det gäller medellivslängden. Individer med endast förgymnasial utbildning lever ett kortare liv än de som har eftergymnasial utbildning. Föräldrarnas utbildningsbakgrund spelar en roll för hur väl eleven lyckas nå behörighet. Skillnaden är statistiskt säkerställd och sambandet kvarstår när hänsyn tas till kön och födelse land¹⁰².

I Borås var 81,6 procent av pojkarna (513 individer) och 87,1 procent av flickorna (511 individer) behöriga till yrkesprogram 2018. Det är något lägre än andelen för Riket. Av de elever som blev behöriga till gymnasiet och hade svensk bakgrund var andelen 89,3 procent, jämfört med 62,3 för elever med annan bakgrund än svensk.

Skolan har huvudansvaret för att skapa goda studieresultat, men en misslyckad skolgång är en komplex problematik där flera av samhällets aktörer kan bidra till att skapa bättre förutsättningar för barn och unga att fullfölja grund- och gymnasieutbildning.

Vuxna

Självskattat allmänt hälsotillstånd, ohälsosamma levnadsvanor (riskabla alkoholvanor undantagna), vissa aspekter av upplevd otrygghet, förtroende för olika samhällsinstitutioner – sjukvården, polisen, riksdagen, skolan och andra – samt upplevda stora ekonomiska problem uppvisar en utbildningsmässig gradient som innebär att individers hälsa och förutsättningar för god hälsa förbättras med stigande utbildningsnivå. Den grupp som saknar eftergymnasial utbildning har under de senaste decennierna ändrat sammansättning. Dels har gruppen unga vuxna blivit större och dels har andelen personer födda utanför Sverige ökat. Båda dessa grupper möter också generellt sett större svårigheter på arbetsmarknaden¹⁰³.

Utbildningsnivå – från SCB

Sveriges befolkning får allt högre utbildning. Sedan år 2000 har antalet högutbildade ökat stadigt, samtidigt som antalet lågutbildade har sjunkit. Idag har 28 procent läst vidare efter gymnasiet i tre år eller mer. Det är en ökning från 16 procent år 2000¹⁰⁴.

Andelen i Borås vars högsta utbildning i åldersgruppen 16–74 år är grundskola var 20,6 procent år 2018 (16 143 individer). Det är en minskning över tid då andelen år 2008 var 27,4 procent. Fler män än kvinnor har högst grundskoleutbildning och fler utrikes födda än inrikes födda.

Bland de som har högst gymnasieutbildning är det en högre andel män än kvinnor och den totala andelen för Borås var 66,6 procent (52 099 individer) år 2018. Här är andelen utrikes födda med högst gymnasieutbildning högre än andelen inrikes födda.

¹⁰² <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf>

¹⁰³ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf>

¹⁰⁴ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/>

AVSNITT 6. UTBILDNING

I nedan tabell visas skillnader mellan de geografiska områden som har högsta andelen med för- respektive eftergymnasial utbildning i förhållande till bakgrund.

Tabell 9 – Högsta andel med för- respektive eftergymnasial utbildning i förhållande till bakgrund 16–74 år, 2018.

5 områden med högsta andel med förgymnasial utbildning, utländsk bakgrund	%
Norrby - Billdalsgatan	46,2
Norrby - Värmlandsgatan	41,8
Hulta - Hultagatan	40,8
Hässleholmen - Kapplandsgatan	39,5
Hässleholmen - Distansgatan	37,2
5 områden med högsta andel med förgymnasial utbildning, svensk bakgrund	%
Hässleholmen - Kapplandsgatan	31,2
Hässleholmen - Distansgatan	29,4
Fristad - Arta	28,4
Svaneholm	27,4
Norrby - Värmlandsgatan	25,3
5 områden med högsta andel med eftergymnasial utbildning, utländsk bakgrund	%
Lugnet - Yxhammarsgatan	52,9
Bergdalen - Norrmalm - Linnégatan	52,6
Sjömarken - Källeberg	52,5
Brämhult - Myråsgatan	49,8
Sparsör öst	49,0
5 områden med högsta andel med eftergymnasial utbildning, svensk bakgrund	%
Brämhult - Myråsgatan	47,5
Ekås - Hestra - Symfonigatan - Ekåsvägen	45,5
Brämhult - Dammkullevägen	44,3
Svensgårde	43,3
Sjömarken - Källeberg	42,9

Källa: SCB, DeSo-områden Borås 2018

AVSNITT 6. UTBILDNING

Äldre

I början av 1990-talet hade en tredjedel av befolkningen högst förgymnasial utbildning medan en tiondel hade lång eftergymnasial utbildning. Utbildningsnivån i Sverige har således stigit kraftigt de senaste åren, vilket beror på utbildningssystemets tillväxt och den demografiska utvecklingen. Unga möter idag ett större utbud av utbildning än dagens äldre gjorde under sin studieaktiva tid. Det gäller både gymnasieskolan, där de allra flesta numera deltar, och den högre utbildningen¹⁰⁵.

Utbildningsnivå – från SCB

En av fyra i Sverige i åldersgruppen 65–74 år har en förgymnasial utbildning. Motsvarande siffra för åldersgruppen 75 år och äldre är fyra av tio. Drygt 20 procent av åldersgruppen 65–74 år är högutbildade (eftergymnasial utbildning tre år och längre). I åldersgrupperna 75–84 år respektive 85 år och äldre är 14 respektive 10 procent högutbildade. I den äldsta åldersgruppen är det vanligare att kvinnorna har en förgymnasial utbildning och de äldre männen har i större utsträckning än kvinnorna en eftergymnasial utbildning. Det är endast i gruppen 85 år och äldre som männen har en större andel med en lång eftergymnasial utbildning och en mindre andel förgymnasialt utbildade än kvinnorna. Det bör noteras att könsfördelningen är mycket jämn i samtliga åldersgrupper utom i de äldsta. Antalet kvinnor är betydligt fler i åldersgruppen 85 år och äldre, vilket har viss betydelse för utbildningsnivån¹⁰⁶.

I Borås var andelen med förgymnasial utbildning 33,9 procent (3 370 individer) för målgruppen 65–74 år. Andelen med högst gymnasieutbildning i målgruppen var 74,5 procent (8 290 individer). Båda dessa siffror är från år 2018.

Inga siffror finns att tillgå för målgruppen 75 år och äldre och inga jämförelser mellan män och kvinnor kan göras. Däremot kan jämförelser mellan geografiska områden göras. Andelen med högst förgymnasial utbildning är högst i området Norrby – Billdalsgatan med 59,2 procent. Området med den högsta andelen med eftergymnasial utbildning var Bergdalen – Tokarpsgatan med 44,4 procent.

Pågående arbete i Borås

Kommunerna ansvarar för stora delar av utbildningssystemet. Förskola, grundskola, gymnasium och kommunal vuxenutbildning bidrar till att människor kan utbilda sig¹⁰⁷. I Borås finns ca 80 förskolor, ett 40-tal grundskolor och grundsärskolor. I staden finns också, kulturskola, gymnasieskolor och vuxenutbildning.

Språkutveckling är en grundläggande del av barns utveckling med nära relation till andra aspekter av barns utveckling, så som dess kognitiva, sociala och motoriska utveckling. Som en del av arbetet med Socialt hållbart Borås arbetar Borås Stad med att öka kunskap och medvetenhet hos vuxna runt barnet om vikten av läskunnighet, och berättarstunder är därför angeläget.

Vuxenutbildningen spelar en avgörande roll för flera stora samhällsutmaningar, som nyanländas etablering, individers möjlighet att byta yrke och kompetensförsörjningen till arbetslivet. Mycket talar för att fler personer kommer att studera inom vuxenutbildningen de kommande åren, inte minst på grund av följderna av rådande pandemi. Många kommer att behöva vuxenutbildningen för att omskola sig eller komplettera sin utbildning. Det finns också ett stort behov på arbetsmarknaden av yrkesutbildade på gymnasial nivå¹⁰⁸. Borås Stad erbjuder flera former av vuxenutbildningar, så som att läsa in grundskola, gymnasiet, lära sig svenska på SFI, gå lärlingsutbildningar eller utbilda sig på yrkeshögskolan.

¹⁰⁵ https://www.scb.se/contentassets/c4f928a71e934437b1320762371c35a1/uf0506_2018a01_sm_uf37sm1902.pdf

¹⁰⁶ <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivån-i-sverige/>

¹⁰⁷ <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrarbetesombidrarilldel17globalamalen/16fredligaochinkluderandesamhallen.20934.htm>

¹⁰⁸ <https://skr.se/skr/naringsliv/arbetsmarknadvuxenutbildning/vuxenutbildning.14869.html>

Tänkbara konsekvenser i Coronapandemins fotspår

Under Coronapandemin har regeringen vidtagit åtgärder som övergång till distansundervisning på gymnasieskolor, högskolor och universitet. Distansundervisningen gör att det kan bli svårare att tillgodogöra rätten till utbildning. En grupp med särskilt förhöjda risker och behov av stöd i utbildningen kan vara gymnasieungdomar som lever i familjer med sämre ekonomiska förutsättningar eller som har föräldrar som av olika skäl inte kan stödja deras skolarbete. Covid-19-pandemin kan därmed innebära ökad risk för psykisk och fysisk ohälsa på både kort och lång sikt bland de grupper av unga som omfattas av skolans kompensatoriska uppdrag. Barn och unga på gymnasiet i Borås anger i Luppen att de upplever skolan som något mer negativ än innan Corona.

Grundskola och grundsärskola har inte omfattats av distansundervisning som en åtgärd, men frånvaron där kan öka av upplevelser kopplade till pandemin och rekommendationer som att stanna hemma. Därmed kan det finnas risk att andelen behöriga till gymnasiet sjunker, vilket kan få långsiktiga konsekvenser på kunskap och utbildning och därmed folkhälsan¹⁰⁹.

¹⁰⁹ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/c/covid-19-pandemins-tankbara-konsekvenser-pa-folkhalsan/?pub=76637>

Sammanfattad statusbild

När världens ledare skrev under Agenda 2030 med sina 17 globala mål tog de ett viktigt löfte; att alla ska vara med och ingen ska lämnas utanför. Denna rapport belyser hur statusen för den sociala hållbarheten ser ut för Borås och där är bilden tydlig – alla är inte med, några lämnas utanför.

” *Alla är inte med – några lämnas utanför*

I Välfärdsbokslutets sex avsnitt har ni kunnat läsa om hur inkomster skiljer sig åt, hur hälsan är ojämnt fördelad, att ett arbete inte är en självklarhet för alla och att alla inte är inkluderade eller känner tillit till andra. Ni har också kunnat läsa att upplevelsen av trygghet varierar, att bo trångt är ett faktum för en del och att samband mellan utbildningsnivå och till exempel arbete, inkomst och valdeltagande finns.

Allt detta är utmaningar som staden har. Om människor inte har likvärdiga uppväxtvillkor, utbildningschanser, livsmiljöer, tillgång till det offentliga rummet och bostäder, arbetsmöjligheter är inte livsvillkoren jämlika. Särskilt inte om det finns en systematik i ojämligheter mellan, och diskriminering av, olika grupper.

Socialt hållbart Borås har pekats ut som stadens långsiktiga arbete för att minska och motverka segregation. Detta genom att arbeta mot mer jämlika livsvillkor för invånare i Borås. I det strategiska inriktningsdokument som antogs 2018 pekades barn och unga ut som det första målområde i arbetet. Målområdet fick namnet *En god start i livet och goda uppväxtvillkor*. Därefter har arbetet under våren 2021 utökats med ytterligare två områden; *Boende och närmiljö* samt *Förutsättningar för arbete*. Dessa tre målområden har lyfts fram som betydelsefulla för att skapa likvärdiga livsvillkor och öka jämlikheten i Borås. För att arbetet ska kunna bedrivas långsiktigt och systematiskt är det av stor vikt att arbeta fram tydliga strategier och åtgärder som nämnder och verksamheter i Borås Stad kan samlas kring, för att tillsammans bidra till att öka förutsättningarna för mer jämlika livsvillkor och bättre hälsa.

En god start i livet och goda uppväxtvillkor

En god start i livet är avgörande för barns livsvillkor och hälsa, både under uppväxten och senare i vuxenlivet. Att få en god start i livet med goda ekonomiska och fysiska uppväxtvillkor, trygga relationer till vuxna, goda kamratrelationer samt lek och lärande, är viktigt för att uppnå kognitiva, mentala, sociala och motoriska färdigheter. Att barn tillgodogör sig en god utbildning, lever i en trygg social miljö med trygga ekonomiska villkor påverkar deras livsvillkor och möjligheter senare i livet. De erfarenheter, kunskaper och färdigheter som barnet får är en grund för att utveckla nya färdigheter och kunskaper.

” *De erfarenheter, kunskaper och färdigheter som barnet får är en grund för att utveckla nya färdigheter och kunskaper*

Ojämlighet i olika avseenden kan sägas börja i fosterlivet och det tidiga livet, genom de skillnader i förutsättningar och möjligheter som barn får i och med att föräldrar och andra närstående skiljer sig åt vad gäller tillgång till viktiga resurser. Resurser överförs mellan generationer, och därigenom vidmakthålls olika former av ojämlikhet också över flera generationer, vilket även gäller i relativt jämlika länder som Sverige.

Detta medför att barn har skilda förutsättningar att utvecklas. Inriktningen för att åstadkomma bättre jämlika förutsättningar bör därför vara att skapa, stötta och stärka en god start i livet genom att alla barn ges grundläggande förutsättningar att utifrån sina villkor utveckla sina förmågor. Borås Stad har möjlighet att påverka barns uppväxtvillkor genom exempelvis förskola, skola, socialtjänst, kultur och fritid samt goda livsmiljöer. Men att skapa förutsättningar för barns uppväxtvillkor delas också av andra aktörer, så som Västra Götalandsregionen, Staten och civilsamhället. Samverkan mellan dessa aktörer är därför centralt för att lyckas skapa goda uppväxtvillkor.

Boende och närmiljö

Att ha tillgång till ett bra boende och en god närmiljö bidrar till trygghet, tillit och mer jämlika livsvillkor och hälsa. Hemlöshet, otrygga boendeförhållanden, trångboddhet och en segregerad boendemiljö påverkar jämlikheten, hälsan och den sociala sammanhållningen negativt. Konsekvenserna av bristen på bostäder är särskilt påtaglig för grupper som är nya på bostadsmarknaden. Det rör sig främst om unga, nyanlända, personer med funktionsnedsättning, de som saknar anställning, har låga inkomster, är skuldsatta eller har hälsoproblem som psykisk ohälsa eller missbruksproblem.

Ojämlikheter i livsmiljöer och att en stad är segregerad påverkas av flera olika faktorer. Det rör sig bland annat om statlig bostads- och finanspolitik, inkomstförhållanden, bostadsmarknadens sätt att fungera, hur stadens delar planeras med olika typer av bostäder, upplåtelseformer, trafiksystem och service av olika slag samt hur staden hänger ihop och skapar en helhet. Det handlar också om strukturell diskriminering på bostadsmarknaden.

” Ojämlikheter i livsmiljöer och att en stad är segregerad påverkas av flera olika faktorer

Stadsutveckling är ett komplext område som involverar många aktörer och många målkonflikter. Borås Stad har möjlighet att i samverkan skapa en mer jämlik och sammanhållen stad genom kommunal service, investeringar, planering av markens användning, markinnehav och allmännyttigt bostadsinnehav. Ansvaret delas också av många andra aktörer inom både näringsliv och lokalsamhällen.

Förutsättningar för arbete

Kraven på arbetsmarknaden har höjts i takt med att samhället har förändrats. Utbildning är oftast en förutsättning för att få ett arbete och egen försörjning. Sambandet mellan arbetslöshet och utbildning är mycket tydligt. Den tydligaste skillnaden vad det gäller arbetslöshet är mellan de som har en fullgjord gymnasieutbildning och de som saknar en sådan. Ju längre utbildning desto lägre arbetslöshet. Oavsett utbildningsnivå är arbetslösheten högre för utrikes än inrikes födda, i synnerhet de som är födda utanför Europa. Det är därför viktigt att stärka möjligheterna till att kunna fullfölja en utbildning, till exempel på gymnasiet. En nyckel här är att ge invånarna förutsättningar till utbildning och lärande samt främja ett livslångt lärande. Detta innefattar också kompetens- som utbildningsstöd för dem som idag saknar ett arbete.

” Den tydligaste skillnaden vad det gäller arbetslöshet är utbildningsnivå

I dag står många långt ifrån arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning och utrikes födda. Att underlätta och bredda möjligheten till inträde på arbetsmarknaden samt utveckla samverkan med nyckelaktörer så som näringslivet och civilsamhället är viktiga faktorer som främjar individers möjligheter och förutsättningar till arbete, utbildning och egen försörjning. I Borås skiljer sig arbetslöshets- och utbildningsnivåerna åt i befolkningen. Förutsättningarna till arbete är inte likvärdiga. En viktig utgångspunkt är att beakta att förutsättningarna för utbildning och arbete skiljer sig åt mellan olika boråsare utifrån deras socioekonomiska status, geografiska hemvist, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etniska tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, ålder och sexuella läggningen. Detta är en utgångspunkt för samtliga strategier i målområdet.

Genom att skapa förutsättningar för utbildning och arbete och genom att arbeta normmedvetet och motverka strukturell diskriminering på arbetsmarknaden kan Borås Stad i samverkan med andra aktörer förbättra möjligheterna till att fler får ett arbete och därmed goda förutsättningar att försörja sig.

Strategisk styrning och uppföljning - förutsättningar för ett långsiktigt arbete

Utöver fokus på de utpekade målområden inom arbetet med Socialt hållbart Borås finns det också flera utgångspunkter relaterade till styrning och uppföljning av verksamheter som påverkar förutsättningar till bättre livsvillkor och hälsa. Ytterst handlar det om att åstadkomma mer nytta för medborgarna, men fokus bör också ligga på hur olika förändringar i sättet som verksamheterna styrs, fungerar och följs upp kan skapa bättre kvalitet och högre tillgänglighet. Det kan i sin tur bidra till förbättrade livsvillkor och möjligheter.

Det finns flera förutsättningar som är viktiga för att arbetet med målområdena ska bli framgångsrikt och därmed nå målet om att skapa förutsättningar för bättre livsvillkor och hälsa.

För det första är det viktigt med samverkan och delaktighet kring de olika målområdena. Den sociala dimensionen i hållbarhetsarbetet är en komplex och tvärsektoriell fråga, och ingen enskild förvaltning eller enskilt bolag kan på egen hand hantera dessa utmaningar. För att arbetet med målområdena ska lyckas krävs samverkan, såväl inom den kommunala organisationen, som med nationella och regionala aktörer samt med aktörer i näringsliv, akademi och civilsamhälle. Att delaktiggöra professioner, invånare, civilsamhälle, akademi och andra handlar om att skapa förutsättningar för kunskapsinhämtning och att göra jämlikhetsarbetet relevant och inkluderande för dem de berör.

” *Ingen enskild förvaltning eller enskilt bolag kan på egen hand hantera dessa utmaningar*

För det andra är det viktigt att verksamma eller förtroendevalda inom Borås Stad har ett helhetsperspektiv på arbetet. Målområdena utgör en helhet och det går inte att arbeta med dem åtskilda från varandra. Arbetet med ett målområde stärker och påverkar arbetet med ett annat. Samordning mellan berörda aktörer inom och mellan respektive målområde är därför viktigt för att nå målet. En samlad styrning, uppföljning och samordning av stadens hållbarhetsarbete ökar möjligheterna till helhetsanalys och gemensamma avvägningar. Samtidigt undviks en alltför detaljerad insamling och mätande av uppgifter. Det kan i sin tur bidra till en ökad tillit till medarbetarnas kompetens.

En tredje utgångspunkt för hela arbetet är att tyngdpunkten i arbetet ska vara universella insatser. De generella välfärdsinsatserna som riktas till alla invånare är grunden, men dessa insatser ska samtidigt riktas proportionerligt i relation till olika grupper eller områdets specifika behov.

En fjärde utgångspunkt handlar om att stärka förutsättningarna för ett kunskapsbaserat arbete. För att arbeta mot bättre livsvillkor för våra medborgare bör kunskapen om hur politiska beslut och olika verksamheter påverkar människors livsvillkor och hälsa stärkas. Detta kräver i sin tur bättre kunskaper om mekanismer och processer som bidrar till ojämlikhet, samt bättre uppföljning och utvärdering av åtgärder som har konsekvenser för livsvillkoren och hälsan. I styrning, uppföljning och samordning av hållbarhetsarbetet behöver därmed analyser ges en mer framträdande plats. Stadenövergripande analyser behöver utvecklas och stärkas för att kunna göra gemensamma avvägningar och prioriteringar. Analyser behövs för att synliggöra och ge bättre kunskap om behov, förutsättningar och konsekvenser för olika sektorer, målgrupper och i olika delar av staden. Analyser kan också underlätta bättre prioriteringar.

Utmaningar utifrån resultatet i Välfärdsbokslutet

I arbetet med Socialt hållbart Borås tas flera av de utmaningar som framgår i denna rapport upp. Detta är utmaningar som går att finna inom avsnitten Fattigdom, Hälsa och välbefinnande, Arbete, Hållbara städer och miljöer och Utbildning. Men det finns ytterligare några utmaningar som utifrån resultatet i Välfärdsbokslutet behöver lyftas fram och tas om hand på liknande sätt som inom arbetet med Socialt hållbart Borås.

UTMANING 1. Inkludering och ökat deltagande för alla

Att känna delaktighet och kunna utöva inflytande är inte bara en grundlagsstadgad rättighet. Människans behov av delaktighet och inflytande är också grundläggande för livskvaliteten och hälsan. Det finns skillnader i vilka som deltar i samhället, vilket utmanar det faktiska jämlika deltagande på alla nivåer. Att arbeta med att förbättra livsvillkoren för alla i befolkningen är därför viktigt ur ett delaktighetsperspektiv.

För att möjliggöra ett jämlikt deltagande behöver staden:

- Utveckla delaktigheten i mötet med kommunens verksamheter
- Stärka tjänstepersonernas bemötande för att skapa tillit
- Skapa delaktighet och tillit genom nya former av deltagande

Att öka invånarnas inflytande och delaktighet på alla plan ökar känslan av sammanhang, och i förlängningen en upplevelse av ökad kontroll över sitt liv.

Målsättning: Öka inkluderingen och deltagandet i Borås.

Följs i Valfärdsbokslutet upp genom indikatorerna: Valdeltagande, ungas upplevelse av inflytande, medlemskap i förening och tillit till andra.

UTMANING 2. Fokus på geografiska områden som är särskilt utsatta

Med hjälp av tillgång till ny statistik på fler geografiska områden kan Borås Stad nu tydligt se vilka områden som är mer utsatta och därför behöver extra fokus. De 15 områdena är:

1. Hässleholmen – Kapplandsgatan	9. Göta – Gässlösavägen
2. Norrby – Billdalsgatan	10. Hässleholmen – Kelvingatan
3. Hässleholmen – Bodagatan	11. Svaneholm
4. Hulta – Hultagatan	12. Sjöbo – Nohlagagatan
5. Norrby – Värmlandsgatan	13. Hulta – Sandvallsgatan
6. Göta – S:t Michelsgatan	14. Sjöbo – Ekängsgatan
7. Hässleholmen – Distansgatan	15. Trandared – Guldbrandsgatan
8. Sjöbo – Johannelund.	

I dessa områden bor de med lägst utbildningsnivå, med lägst inkomster, lägsta andelen i arbete, högsta andelen långtidsarbetslösa, högsta andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll och de som har minst boyta. I vissa utav dessa områden känner man sig dessutom i högre grad otrygg.

Samtliga geografiska områden som nämns ovan har flera utav dessa utmaningar, men alla områden är inte utsatta i samtliga indikatorer.

Målsättning: Minska skillnaderna i livsvillkor mellan olika geografiska områden Borås.

Följs i Valfärdsbokslutet upp genom indikatorerna: Utbildningsnivå, disponibel inkomst, förvärvsfrekvens, långtidsarbetslöshet, barn i ekonomiskt utsatta hushåll, bostadsarea samt upplevd trygghet.

UTMANING 3. Grupper att särskilt fokusera på

I Borås finns det grupper som på olika sätt har sämre livsvillkor och sämre förutsättningar för en god hälsa. Dels handlar det om socioekonomiskt utsatta grupper, som i detta fall uppmärksammas redan i Utmaning 2. Geografiska områden som är särskilt utsatta.

Följande grupper är också särskilt utsatta:

Kvinnor
Ensamstående
Ensamstående med barn
HBTQI-personer
Personer med funktionsnedsättningar
Utrikes födda
Nationella minoriteter
Urfolk

Målsättning: Minska skillnaderna i livsvillkor mellan olika grupper i Borås.

Följs i Valfärdsbokslutet upp genom indikatorerna: Samtliga indikatorer i Valfärdsbokslutet tas i beaktande.

De tre nämnda utmaningarna; Inkludering och ökat deltagande för alla, Fokus på geografiska områden som är särskilt utsatta samt Grupper att särskilt fokusera på, ska tillsammans med målområdena i arbetet Socialt hållbart Borås ses som vägledande i arbetet med social hållbarhet. Samtliga utmaningar ska tas i beaktande av förvaltningar och bolag i arbetet med planering av verksamheten och i budgetarbetet för verksamheten.

Att använda sig av Vårdfärdsbokslutet

I Borås arbete för social hållbarhet är Vårdfärdsbokslutet ett viktigt kunskapsunderlag och ska vara en del av underlaget till nämnder och bolagsstyrelser arbete och prioriteringar. Genom att uthålligt mäta förändringar i hälsa mellan kön, geografiska områden och i olika åldersgrupper får staden ett statistiskt underlag för planering, genomförande och uppföljning i exempelvis verksamhetsplanering och i budgetarbetet.

Utifrån beslut i Fullmäktige Dnr KS 2019-00523 1.1.2.25 :

Vårdfärdsbokslutet ska vara en del av underlaget till nämnders och bolagsstyrelser arbete och prioriteringar. Samtliga nämnder och bolag ska årligen redovisa till Fritids- och folkhälsonämnden på vilket sätt man har använt Vårdfärdsbokslutet i planerings och budgetarbetet.

– Beslut i Kommunfullmäktige 29 september 2019

Det har gjorts en första uppföljning av hur Vårdfärdsbokslutet används idag av stadens förvaltningar och bolag. Majoriteten av alla förvaltningar och bolag arbetar med områden som Vårdfärdsbokslutet berör, alltså med social hållbarhet. En del förvaltningar och bolag beskriver att de arbetar direkt med områden som bokslutet lyfter, andra arbetar indirekt med områdena som bokslutet berör utifrån att deras arbete påverkar områdena i Vårdfärdsbokslutet. Eftersom social hållbarhet är en fråga som kräver tvärssektoriell samverkan är det positivt att majoriteten av stadens nämnder och bolag ser att deras arbete berör social hållbarhet.

Hur används bokslutet idag?

Förvaltningarna och bolagen använder idag Vårdfärdsbokslutet på olika sätt. I vissa fall finns ingen tydlig process kring hur bokslutet används, utan det är kunskap som beskrivs nyttjas omedvetet. I andra fall används bokslutet mer medvetet och på strategisk nivå i arbetet med prioriteringar. Bokslutet ses i dessa fall som en kunskapsbas för att kunna göra rätt insatser eller omprioriteringar. Bokslutet används som komplement till egna analyser och egna analyser används som komplement till bokslutet.

” Vårdfärdsbokslutet används som komplement till egna analyser eller så används egna analyser som komplement till bokslutet

I de fall där bokslutet används omedvetet eller inte alls beskrivs den huvudsakliga problematiken vara bristen på kunskap om bokslutets innehåll och existens och brist på rutiner i arbetet utifrån bokslutet. Det saknas rutiner och arbetssätt för hur bokslutet kan användas, men också rutiner för att veta om bokslutet används eller inte. I de fall där bokslutet används medvetet sker arbetet på en förvaltningsövergripande och ledningsnivå av verksamhetsutvecklare, chefsfunktioner eller förvaltningscontrollers.

Utveckling i arbetet med Vårdfärdsbokslutet

Som en del av uppföljningen av hur Vårdfärdsbokslutet används rapporterade nämnder och bolag in önskemål för det fortsatta arbetet med Vårdfärdsbokslutet. Några av önskemålen har resulterat i nyheter som finns i årets rapport och i ett kompletterande processtöd om hur Vårdfärdsbokslutet kan användas.

Önskemål och svar på önskemål:

- Förvaltningarna och bolagen önskade ett tydliggörande kring vilka områden i bokslutet som berör vilka förvaltningar och bolag. Avsnittet med exempel på hur Borås arbetar med de olika områdena i bokslutet har därför lagts till.
- Det fanns också ett önskemål om att bokslutet avslutas med slutsatser och rekommendationer för fortsatt arbete. Avsnittet 4.0 ”Sammanfattad statusbild” har därför lagts till i bokslutet.
- En utmaning för användandet av Valfärdsbokslutet som har nämnts är att det saknas arbetssätt för hur och när Valfärdsbokslutet kan användas. Det finns också ett önskemål om presentationer med manus för att tjänstepersoner på bolagen och förvaltningarna själva ska kunna sprida kunskapen som Valfärdsbokslutet innehåller. För att underlätta för förvaltningarna och bolagen i användandet av Valfärdsbokslutet har ett processtöd om hur Valfärdsbokslutet kan användas tagits fram.

Processtöd- Att använda Valfärdsbokslutet

Processtödet består av tre delar:

1. Kunskap: I denna del hittas bakgrundskunskap om social hållbarhet samt presentationer av varje statusområde i bokslutet. Användaren kan lyssna på presentationerna eller själv hålla i presentationerna med hjälp av ett talarmanus.

2. Identifiera: Frågor för att identifiera hur man idag arbetar med social hållbarhet och de områden som Valfärdsbokslutet berör. Med hjälp av frågorna kan det bli tydligare vilka av områdena i Valfärdsbokslutet som berör aktuell förvaltning/bolag. Det finns också exempel och inspiration på hur man kan arbeta med social hållbarhet utifrån frågeställningarna.

3. Utveckla: Frågor för att utveckla arbetet med social hållbarhet och de områden som Valfärdsbokslutet berör. Frågeställningarna syftar till att kunna identifiera utvecklingsområden inom ert nuvarande arbete med social hållbarhet. Här finns också inspiration och exempel att ta hjälp av.

Slutord

Välfärdsbokslutet har gjorts sedan år 2000. Rapporten har utvecklats från år till år, precis som Borås arbete med social hållbarhet. Arbetet för ett socialt hållbart Borås blir aldrig färdigt och kan aldrig sluta utvecklas. Social hållbarhet och jämlikhet kan inte uppnås en gång för alla och sedan finnas kvar, det måste återerövas hela tiden. Välfärdsbokslutet kommer därför fortsätta utvecklas i förhållandet till stadens arbete med social hållbarhet.

Kontaktperson för Välfärdsbokslutet:

Kristina Nyberg Smahel, Utvecklingsledare Folkhälsa

kristina.nyberg.smahel@boras.se

033-35 80 47

Ett extra tack till:

DELMOS- som genom sitt stöd möjliggjort utvecklingsarbetet av Välfärdsbokslutet.

Jacqueline Forzelius- som har gjort illustrationerna till årets rapport.

Sweco Sverige AB- som har analyserat den data som presenteras i rapporten.

Emerga- som tillfört verktyg för att tillämpa ett rättighetspråk i rapporten.

Emma Lingefelt- Mänskliga rättighetsstrateg, Stina Ogbonnaya- Integrationshandläggare, Malin Yderhag- Ungdomsstrateg, André Parviainen- GIS-ingenjör, Melia Hadzisalihovic- Processledare Socialt hållbart Borås, Monica Lindqvist- Strategisk samhällsplanerare, Paulina Bredberg- Planarkitekt, Sara Aneljung- Planarkitekt och Emelie Risbeck- Utvecklingsledare folkhälsa – som har stöttat upp extra i skrivandet och utvecklandet av årets Välfärdsbokslut.

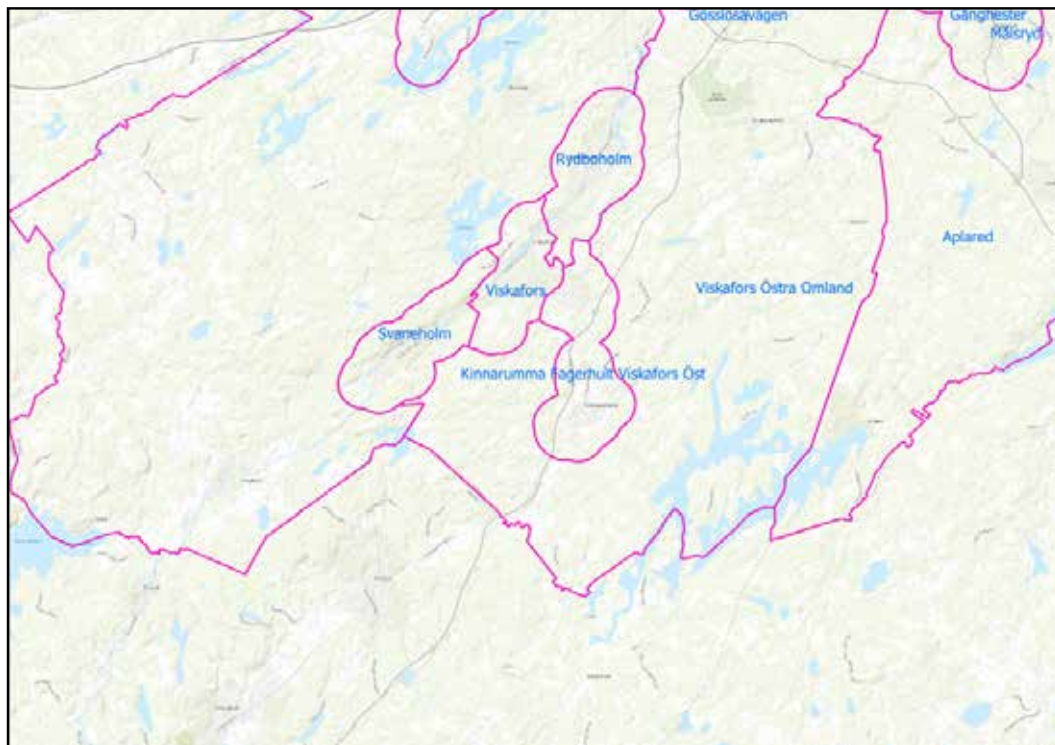
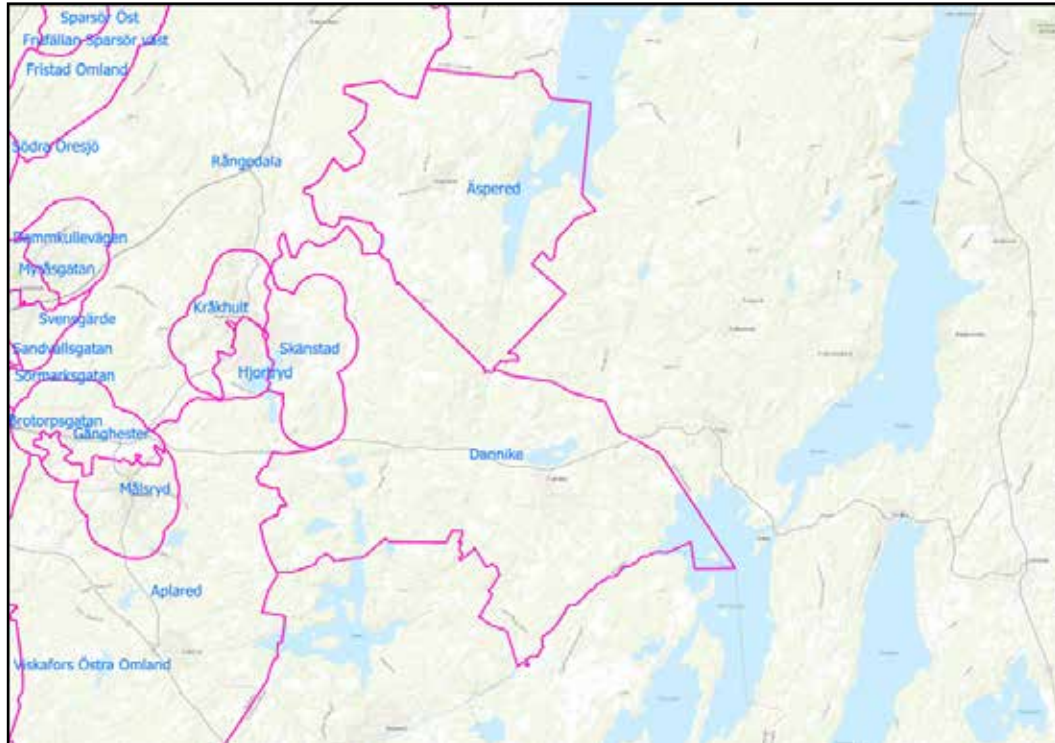
Litteraturförteckning

- [1, 3, 4] Folkhälsomyndigheten. Vad är Social hållbarhet för oss?. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/motesplats-social-hallbarhet/social-hallbarhet/> den 19-05-2021.
- [2, 19,24, 30, 37, 45, 61, 76, 99, 100, 111] Folkhälsomyndigheten. (24-06-2020). Covid-19 pandemins tänkbara konsekvenser på folkhälsan.
- [5, 14, 60] Borås Stad. (2021). Social hållbarhet i Borås. Hämtad från: <https://www.boras.se/kommunochpolitik/samarbetenochnatverk/socialhallbarboras.4.3ce6dfa316b8abfeace78c8.html> den 19-05-2021 den 19-05-2021.
- [6] Kommissionen för ett socialt hållbart Stockholm. (2015). Skillnadernas Stockholm. Stockholm: Stockholms stad.
- [7, 15, 21] Jämlikhetsrapporten 2017. (2017). Göteborgs Stad.
- [8, 10, 11, 12] Folkhälsomyndigheten. (2020). Hur hänger livsvillkor och hälsa ihop?. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/hur-hanger-livsvillkor-och-halsa-ihop/> den 19-05-2021.
- [9] WHO. (2008). Closing the gap in a generation- health equity through action on the social determinants of health. World Health Organization Press.
- [13] Folkhälsomyndigheten (2021). Vad är folkhälsa, jämlik hälsa och folkhälsoarbete? Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-ar-folkhalsa/folkhalsa-och-jamlik-halsa/> den 19-05-2021.
- [16] Stensöta Olofsdotter, H. (2014). Genus och etik i förvaltningens processer. I Politik som organisation. Red. Bo Rothstein. (5 uppl.) Lund: Studentlitteratur AB
- [17] Englundh E. (2008). Folkrätt för barn som pedagogiskt åtagande. Statligt ansvar – regionalt lärande?. (Doktorsavhandling från Pedagogiska institutionen 143). Stockholms Universitet.
- [18] Peters, B. G. (1998). Managing horizontal government: The politics of co ordination. Public administration, 76(2), 295-311.
- [20] Globala målen. (2019). Mänskliga rättigheter och globala målen. Hämtad från: <https://www.globalamalen.se/manskliga-rattigheter/> den 19-05-2021.
- [22] SOU. (2017). Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa – Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. Slutbetänkande av Kommissionen för jämlik hälsa. (SOU 2017:47). Stockholm: Statens offentliga utredningar.
- [23, 103] Folkhälsomyndigheten. (2021). Nationella folkhälsomål och målområden. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/en-god-och-jamlik-halsa-pa-alla-nivaer/tema-folkhalsa-lokalt-och-regionalt-stod/vad-styr-folkhalsopolitiken/nationella-mal-och-malomraden> den 19-05-2021.
- [25] Västragötalandsregionen. (2020). Can-drogvaneundersökningen. Hämtad från: <https://www.vgregion.se/ov/data-och-analys/projekt-uppdrag/can-drogvaneundersokningen/> den 19-05-2021.
- [26] Borås Stad. (2021). Brottsförebyggande och trygghetsskapande. Hämtad från: <https://www.boras.se/kommunochpolitik/kvalitet-resultatochjamforelser/folkhalsoarbete/brottsforebyggandeochtrygghetsskapande.4.6a80e56d15869d0d313f13f5.html> den 19-05-2021 den 19-05-2021.
- [27] Västragötalandsregionen. (2021). Hälsa på lika villkor?. Hämtad från: <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhet/somraden/folkhalsa/aktuellt-folkhalsa/halsa-pa-lika-villkor/> den 19-05-2021.
- [28, 38, 62, 86, 101] Förenta nationerna. (2016). Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Hämtad från: <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf> den 19-05-2021 den 19-05-2021.
- [29, 39, 63,77] Regeringskansliet.(2017). Sverige och Agenda 2030- rapport till FN:s politiska högforum 2019 om hållbar utveckling. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/49f006/contentassets/f883444856cd40838e69a22d5da2beed/sverige-och-agenda-2030--rapport-till-fns-politiska-hognivaforum-2017-om-hallbar-utveckling.pdf> den 19-05-2021.
- [29, 33] Statistiska centralbyrån (2020). Lämna ingen utanför- Statistisk lägesbild av genomförandet av Agenda 2030 i Sverige, oktober 2020. SCH, avdelningen för regioner och miljö. Hämtad från: https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf den 19-05-2021.
- [32] Folkhälsomyndigheten. (2021). Låg ekonomisk standard, vuxna. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/livsvillkor/lag-ekonomisk-standard-vuxna/> den 19-05-2021.
- [34] Pensionsmyndigheten. (2018). Ny rapport- Äldre med låga inkomster. Hämtad från: <https://www.pensionsmyndigheten.se/nyheter-och-press/pressrum/ny-rapport-aldre-med-laga-inkomster> den 19-05-2021.
- [35] Statistiska centralbyrån (2017). Låg ekonomisk standard vanligt bland äldre kvinnor. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Lag-ekonomisk-standard-vanligt-for-aldre-kvinnor/> den 19-05-2021.
- [36, 59, 74] Sveriges kommuner och regioner. (2021) 11: Hållbara städer och samhällen. Hämtad från: <https://skr.se/tjanster/omskr/agenda2030/skrarbetesombidrarillde17globalamalen/11hallbarastaderochsamhallen.20584.html> den 19-05-2021 den 19-05-2021.
- [40, 41] Folkhälsomyndigheten. (2020): Utveckling av barn och ungas hälsa. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/barn-och-unga/utveckling-av-barns-och-ungas-halsa/> den 19-05-2021.
- [42] Folkhälsomyndigheten. (2021). Skolbarn som är fysiskt aktiva upplever bättre psykisk hälsa. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2021/april/skolbarn-som-ar-fysiskt-aktiva-upplever-battre-psykisk-halsa/> den 19-05-2021.

- [43, 46] Folkhälsomyndigheten. (2020). Fysisk aktivitet- rekommendationer. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/fysisk-aktivitet--rekommendationer/> den 19-05-2021.
- [44] IQ. Varför är alkohol farligt för unga? Hämtad från: <https://www.iq.se/tonarsparloren/varfor-ar-alkohol-farligt-for-unga/> den 19-05-2021.
- [47] Beroendecentrum. Alkoholens påverkan på kroppen. Hämtad från: <https://www.beroendecentrum.se/fakta/alkohol/alkoholens-paverkan-pa-kroppen/> den 19-05-2021.
- [48] Folkhälsomyndigheten. (2021). Alkoholkonsumtion i befolkningen. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts-utveckling-inom-andts-anvandning-och-ohalsa/bruk/alkoholkonsumtion-i-befolkningen/> den 19-05-2021.
- [49] Västragötalandsregionen. (2020). Hälsoläget. Hämtad från: <https://www.vgregion.se/ov/data-och-analys/projekt-uppdrag/halsolapaget/> den 19-05-2021.
- [50] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning. (2020). Tobak. Hämtad från: <https://www.can.se/fakta/tobak/> den 19-05-2021.
- [51] Folkhälsomyndigheten. (2021). Alkoholkonsumtion i befolkningen. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts-utveckling-inom-andts-anvandning-och-ohalsa/bruk/alkoholkonsumtion-i-befolkningen/> den 19-05-2021.
- [52] Statistiska centralbyrån. 2019. Sammanboende lever längre. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/sammanboende-lever-langre/> den 19-05-2021.
- [53] Folkhälsomyndigheten. (2020). Hälsosamt åldrande. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/halsa-i-olika-grupper/halsosamt-aldrande/> den 19-05-2021.
- [54] Socialstyrelsen. (2020-09-28). Statistik om skador och förgiftnings behandlingar i slutenvård 2019. Art nr: 2020-9-6922. Hämtad från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2020-9-6922.pdf> den 19-05-2021. den 19-05-2021.
- [55] Folkhälsomyndigheten. (2021). Fallolyckor bland äldre. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/fallolyckor-bland-aldre/> den 19-05-2021.
- [56] Folkhälsomyndigheten. (2020). Syfte och bakgrund till frågorna i nationella folkhälsoenkäten (Hälsa på lika villkor år 2020). Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/syfte-och-bakgrund-till-fragorna-i-nationella-folkhalsoenkaten-halsa-pa-lika-villkor-ar-2020/> den 19-05-2021.
- [57] Folkhälsomyndigheten. (2020). Självskattat allmänt hälsotillstånd. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/tolkad-rapportering/folkhalsans-utveckling/resultat/halsa/sjalvskattat-allmant-halsotillstand/> den 19-05-2020.
- [58] Folkhälsomyndigheten. (2020). Äldre-psykisk hälsa. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/aldre-psykisk-halsa/> den 19-05-2020.
- [64] Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Unga på arbetsmarknaden. Hämtad från: <https://www.mucl.se/unga-pa-arbetsmarknaden> den 19-05-2020. den 19-05-2020.
- [65, 79] Borås Stad (2020). Borås Stads Ungdomspolitiska program. Dnr: KS 2019-00587
- [66] Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Unga som varken arbetar eller studerar. Hämtad från: <https://www.mucl.se/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar> den 19-05-2020. den 19-05-2020.
- [67] Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. 2020. Lägesbild av systemhinder och strukturella utmaningar- delrapport inom MUCF:s uppdrag rörande unga som varken arbetar eller studerar Hämtad från: https://www.mucl.se/sites/default/files/publikationer_uploads/uvas-lagesbild.pdf den 19-05-2020.
- [68] Kommissionen för jämlik hälsa. 2016. Underlagsrapport 2 till Kommissionen för jämlik hälsa S 2015:02.
- [69] Statistiska centralbyrån. (2018). Arbetslöshet- inte samma sak hos SCH och Arbetsförmedlingen. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/arbetslos--inte-samma-sak-hos-scb-och-arbetsformedlingen/> den 19-05-2020.
- [70] Statistiska centralbyrån. (2021). Arbetslöshet i Sverige. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/arbetsloshet-i-sverige> den 19-05-2020.
- [71] Arbetsförmedlingen. (2017). Perspektiv på långtidsarbetslösheten. Diarienummer: AF-2017/0003 1291. URA 2017:1.
- [73] Statistiska centralbyrån. (2017). Var tredje 67 åring arbetar. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Var-tredje-67-aring-arbetar/> den 19-05-2020.
- [75] Borås Stad. 2021. Projekt Textilhubben. Hämtad från: <https://www.boras.se/utbildningochforskola/vuxenutbildning/projektochsamarbeten/projekttextilhubben.4.293b82ba1775dc0ba7697a9.html> den 19-05-2020. den 19-05-2020.
- [78] Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Inflytande och representation. Hämtad från: <https://www.mucl.se/inflytande-och-representation> den 19-05-2021. den 19-05-2020.
- [80] Folkhälsomyndigheten. (2020). På väg mot en god och jämlik hälsa- stödstruktur för statliga folkhälsoarbetet. Artikelnummer: 20121.
- [81] Statistiska centralbyrån. (2020). Valdeltagande i Sverige. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/valdeltagande-i-sverige/> den 19-05-2020.
- [82] Statens offentliga utredningar. (2016). Det handlar om jämlik hälsa-utgångspunkter för kommissionens vidare arbete. SOU 2016:55.

- [83] Statens offentliga utredningar. (2015). Vem är den äldre? Äldrebilder i ett åldrande Sverige. Hämtad från: http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/10/Rapport-Vem-är-den-äldre_Webb.pdf den 19-05-2020. den 19-05-2020.
- [84] Statistiska centralbyrån. (2019). Fyra procent är socialt isolerade. Hämtad ifrån: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2019/fyra-procent-ar-socialt-isolerade/> den 19-05-2020.
- [85, 98, 102, 109] Sveriges kommuner och regioner. (2021). 16: Fredliga och inkluderande samhällen. Hämtad ifrån: <https://skr.se/rjanster/omskr/agenda2030/skrarbetsombidraritilde17globalamalen/16fredligaochinkluderandesamhallen.20934.html> den 19-05-2020 den 19-05-2021.
- [87] Folkhälsomyndigheten. (2020). Samhällsplanering och hälsa. Hämtad ifrån: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livs-villkor-levnadsvanor/miljohalsa-och-halsoskydd/samhallsplanering/> den 19-05-2020.
- [88] Folkhälsomyndigheten. (2020). På väg mot en god och jämlikhälsa- stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/bd19f6bb308043ed9da8dfffcb3a5e67/stodstruktur-god-jamlik-halsa.pdf> den 19-05-2020.
- [89] Statens folkhälsoinstitut. (2010). Bostadsområdet- en hälsofrämjande arena. Östersund 2010, R: 2020:18.
- [90] Statistiska centralbyrån. (2021). Boende i Sverige. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/boende-i-sverige/> den 19-05-2020.
- [91] Statistiska centralbyrån. (2018). Var femte person född utanför Europa är trångbodd. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/var-femte-person-fodd-utanfor-europa-ar-trangbodd/> den 19-05-2020.
- [92, 96] Kolada. Agenda 2030-globala målen för hållbar utveckling. Borås, 2016-2020. Hämtad från: https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?_p=jamforelse&focus=16708 den 19-05-2020.
- [93] Statistiska centralbyrån. (2019). Minsta bostadsarena per person i storstäder. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/hushallens-ekonomi/inkomster-och-inkomstfordelning/hushallens-boende/pong/statistiknyhet/hushallens-boende-2019/> den 19-05-2020.
- [94] Brottsförebygganderådet. (2021). Nationella trygghetsundersökningen. Hämtad från: <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/nationella-trygghetsundersokningen.html> den 19-05-2020.
- [95] Brottsförebygganderådet. (2019). Utsatthet för brott. Riskfaktorer vid brott mot enskild person. Hämtad från: https://www.bra.se/download/18.62c6cfa2166eca5d70e20eb/1615395807889/2019_Utsatthet_for_brott.pdf den 19-05-2020. den 19-05-2020.
- [97] Statens folkhälsoinstitut. (2008). Äldres miljöer för fysisk aktivitet- samhällsplanering för ökad fysisk aktivitet och ett hälsosamt åldrande. Östersund R 2008:35.
- [104, 105] Folkhälsomyndigheten. (2015). Utbildningsnivå och hälsa- hur hänger de ihop? Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/ca6067606d8847f7945e922642853caf/utbildning-halsa-faktablad.pdf> den 19-05-2020.
- [106, 108] Statistiska centralbyrån. (2021). Utbildningsnivån i Sverige. Hämtad från: <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/utbildning-jobb-och-pengar/utbildningsnivan-i-sverige/> den 19-05-2020.
- [107] Statistiska centralbyrån. (2018). Befolkningens utbildning. Hämtad från: https://www.scb.se/contentassets/c4f928a71e934437b1320762371c35a1/uf0506_2018a01_sm_uf37sm1902.pdf den 19-05-2020.
- [110] Sveriges kommuner och regioner. (2021). Vuxenutbildning. Hämtad från: <https://skr.se/skr/naringslivarbetedigitalisering/arbetsmarknadvuxenutbildning/vuxenutbildning.14869.html> den 19-05-2020.

Geografisk fördelning på DeSo, SCB.

Övriga delar på kartan återfinns på sida 23.

När världens ledare skrev under Agenda 2030 med sina 17 globala mål tog de ett viktigt löfte; att alla ska vara med och ingen ska lämnas utanför. Valfärdsbokslutet belyser hur statusen för den sociala hållbarheten ser ut för Borås och där är bilden tydlig – alla är inte med, några lämnas utanför.

” Valfärdsbokslutet – en jämlikhetsrapport för ett socialt hållbart Borås

I Valfärdsbokslutet får du som läsare ta del av skillnader i livsvillkor och den sociala hållbarhetens status i Borås. Årets rapport innehåller flera nyheter, bland annat tydligare koppling till Agenda 2030 och Mänskliga rättigheter, mer statistik för fler områden och avslutande slutsatser och rekommendationer om den sociala hållbarhetens status i Borås.

Valfärdsbokslutet riktar sig till hela stadens arbete för social hållbarhet och ger ett förbättrat utgångsläge i arbetet med att skapa ett mer jämlikt Borås. Med det sagt uppmuntrar vi till att ta del av Valfärdsbokslutets innehåll.

Trevlig läsning,
Borås Stad

BORÅS STAD

FRITIDS- OCH FOLKHÄLSOFÖRVALTNINGEN

Postadress: 501 80 Borås

Tfn: 033-35 70 00

boras.se

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

Nr 134

Inhyrning av idrottshall, Sturehallen

2021-10-28 Dnr KS 2021-00669 2.6.4.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Godkänna Lokalförsörjningsnämndens förslag om inhyrning av idrottshall, Sturehallen, del av Svalan 18 & 19, Sturegatan 45, under förutsättning att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och Fritids- och folkhälsonämnden godkänner avtalsförslaget, från den 1 januari 2022 med en avtalstid på 10 år och en årlig hyresnivå på 900 000 kronor.

Ärendet i sin helhet

Lokalförsörjningsnämnden beslutade 2021-08-24 under förutsättning att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt Fritid- och folkhälsonämnden godkänner avtalsförslaget att godkänna detsamma samt att skicka vidare till Kommunstyrelsen för beslut.

Sturehallen har adressen Sturegatan 45, Borås och ägs av Immanuelskyrkan i Borås.

Inhyrningen består av idrottshall med tillhörande omklädningsrum samt förråd. På dagtid kommer idrottshallen att nyttjas av Bäckängsgymnasiet, Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. På kvällstid och helger kommer föreningslivet i Borås kunna använda hallen genom Fritids- och folkhälsonämnden. Denna förhyrning görs i samråd mellan berörda förvaltningar. Behovet finns redovisade i berörda nämnders Lokalbehovsplaner.

Beslutsunderlag

1. Skrivelse från Lokalförsörjningsnämnden om nyförhyrning av Sturehallen - idrottshall

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
2. Fritids- och folkhälsonämnden
3. Lokalförsörjningsnämnden

Tom Andersson
Kommunalråd

Magnus Widén
Ekonomichef

Nytt hyresavtal, Lokalförsörjningsnämnden

Fastighet	Del av Svalan 18 & 19		
Adress	Sturegatan 45		
Hyresvärd	Immanuelskyrkans församling		
Yta	ca 1 050 kvm		
Hyra	900 000 kr/år	857 kr/kvm	
Index	100 % KPI		
Avtalstid	10 år	9 mån uppsägning	3 års förlängning
Prel. inflytt	2022-01-01		
Moms	Inkl.		
Anpassningar	Kostnader för anpassningar tillkommer		

Hyra Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Klass	Gammal/Standard		
Schablonhyra	620 kr/kvm	2021 års nivå	
Årshyra	325 500 kr	525 kvm	

Hyra Fritids- och folkhälsonämnden

Klass	Gammal/Standard		
Schablonhyra	924 kr/kvm	2021 års nivå	
Årshyra	485 100 kr	525 kvm	

Fördelning av ytor såsom förråd och städ sköts mellan verksamheterna

§ 101

Dnr LFN 2021-00250 2.6.1.2

Nyförhyrning av Sturehallen - Idrottshall

Lokalförsörjningsnämndens beslut

Under förutsättning att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt Fritid- och folkhälsonämnden godkänner avtalsförslaget beslutar Lokalförsörjningsnämnden att godkänna detsamma. Avtalet skickas vidare till Kommunstyrelsen för beslut.

Sammanfattning av ärendet

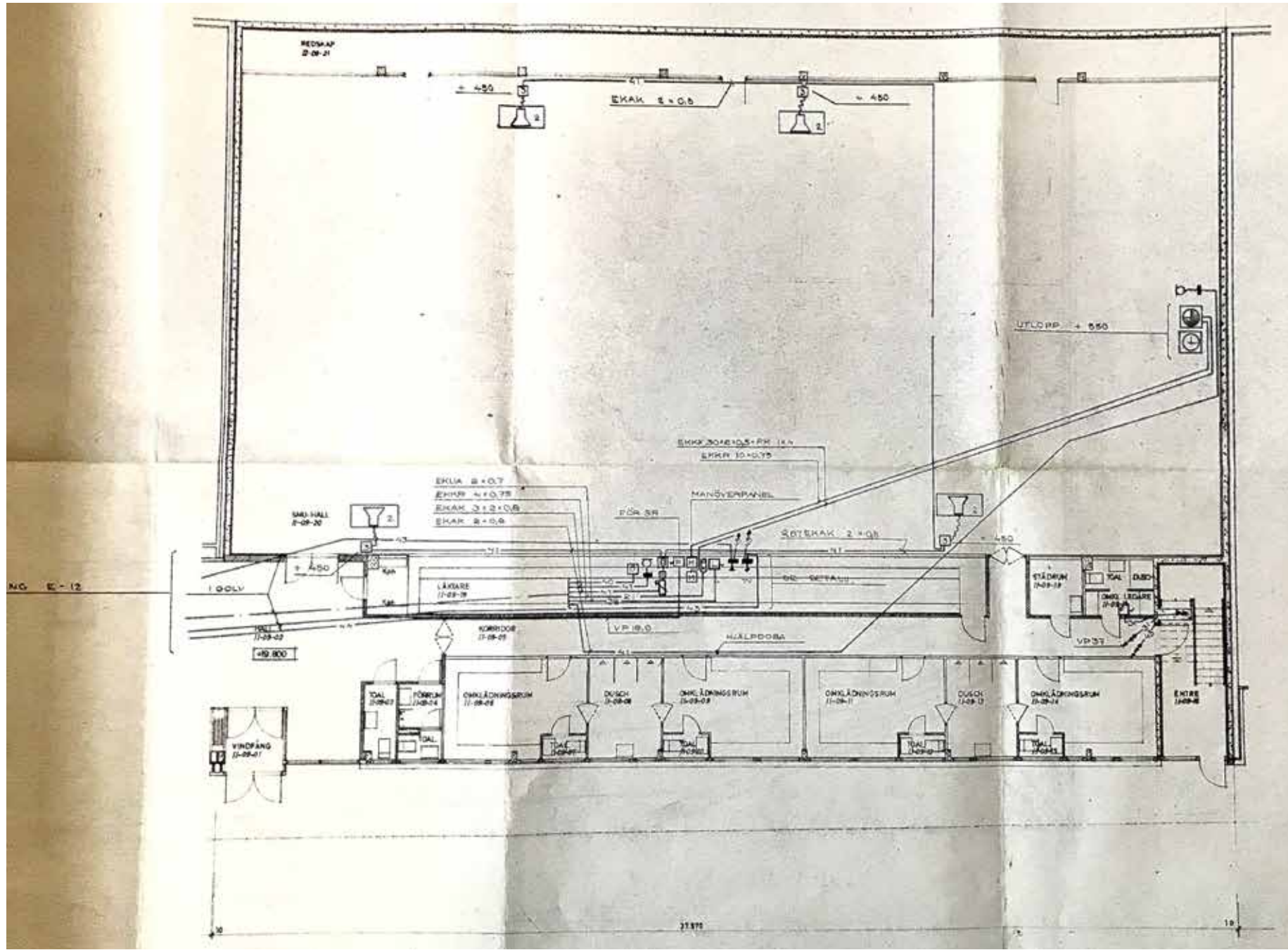
Sturehallen ligger på adress Sturegatan 45 i Borås och fastighetsägaren är Immanuelkyrkan Borås.

Förhyrningen består av idrottshall med tillhörande omklädningsrum samt förråd.

På dagtid kommer idrottshallen att nyttjas av Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, Bäckängsgymnasiet. På kvällstid och helger Fritids- och folkhälsoförvaltningen för föreningslivet i Borås. Denna förhyrning görs i samråd mellan berörda förvaltningar. Behovet finns redovisade i berörda förvaltningars Lokalbehovsplaner.

Beslutsunderlag

1. Avtalsförslag
2. Ritning

Nyförhyrning av Sturehallen - Idrottshall

Lokalförsörjningsnämndens beslut

Under förutsättning att Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden samt Fritid- och folkhälsonämnden godkänner avtalsförslaget beslutar Lokalförsörjningsnämnden att godkänna detsamma. Avtalet skickas vidare till Kommunstyrelsen för beslut.

Ärendet i sin helhet

Sturehallen ligger på adress Sturegatan 45 i Borås och fastighetsägaren är Immanuelkyrkan Borås.

Förhyrningen består av idrottshall med tillhörande omklädningsrum samt förråd.

På dagtid kommer idrottshallen att nyttjas av Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, Bäckängsgymnasiet. På kvällstid och helger Fritids- och folkhälsoförvaltningen för föreningslivet i Borås. Denna förhyrning görs i samråd mellan berörda förvaltningar. Behovet finns redovisade i berörda förvaltningars Lokalbehovsplaner.

Beslutsunderlag

1. Avtalsförslag
2. Ritning

Beslutet expedieras till

1. Kommunstyrelsen
2. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
3. Fritid- och folkhälsonämnden

Helene Sandberg
Ordförande

Anders Waldau
Förvaltningschef

Nr 135

Omreglering av tomträttsavgäld för Rudan 22 m.fl.

2021-10-11 Dnr KS 2021-00695 3.1.2.6

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Kommunfullmäktige bemyndigar Kommunstyrelsen att överenskomma om nya tomträttsavgälder enligt bifogad lista.

Kommunfullmäktige bemyndigar Kommunstyrelsen att föra talan hos Mark- och miljödomstolar i de fall överenskommelse inte kan träffas.

I båda fallen har Kommunstyrelsen rätt att göra mindre ändringar i de föreslagna avgälderna, när det finns uppenbara skäl.

Sammanfattning (Ärendet i sin helhet)

Innevarande år är 41 tomträtter för småhusfastigheter och en tomträtt för verksamhetsfastighet aktuella för omreglering av tomträttsavgäld. De ursprungliga tomträttsupplåtelseerna medför att avgälderna skall gälla från 2023-01-01 och 2023-07-01. Avgäldsperioden är 10 år för samtliga av dessa tomträtter.

Frivillig överenskommelse om omreglering skall träffas minst ett år före utgången av den löpande avgäldsperioden. Kan frivillig överenskommelse inte träffas måste talan om omprövning av avgälden väckas vid mark- och miljödomstolen senast ett år före utgången av innevarande avgäldsperiod.

Vid omreglering av tomträttsavgäld skall enligt 13 kap. 11 § jordabalken tomträttsavgälden bestämmas på grundval av det värde marken har vid omregleringstillfället och motsvara skälig ränta på det uppskattade markvärdet.

Samtliga fastigheter som berörs av omreglering finns upptagna i bifogad förteckning med uppgift om aktuella marktaxeringsvärden och förslag om nya avgäldsunderlag och avgälder.

Ärendet i sin helhet

Innevarande år är 41 tomträtter för småhusfastigheter och en tomträtt för verksamhetsfastighet aktuella för omreglering av tomträttsavgäld. De ursprungliga tomträttsupplåtelseerna medför att avgälderna skall gälla från 2023-01-01 och 2023-07-01. Avgäldsperioden är 10 år för samtliga av dessa tomträtter.

Frivillig överenskommelse om omreglering skall träffas minst ett år före utgången av den löpande avgäldsperioden. Kan frivillig överenskommelse inte träffas måste talan om omprövning av avgälden väckas vid mark- och miljödomstolen senast ett år före utgången av innevarande avgäldsperiod.

Vid omreglering av tomträttsavgäld skall enligt 13 kap. 11 § jordabalken tomträttsavgälden bestämmas på grundval av det värde marken har vid omregleringstillfället och motsvara skälig ränta på det uppskattade markvärdet.

Samtliga fastigheter som berörs av omreglering finns upptagna i bifogad förteckning med uppgift om aktuella marktaxeringsvärden och förslag om nya avgäldsunderlag och avgälder.

Småhusfastigheter

Avgäldsunderlagen för småhusfastigheterna har beräknats efter respektive fastighets marktaxeringsvärde som gäller för berörda fastigheter. Aktuellt marktaxeringsvärde har reducerats för fastighets VA-anslutning efter de principer som gäller i fastighetstaxering. Reduktionen för VA-anslutningen är gjord med 100 000 kr. Dessutom har reducering gjorts för trädgårdsanläggningar med 10 %.

Taxeringsvärdena som åsatts fastigheterna i 2021-års taxering motsvarar 75 % av marknadsvärdet i 2019 års prisnivå. Efter reducering av VA-anslutningen och trädgårdsanläggningar räknas beloppet upp till 100 %, vilket ska motsvara marknadsvärdet.

Uppräkning av fastighetspriserna från 2019, prisnivån som ligger till grund för 2021-års fastighetstaxering, har gjorts med 20 % vilket motsvarar den prisökning som skett i Västsverige på småhusmarknaden från 2019 (index=859) till 2:a kvartalet 2021 (index=1031) enligt SCB:s fastighetsprisindex. Detta ger följande för de två exempelfastigheterna Tvåkronan 17 (radhus med 10 årig avgäldsperiod, taxeringsvärde; 616 000 kr) och Trehörningen 12 (friliggande småhus med 10-årig avgäldsperiod, taxeringsvärde: 596 000 kr);

Tax. värde mark	Reduktion va-anslut	Reduktion trädgårdsanl	Marknadsvärde	Uppräkning gentemot 2019	Avgäldsunderlag
	-100 000	- 10 %	:0,75	+ 20 %	
616 000 kr	-100 000	x 0,9	:0,75	x 1,2	743 040 kr
596 000 kr	-100 000	x 0,9	:0,75	x 1,2	714 240 kr

Med 3 % avgäldsränta blir de nya yrkade avgälderna per tomt och år 22 291 kr för Tvåkronan 17 (en ökning från 11 700 kr på 10 år) och 21 427 kr för Trehörningen 12 (en ökning från 14 360 kr på 10 år).

Avgäldsrentan bestäms med utgångspunkt från den långsiktiga realrentan som gäller på den allmänna kapitalmarknaden med tillägg för en värdeökning under avgäldsperioden, triangeleffekt. Föreslagen avgäldsrenta är anpassad till vad som tillämpas i mark- och miljödomstolar för tomträttsmål.

Verksamhetsfastighet (Hyreshus-/lokalfastighet)

Fastigheten Rudan 22 är belägen på Göta. Fastigheten innehåller såväl bostäder som lokaler. Riktvärde är 3 000 kr/m² för bostäder respektive 1 300 kr/m² för lokaler. Nytt avgäldsunderlag har beräknats efter i taxeringen på upptagen befintlig bruksarea.

Nytt avgäldsunderlag blir då 1 672 (Yta bostäder) x 3 000 (Riktvärde byggrätt) + 908 (Yta lokaler) x 1 300 (Riktvärde byggrätt) = 6 196 400 kr. Avgäldsrentan föreslås till 3 %. Den nya årliga avgälden för den kommande 10-åriga avgäldsperioden blir med angivna belopp 185 900 kr, en ökning från 73 880 kr.

Beslutsunderlag

1. Omregleringar 2021 – lista

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

Ingen expediering.

Kerstin Hermansson
Kommunalråd

Elisabeth Eickhoff
Mark- och exploateringschef

Tomträtter omreglering 2021

Verksamhetsfastighet

Fastighet	Period Längd år	Ny period fr o m	Nuvarande årlig avgäld	Nuvarande avälds- underlag	2019 års mark- tax	Förslag till nytt avgälds- underlag	Förslag till ny avgäld per år
Rudan 22	10	2023-01-01	73 880	2 273 000	7 152 000	6 196 400	185 900

Småhus

Fastighet	Period Längd år	Ny period fr o m	Nuvarande årlig avgäld	Nuvarande avälds- underlag	2021 års mark- tax	Förslag till nytt avgälds- underlag	Förslag till ny avgäld per år
FEMMAN 11	10	2023-07-01	11 240	346 000	599 000	718 560	21 557
FEMMAN 12	10	2023-07-01	11 240	346 000	599 000	718 560	21 557
FEMMAN 13	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 14	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 15	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 16	10	2023-07-01	11 300	348 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 17	10	2023-07-01	11 240	346 000	599 000	718 560	21 557
FEMMAN 18	10	2023-07-01	11 200	345 000	597 000	715 680	21 470
FEMMAN 19	10	2023-07-01	12 080	372 000	633 000	767 520	23 026
FEMMAN 2	10	2023-07-01	13 460	414 000	690 000	849 600	25 488
FEMMAN 22	10	2023-07-01	10 940	337 000	586 000	699 840	20 995
FEMMAN 23	10	2023-07-01	10 900	335 000	583 000	695 520	20 866
FEMMAN 24	10	2023-07-01	10 820	333 000	580 000	691 200	20 736
FEMMAN 26	10	2023-07-01	10 720	330 000	575 000	684 000	20 520
FEMMAN 28	10	2023-07-01	10 600	326 000	571 000	678 240	20 347
FEMMAN 3	10	2023-07-01	11 600	357 000	613 000	738 720	22 162
FEMMAN 33	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643

Småhus

Fastighet	Period Längd år	Ny period fr o m	Nuvarande årlig avgäld	Nuvarande avälds- underlag	2021 års mark- tax	Förslag till nytt avgälds- underlag	Förslag till ny avgäld per år
FEMMAN 34	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 35	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 37	10	2023-07-01	11 340	349 000	601 000	721 440	21 643
FEMMAN 6	10	2023-07-01	11 600	357 000	613 000	738 720	22 162
FEMMAN 7	10	2023-07-01	11 780	362 000	621 000	750 240	22 507
TREFALDEN 1	10	2023-01-01	14 060	433 000	586 000	699 840	20 995
TREHÖRNINGEN 10	10	2023-01-01	14 160	436 000	589 000	704 160	21 125
TREHÖRNINGEN 12	10	2023-01-01	14 360	442 000	596 000	714 240	21 427
TREHÖRNINGEN 13	10	2023-01-01	14 620	450 000	604 000	725 760	21 773
TREHÖRNINGEN 3	10	2023-01-01	14 620	450 000	605 000	727 200	21 816
TREKANTEN 6	10	2023-01-01	14 560	448 000	602 000	722 880	21 686
TREMILEN 4	10	2023-01-01	14 340	441 000	595 000	712 800	21 384
TRESIDINGEN 3	10	2023-01-01	14 560	448 000	602 000	722 880	21 686
TRESTEGET 6	10	2023-01-01	14 200	437 000	590 000	705 600	21 168
TRESTEGET 8	10	2023-01-01	14 420	444 000	597 000	715 680	21 470
TVÅKRONAN 17	10	2023-07-01	11 700	360 000	616 000	743 040	22 291
TVÅKRONAN 18	10	2023-07-01	12 320	379 000	642 000	780 480	23 414
TVÅKRONAN 19	10	2023-07-01	12 700	391 000	659 000	804 960	24 149
TVÅKRONAN 2	10	2023-07-01	12 120	373 000	635 000	770 400	23 112
TVÅKRONAN 23	10	2023-07-01	11 570	356 000	612 000	737 280	22 118
TVÅKRONAN 24	10	2023-07-01	12 260	377 000	641 000	779 040	23 371
TVÅKRONAN 26	10	2023-07-01	12 580	387 000	653 000	796 320	23 890
TVÅKRONAN 27	10	2023-07-01	13 260	408 000	683 000	839 520	25 186
TVÅKRONAN 9	10	2023-07-01	12 220	376 000	639 000	776 160	23 285

Nr 136

Taxor för räddningstjänstens myndighetsutövning 2022

2021-10-11 Dnr KS 2021-00722 2.8.2.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Taxor för SÄRF:s myndighetsutövning, i enlighet med framlagt förslag från SÄRF, fastställs.

Ärendet i sin helhet

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, SÄRF, har inkommit med skrivelse kring SÄRF:s taxor för myndighetsutövning. Taxorna ska fastställas av Kommunfullmäktige i respektive medlemskommun.

Direktionen för SÄRF föreslår en höjning av taxan för 2022 med 1,9 %. Taxorna avser tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor och Lagen om brandfarliga och explosiva varor samt hantering av tillstånd enligt Lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Kommunstyrelsen anser det vara rimligt att SÄRF får kostnadstäckning för tjänsterna och föreslår Kommunfullmäktige besluta i enlighet med SÄRF:s förslag.

Beslutsunderlag

1. Fullmäktigeskrivelse, 2021-10-11
2. Inkommen skrivelse från Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, beslut om taxor, 2021-09-15

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, serf@serf.se

Ulf Olsson
Kommunstyrelsens ordförande

Magnus Widén
Ekonomichef

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

PROTOKOLLSUTDRAG   Sida 1 av 1
DIREKTIONEN
Sammanträdesdatum
2021-09-03

§ 49

Taxor för räddningstjänstens myndighetsutövning (Dnr. 2021-000508)

Taxorna för SÄRFs myndighetsutövning ska fastställas genom beslut i medlemskommunerna. För 2022 års Taxor för myndighetsutövning, gällande fr. o m 2022-01-01, föreslås en höjning med 1,9 %.

Direktionen beslutar enhälligt

att   föreslå medlemskommunerna att fastställa taxor för räddningstjänstens myndighetsutövning år 2022 enligt bilaga.

Rose-Marie Liljenby Andersson
ordförande

Carl Pålsson

Justeringen tillkännagiven på SÄRFs och medlemskommunernas anslagstavlor 2021-09-15

Rätt utdraget betygar;

Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

Taxa för myndighetsutövning

Dokumentnamn:	Giltigt från:
Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbunds taxor	2022-01-01
Diarienummer:	Reviderat:
Upprättad av:	Beslutad av:
Ekonomichef	Kommunfullmäktige
Målgrupp:	

Innehåll

I Myndighetsutövning

Taxorna gäller fr o m 2022-01-01

Lagstadgad moms gäller ej vid myndighetsutövning.

Tjänster avseende Myndighetsutövning

Taxa 2022

Myndighetsutövning

Tillsyn enligt Lagen skydd mot olyckor, grundavgift	1 899 kr
Tillsyn enligt Lagen skydd mot olyckor, timavgift	1 899 kr
Tillsyn enligt Lagen brandfarliga och explosiva varor, grundavgift	1 899 kr
Tillsyn enligt Lagen brandfarliga och explosiva varor, timavgift	1 899 kr
Hantering av tillstånd enligt Lagen brandfarliga och explosiva varor, timavgift	1 899 kr

Nr 137

Utredningsuppdrag om kommunal samverkan inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden.

2021-10-11 Dnr KS 2021-00684 3.2.1.0

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Att en utredning om kommunal samverkan inom miljöbalken och livsmedelslagens områden tas fram av en oberoende utredare tillsammans med de andra Sjuhäradskommunerna.

Ärendet i sin helhet

Myndighetsutövning enligt miljöbalken och livsmedelslagen ställer stora krav på kompetens och yrkeskunnighet hos personal. I mindre kommuner kan det vara svårt att säkerställa att de få tjänstepersonerna som finns har tillräcklig kunskap inom samtliga områden som myndighetsutövningen omfattar.

Kommunfullmäktige har sedan tidigare beslutad om kommunal avtalssamverkan inom miljöbalken och livsmedelslagen, vilket innebar att kommunerna kan nyttja varandras kompetens i myndighetsutövningen. Det beslutade samverkansavtalet kommer dock inte att räcka för att de mindre kommunerna ska kunna ha tillräckliga bred kompetens.

Syftet med att utreda en ny samverkansform är att säkerställa att kommunerna i Sjuhärad även i framtiden klarar myndighetsutövningen inom miljöbalkens och livsmedelslagens område, samt att de klarar kravet på antal årsarbetare som bedöms behövas för att upprätthålla rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö. Kommunfullmäktige behöver avgöra om den egna kommunen, tillsammans med övriga intresserade Sjuhäradskommuner ska ingå i någon form av samverkan och i så fall hur den ska vara uppbyggd. En sådan samverkan kan innebära att kommunerna har en gemensam miljönämnd eller bildar ett kommunalförbund som har hand om myndighetsfrågor inom miljöbalken och livsmedelslagen.

Miljö- och konsumentnämnden föreslår i ett beslut att kommunfullmäktige i Borås Stad ger kommunstyrelsen i uppdrag att, under 2021 tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad, utreda en fördjupad samverkan avseende myndighetsutövning inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden mellan kommunerna i Sjuhärad. Detta i syfte att säkerställa kommande krav om

rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö i myndighetsutövningen i hela Sjuhärad.

Utredningen bör visa vilka kommuner som kan utöka sin samverkan för bästa möjliga effektivitet, kvalitet på myndighetsutövning och arbetsmiljö.

Utredningen bör också visa för- och nackdelar med olika former av samverkan.

Det är önskvärt om utredningen belyser nulägesbeskrivning med antal anställda, personalkostnader och lokalkostnader. Det är också önskvärt att utredningen exempelvis lämnar förslag till:

- Organisationsutformning och bemanning
- Arbetssätt
- Ekonomiska konsekvenser
- Fördelar och nackdelar med olika typer av samverkan
- Genomförande av ny samverkansform
- Vilka myndighetsområden som ska omfattas av samverkan
- Utredningen kan jämföras med ett noll-förslag, d v s att myndighetsutövningen finns kvar i respektive kommun och att endast samverkansavtal föreligger mellan parterna.

Kostnaden för utredningsuppdragen bör fördelas procentuellt mellan deltagande kommuner utefter kommunernas invånarantal för 2020.

Kommunstyrelsen föreslår att en sådan utredning ska tas fram och att en oberoende utredare tillsätts tillsammans med de andra Sjuhäradskommunerna.

Beslutsunderlag

1. Skrivelse från Miljö- och konsumentnämnden om utredningsuppdrag avseende kommunal samverkan, 20210901

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. Miljö- och konsumentnämnden, mf.diarium@boras.se
Tom Andersson
Kommunalråd

Bengt Himmelmann

Chef för strategisk samhällsplanering

Bilaga. Utredningsuppdrag för en ökad mellankommunal samverkan

Miljö- och konsumentnämnden föreslår att kommunfullmäktige i Borås Stad ger kommunstyrelsen i uppdrag att, under 2021 tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad, utreda en fördjupad samverkan avseende myndighetsutövning inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden mellan kommunerna i Sjuhärad. Detta i syfte för att säkerställa kommande krav om rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö i myndighetsutövningen i hela Sjuhärad.

Idag sker samverkan mellan kommunerna i olika nätverk inom de olika arbetsområdena; livsmedel, hälsoskydd, miljöskydd, enskilda avlopp och strandskydd.

Ett nytt samverkansavtal är framtaget och är i process att godkännas i de olika kommunerna. Samverkansavtalet ska underlätta för en kommun att låna ut inspektörer mot självkostnadspris för att verksamheterna ska kunna fungera trots brist på resurser. Det finns dock en tveksamhet om detta kommer att vara tillräckligt i framtiden. Myndighetsutövning enligt miljöbalken och livsmedelslagen ställer stora krav på kompetens och yrkeskunnighet hos personal. I mindre kommuner kan det vara svårt att säkerställa att de få tjänstepersonerna som finns har tillräcklig kunskap inom samtliga områden som myndighetsutövningen omfattar.

Syftet med att utreda en ny samverkansform är att säkerställa att kommunerna i Sjuhärad även i framtiden klarar myndighetsutövningen inom miljöbalken och livsmedelslagens område, samt att de klarar kravet på antal årsarbetare som bedöms behövas för att upprätthålla rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö. Respektive kommunfullmäktige behöver avgöra om den egna kommunen, tillsammans med övriga intresserade Sjuhäradskommuner, ska ingå i någon form av samverkan och i så fall hur den ska vara uppbyggd. För att kunna veta detta behöver en utredning genomföras tillsammans med övriga intresserade kommuner.

Kostnaden för utredningsuppdragen bör fördelas procentuellt mellan deltagande kommuner utefter kommunernas invånarantal för 2020. En sådan utredning bör genomföras på kommunstyrelsenivå för att undvika alla former av jäv och partiskhet, då den egna rollen som nämndledamot i nuvarande miljönämnd eller som chef på miljöförvaltningen kan komma att påverkas av en ny samverkansorganisation. Miljö

och konsumentnämnden föreslår att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten

Utredningen bör visa vilka kommuner som kan utöka sin samverkan för bästa möjliga effektivitet, kvalitet på myndighetsutövning och arbetsmiljö.

Utredningen bör också visa för- och nackdelar med olika former av samverkan.

Det är önskvärt om utredningen belyser nulägesbeskrivning med antal anställda, personalkostnader och lokalkostnader.

Det är också önskvärt att utredningen exempelvis lämnar förslag till:

- Organisationsutformning och bemanning
- Arbetsätt
- Ekonomiska konsekvenser
- Fördelar och nackdelar med olika typer av samverkan
- Genomförande av ny samverkansform
- Vilka myndighetsområden som ska omfattas av samverkan
- Utredningen kan jämföras med ett noll-förslag, d v s att myndighetsutövningen finns kvar i respektive kommun och att endast samverkansavtal föreligger mellan parterna.

Utredningsuppdrag avseende kommunal samverkan

Förslag till beslut

Miljö- och konsumentnämnden beslutar att tillstyrka utredningsuppdraget angående fördjupad kommunal samverkan samt att överlämna förslaget till kommunfullmäktige för beslut

Sammanfattning

Miljö- och konsumentnämnden föreslår att kommunfullmäktige i Borås Stad ger kommunstyrelsen i uppdrag att, under 2021 tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad, utreda en fördjupad samverkan avseende myndighetsutövning inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden mellan kommunerna i Sjuhärad. Detta i syfte att säkerställa kommande krav om rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö i myndighetsutövningen i hela Sjuhärad. Utredningsuppdraget preciseras i en bilaga till tjänsteskrivelsen.

Ärendebeskrivning

Idag sker samverkan mellan kommunerna i olika nätverk inom de olika arbetsområdena; livsmedel, hälsoskydd, miljöskydd, enskilda avlopp och strandskydd. Ett samverkansavtal är framtaget och är i process att godkännas i de olika kommunerna. Samverkansavtalet ska kunna underlätta för en kommun att låna ut inspektörer mot självkostnadspris för att verksamheterna ska kunna fungera trots brist på resurser. Det finns dock en tveksamhet om detta kommer att vara tillräckligt i framtiden. Myndighetsutövning enligt miljöbalken och livsmedelslagen ställer stora krav på kompetens och yrkeskunnighet hos personal. I mindre kommuner kan det vara svårt att säkerställa att de få tjänstepersonerna som finns har tillräcklig kunskap inom samtliga områden som myndighetsutövningen omfattar.

Statskontoret bedömer i sin utredning att ingen kommunal kontrollmyndighet ska ha färre än tre årsarbetskrafter inom livsmedelskontroll år 2025 för att klara rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö.¹ Om kommunerna inte hittar former för att säkerställa god livsmedelskontroll föreslår utredningen konsekvenser i form av statligt tvång eller att staten tar över tillsynen.

---

¹ <http://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2017/201709.pdf>

Naturvårdsverket har vid muntliga dragningar angett att mellan 8-10 årsarbetare är nödvändigt för att klara miljöbalktillsynen rättssäkert, effektivt och med god arbetsmiljö. Motsvarande krav ställs redan i Finland och arbete pågår inom EU.

Samtliga miljönämnder hos Sjuhäradskommuner arbetar med miljö- och hälsoskyddstillsyn, livsmedelstillsyn, strålskyddslagen och strandskyddstillsyn. Alla utom en kommun arbetar med animaliska biprodukter, receptfria läkemedel och strandskyddsdispenser. Alla utom två kommuner arbetar med alkohol, folköl, tobak, bygglovsprövning och miljöövervakning. De gemensamma nämndarna är många och en utökad samverkan har diskuterats under en längre tid.

Under år 2018 undersökte miljöcheferna i Sjuhärad olika samverkansformer för att reda ut vilka olika alternativ som finns. De tog även del av redan etablerade samarbetens erfarenheter. Vid den tiden fanns totalt 27 kommunala samverkansorganisationer inom miljöbalktillsynen, enligt SKR. De olika samverkansformerna som undersöktes var gemensam nämnd med en gemensam förvaltning, separat nämnd med en gemensam förvaltning, enbart en gemensam nämnd, kommunalförbund och samverkansavtal. Ett nytt samverkansavtal började arbetas fram men kring andra samverkansformer krävs vidare utredning.

Sonja Lejmark, som var med och grundade Miljösamverkans Östra Skaraborgs kommunalförbund, bjöds in till Sjuhärads miljöpresidiummöte den 18 maj 2018 för att berätta om deras resa. Samma möte avslutades med att Sjuhärads miljöpresidier utförde en SWOT-analys om samverkan där det framkom att styrkor och möjligheter överväger svagheter och nackdelar. Dåvarande miljöpresidier kom överens om att frågan skulle tas upp igen under kommande mandatperiod.

Beslut togs på Sjuhärads miljöpresidiummöte den 13 november 2019 att varje nämnd ska lyfta frågan om utökad samverkan till respektive kommuns fullmäktige.

Miljöförvaltningens bedömning

Syftet med att utreda en ny samverkansform är att säkerställa att kommunerna i Sjuhärad även i framtiden klarar myndighetsutövningen inom miljöbalken och livsmedelslagens område, samt att de klarar kravet på antal årsarbetare som bedöms behövas för att upprätthålla rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö. Respektive kommunfullmäktige behöver avgöra om den egna kommunen, tillsammans med övriga intresserade Sjuhäradskommuner, ska ingå i någon form av samverkan och i så fall hur den ska vara uppbyggd. För att kunna veta detta behöver en utredning genomföras tillsammans med övriga intresserade kommuner.

Kostnaden för utredningsuppdragen bör fördelas procentuellt mellan deltagande kommuner utefter kommunernas invånarantal för 2020. En sådan utredning bör genomföras på kommunstyrelsenivå för att undvika alla former av jäv och partiskhet, då den egna rollen som nämndledamot i nuvarande miljönämnd eller som chef på miljöförvaltningen kan komma att påverkas av en ny samverkansorganisation.

Miljöförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheten. Utredningsuppdraget preciseras i bilagan till tjänsteskrivelsen.

Utredningen bör visa vilka kommuner som kan utöka sin samverkan för bästa möjliga effektivitet, kvalitet på myndighetsutövning och arbetsmiljö. Utredningen bör också visa för- och nackdelar med olika former av samverkan.

Det är önskvärt om utredningen belyser nulägesbeskrivning med antal anställda, personalkostnader och lokalkostnader. Det är också önskvärt att utredningen exempelvis lämnar förslag till:

- Organisationsutformning och bemanning
- Arbetsätt
- Ekonomiska konsekvenser
- Fördelar och nackdelar med olika typer av samverkan
- Genomförande av ny samverkansform
- Vilka myndighetsområden som ska omfattas av samverkan
- Utredningen kan jämföras med ett noll-förslag, d v s att myndighetsutövningen finns kvar i respektive kommun och att endast samverkansavtal föreligger mellan parterna.

Konsekvensbedömning

Social dimension

En utredning kan visa hur kommuninvånarna kan gynnas av en bättre samverkan mellan Sjuhäradskommunerna.

Ekologisk dimension

En utredning behövs för att bidra till en hållbar, stabil och gemensam utveckling av bland annat miljö- och livsmedelsfrågor i Sjuhärad.

Ekonomisk dimension

Kostnaden för utredningsuppdragen bör fördelas procentuellt mellan deltagande kommuner utefter kommunernas invånarantal för 2020. Det kommer innebära en kostnad att utföra utredningen men utredningen kan också visa hur myndighetsarbetet kan bli mer kostnadseffektivt i framtiden.

Johanna Bäckström
Förvaltningsjurist

Agneta Sander
Förvaltningschef

Bilaga

- Utredningsuppdrag för en ökad mellankommunal samverkan

Beslutet expedieras till

Kommunfullmäktige

Miljö- och Konsumentnämnden, sammanträde 2021-03-23

TID OCH PLATS

Tisdagen den 23 mars 2021, kl. 17:00 – 20:10, Nämndrum, Nornan, plan 2, Stora Brogatan 45, Borås
Ajour 19.10 – 19.25

Omfattning §§ 41 – 66

Beslutande

Karl-Eric Nilsson (C)	Ordförande
Per Månsson (M)	1e vice ordförande
Lena Sänd (S)	2e vice ordförande
Jan-Åke Carlsson (S) □	
Cecilia Kochan (S) □	
Catherine Tynes Kjellbergh (L)	
Katrine Andersson (M) □	
Elvira Löwenadler (M) □	
Lars-Erik Johansson (SD) □	

Tjänstgörande ersättare □

Närvarande ersättare □

Jaana ben Maaouia (S)	Matti Oinas (MP)
Harry Ketül (S)	Sofia Sandäng (M)
Alexander Andersson (C)	Lars Lyborg (KD)

Tjänstemän och övriga

Förvaltningschef Agneta Sander	§§ 41- 66	Miljöinspektör Johannes Stolt □	§ 44 (6.3)
Avdelningschef Niclas Björkström □	§§ 41- 66	Miljöinspektör Maria Steinmetz □	§ 44 (6.3)
Avdelningschef Mirjam Keskifrantti □	§§ 41- 60	Energi- och klimatråd John Hammelid □	§ 44 (6.4)
Avdelningschef Linda Gustafsson □	§§ 41- 66	Energi- och klimatrådgivare Hans-Erik Linnros □	§ 44 (6.4)
Avdelningschef Elin Johansson □	§§ 41- 66	Energi o klimatsamordnare Lisa Nilsson □	§ 44 (6.5)
Avdelningschef Annelie Johansson □	§§ 41- 66	1e Livsmedelsinsp. Annelie Gustafsson □	§ 44 (6.6)
Tf. avdelningschef Johanna Bäckström □	§§ 41- 66	Livsmedelsinsp. Christina Källberg □	§ 44 (6.6)
Strategisk samhällsplanerare Susanne Arneborg □	§ 44 (6.1)	Tillståndshandläggare Nicklas Selin □	§ 44 (6.7)
Alice Karlström, Boråsregionen □	§ 44 (6.1)	Nämndsekreterare Anette Bergqvist	§§ 41- 66
Jonathan Bark, Sv Sportfiske- o fiskevårdsförb. □	§ 44 (6.2)		
Börje Fritzén, naturvårdsgruppen □	§ 44 (6.2)		

□ Via Teams

Justering

Catherine Tynes Kjellbergh (L) utses att justera och Per Månsson (M) utses till justerarens ersättare. Protokoll justeras 2021-03-25 på Miljöförvaltningen.

Nämndsekreterare Anette Bergqvist

Ordförande Karl-Eric Nilsson

Justerande Catherine Tynes Kjellbergh

Justering tillkännages genom anslag den 2021-03-26 på kommunens webbaserade anslagstavla. Protokoll förvaras på Miljöförvaltningen.

§ 59

Dnr: 2020-2914

Utredningsuppdrag avseende kommunal samverkan

Miljö- och konsumentnämndens beslut

Miljö- och konsumentnämnden beslutar att tillstyrka utredningsuppdraget angående fördjupad kommunal samverkan samt att överlämna förslaget till kommunfullmäktige för beslut

Sammanfattning

Miljö- och konsumentnämnden föreslår att kommunfullmäktige i Borås Stad ger kommunstyrelsen i uppdrag att, under 2021 tillsammans med övriga kommuner i Sjuhärad, utreda en fördjupad samverkan avseende myndighetsutövning inom miljöbalkens och livsmedelslagens områden mellan kommunerna i Sjuhärad. Detta i syfte att säkerställa kommande krav om rättssäkerhet, effektivitet och god arbetsmiljö i myndighetsutövningen i hela Sjuhärad. Utredningsuppdraget preciseras i en bilaga till tjänsteskrivelsen.

Underlag för beslut

Miljöförvaltningens tjänsteskrivelse 2021-02-17, med bilaga

Beslutsgång

Ordföranden föreslår att nämnden ska besluta att bifalla tjänsteutlåtandet och finner att nämnden beslutar i enlighet med ordförandens förslag.

Beslut skickas till

Kommunfullmäktige via Kommunstyrelsen

Nr 138

Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD), Anders Alftberg (SD) och Leif Häggblom (SD): Ingen olycka framme

2021-09-20 Dnr KS 2019-00843 1.1.1.1

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen är besvarad

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Andreas Exner (SD) och Kristian Silbvers (SD) till förmån för sitt yrkande.

Sammanfattning

I motionen framför motionärerna, att Borås Stad ska ta höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering samt byggnation för all verksamhet i syfte att försvåra och förhindra för obehöriga samt att säkerhetsperspektivet måste aktualiseras och genomsyra stadens samtliga verksamheter. Motionärerna anger särskilt vikten av säkerhet i och kring Borås stads förskolor. Vidare anger motionärerna att det finns en tro på att för- och grundskolor är fredade från hot och våld och att detta har medfört att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade handlingsplaner och kunskap.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar;

att Borås Stad ska vid lokalplanering och byggnation alltid ta höjd för säkerhet och trygghet, samt

att uppdra samtliga verksamheter att ta fram aktualiserade in- och utrymningsplaner.

Ärendet i sin helhet

I motionen framför motionärerna, att Borås Stad ska ta höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering samt byggnation för all verksamhet i syfte att försvåra och förhindra för obehöriga samt att säkerhetsperspektivet måste aktualiseras och genomsyra stadens samtliga verksamheter. Motionärerna anger särskilt vikten av säkerhet i och kring Borås stads förskolor. Vidare anger motionärerna att det finns en tro på att för- och grundskolor är fredade från hot och våld och att detta har medfört att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade handlingsplaner och kunskap.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar;

att Borås Stad ska vid lokalplanering och byggnation alltid ta höjd för säkerhet och trygghet, samt

att uppdra samtliga verksamheter att ta fram aktualiserade in- och utrymningsplaner.

Svar på motionen

Stadsledningskansliets avdelning Centrum för kunskap och säkerhet (CKS) har det övergripande ansvaret för Borås stads samlade säkerhetsarbete samt krisberedskap och civilt försvar. Det yttersta ansvaret för säkerhetsarbetet och verksamhetens krisberedskap har respektive förvaltning och bolag främst genom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Varje förvaltning och bolag ska dessutom ha en "egen" krisberedskapsplan medan CKS har ansvaret för den centrala krisledningen. CKS har till uppgift att stödja verksamheterna i detta arbete. Säkerhets- och krisberedskapsarbetet är samlat i CKS säkerhetsenhet och kompletteras med CKS kunskapsinriktning som bland annat ska motverka olika former av kriminella nätverk, organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism vilket borgar för kvalitativa underlag till säkerhetsenhetens säkerhets- och krisberedskapsarbete.

CKS säkerhetsenhet stödjer verksamheterna och Borås Stad främst inom områdena Systematiskt brandskyddsarbete (SBA) Systematiskt säkerhetsarbete (SSA), Hot och våld, Teknisk säkerhet, Evenemangssäkerhet och krisberedskap/civilt försvar.

Borås Stad tar redan höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering och byggnation. Lokalförsörjningsförvaltningens (LFF) uppfattning är att de har ett fungerande arbetssätt där de tar hänsyn till och involverar rätt säkerhetskompetens i förstudier eller projekteringar vid om- till- och nybyggnation båda vad gäller ägda och förhyrda fastigheter. CKS säkerhetssamordnare finns dessutom med vid olika former av projektering där säkerhetsfrågor uppkommer.

Motionärerna anger särskilt vikten av säkerheten kring Borås stads förskolor. Förskoleförvaltningen (FF) får, precis som övriga förvaltningar, stöd av CKS i deras säkerhets- och krisberedskapsarbete och omfattas dessutom av LFF:s säkerhetsarbete vad gäller projektering/ombyggnationer.

Vad gäller obehöriga i och vid förskolor pågår en utbyggnation av passageanläggningar i Borås Stads förskolor. Förskoleförvaltningen uppger att det är viktigt att utbyggnationen av passageanläggningar fortlöper. Passagesystem ger en mer användarvänlig och säker hantering av behörigheter för att komma in på våra förskolor. Loggfunktionen ger information kring passagehändelser i varje enskild dörr som är utrustad med kortläsare och risken för problem med borttappade nycklar minskar radikalt. På- och av-larmning av inbrottslarm kan skötas på ett smidigt sätt och det ges möjlighet att kunna låsa förskolorna även under verksamhetstid, vilket är av stor vikt för både personal och vårdnadshavare. Det ger även möjlighet att ”snabblåsa” förskolorna med en knapptryckning om det krävs.

När det gäller höjd på staket och grindar så har vi som krav att de ska vara säkra och tillräckligt höga så att inte barnen kan klättra över.

Samtliga förskolor ska ha in- och utrymningsplaner. En översyn av dessa kommer att göras för att aktualisera planen.

Vidare anger motionärerna att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade rutiner och handlingsplaner, alternativt att personalen saknar kunskap i fråga om hot och våld. CKS uppfattning är att samtliga verksamheter och speciellt inom utbildningsklustret, har en hög medvetande och beredskap för situationer som innebär hot och/eller våld. CKS har genomfört och planerar för utbildning och information om hot/våld och konflikthantering inom flera av Borås Stads verksamheter.

Vad gäller in- och utrymning är detta en del i bland annat krisberedskapsplanerna och de ska uppdateras och aktualiseras med jämna mellanrum. Övningar har genomförts på vissa skolor.

Sammanfattningsvis är CKS uppfattning, tillsammans med Förskoleförvaltningen och Lokalförsörjningsförvaltningen, att Borås Stad redan omhändertar behovet av säkerhet och trygghet vid lokalplanering och byggnation samt att samtliga verksamheter har relevanta handlingsplaner och förberedelser för bland annat in- och utrymning och det generella säkerhetsarbetet. Dock måste dessa ständigt aktualiseras och övas.

Beslutsunderlag

1. Motionen

Ulf Olsson
Kommunstyrelsens ordförande

Peder Englund
Avdelningschef

Borås Kommunfullmäktige
2019-09-26

Motion: Ingen olycka framme

Sverigedemokraterna anser att kommunen ska ta höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering samt byggnation för all verksamhet, med syftet att försvåra och förhindra för obehöriga. Bevisligen finns det underliggande skäl när man bygger om stadshusentrén för att göra den mer säker. Det faktum att obehöriga individer tagit sig in i kommunens verksamhetsområde, ofredat barn och fysiskt angripit personal bekräftar detta behov.

Säkerhetsperspektivet måste aktualiseras och genomsyra stadens samtliga verksamheter. Det finns idag kraftiga variationer kring hur arbetet fortskridit i kommunen, något som kan exemplifieras i Borås förskoleverksamhet. Vid vissa förskolor måste besökare och vårdnadshavare uppmärksamma personal vid entrédörren för att få tillgång till förskolans lokal, samtidigt som man vid andra förskolor obehindrat kan ta sig in i förskolans lokal. Vidare finns det skäl att påpeka den avgränsning som sker vid förskolans ytterområde, där avgränsningen sker genom bland annat en halvmeter högt staket. Många av förskolorna är samtidigt i direkt anslutning till allmänna stråk, vilket möjliggör för utomstående att närmast obehindrat fotografera, upprätta kontakt med, och i värsta fall kidnappa (!), barnen.

Det är en självklarhet att man som vårdnadshavare ska kunna känna sig trygg när man lämnar sitt barn på förskolan. Samma självklarhet gäller för äldre i kommunens omsorgsboenden, ungdomar och barn på grund- eller gymnasieskolan, eller Borås Stads personal.

Detta aktualiserar även frågan kring inrymningsplaner när en verksamhet utsätts för hot eller våld. Man vill gärna tro att kommunens verksamheter som förskolor och grundskolor är fredade från hot och våld. Detta har medfört att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade rutiner och handlingsplaner, alternativt att personalen saknar kunskapen. Genom att ha en riskmedveten personal så förkortas reaktionstiden, risken för felbedömningar minimeras, och tiden till en återgång av ordinarie verksamhet kan förkortas. Barnen kan lära sig att "rymma in" vid yttre hot, pågående polisjakt i närheten, eller om ett fordon med farlig last välter utanför skolan. Avslutningsvis kan även frågan kring ljudsignal vid inrymningsbehov ses över.

Till följd av ovanstående information föreslår Sverigedemokraterna kommunfullmäktige besluta,

Att Borås Stad ska vid lokalplanering och byggnation alltid ta höjd för säkerhet och trygghet, samt

Att Uppdra samtliga verksamheter att ta fram aktualiserade in- och utrymningsplaner.

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)
Kommunalråd

Björn Qvarnström (SD)
Gruppledare

Anders Alftberg (SD)
Ledamot, Kommunfullmäktige

Leif Häggblom (SD)
Ledamot, Kommunfullmäktige

Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD), Anders Alftberg (SD) och Leif Häggblom (SD): Ingen olycka framme

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen **bifalles**

Sammanfattning

I motionen framför motionärerna, att Borås Stad ska ta höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering samt byggnation för all verksamhet i syfte att försvåra och förhindra för obehöriga samt att säkerhetsperspektivet måste aktualiseras och genomsyra stadens samtliga verksamheter. Motionärerna anger särskilt vikten av säkerhet i och kring Borås stads förskolor. Vidare anger motionärerna att det finns en tro på att för- och grundskolor är fredade från hot och våld och att detta har medfört att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade handlingsplaner och kunskap.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar;

att Borås Stad ska vid lokalplanering och byggnation alltid ta höjd för säkerhet och trygghet, samt

att uppdra samtliga verksamheter att ta fram aktualiserade in- och utrymningsplaner.

Ärendet i sin helhet

I motionen framför motionärerna, att Borås Stad ska ta höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering samt byggnation för all verksamhet i syfte att försvåra och förhindra för obehöriga samt att säkerhetsperspektivet måste aktualiseras och genomsyra stadens samtliga verksamheter. Motionärerna anger särskilt vikten av säkerhet i och kring Borås stads förskolor. Vidare anger motionärerna att det finns en tro på att för- och grundskolor är fredade från

hot och våld och att detta har medfört att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade handlingsplaner och kunskap.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar;

att Borås Stad ska vid lokalplanering och byggnation alltid ta höjd för säkerhet och trygghet, samt

att uppdra samtliga verksamheter att ta fram aktualiserade in- och utrymningsplaner.

Svar på motionen

Stadsledningskansliets avdelning Centrum för kunskap och säkerhet (CKS) har det övergripande ansvaret för Borås stads samlade säkerhetsarbete samt krisberedskap och civilt försvar. Det yttersta ansvaret för säkerhetsarbetet och verksamhetens krisberedskap har respektive förvaltning och bolag främst genom det systematiska arbetsmiljöarbetet. Varje förvaltning och bolag ska dessutom ha en "egen" krisberedskapsplan medan CKS har ansvaret för den centrala krisledningen. CKS har till uppgift att stödja verksamheterna i detta arbete. Säkerhets- och krisberedskapsarbetet är samlat i CKS säkerhetsenhet och kompletteras med CKS kunskapsinriktning som bland annat ska motverka olika former av kriminella nätverk, organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism vilket borgar för kvalitativa underlag till säkerhetsenhetens säkerhets- och krisberedskapsarbete.

CKS säkerhetsenhet stödjer verksamheterna och Borås Stad främst inom områdena Systematiskt brandskyddsarbete (SBA) Systematiskt säkerhetsarbete (SSA), Hot och våld, Teknisk säkerhet, Evenemangssäkerhet och krisberedskap/civilt försvar.

Borås Stad tar redan höjd för säkerhet och trygghet vid lokalplanering och byggnation. Lokalförvaltningsförvaltningens (LFF) uppfattning är att de har ett fungerande arbetssätt där de tar hänsyn till och involverar rätt säkerhetskompetens i förstudier eller projekteringar vid om- till- och nybyggnation båda vad gäller ägda och förhyrda fastigheter. CKS säkerhetssamordnare finns dessutom med vid olika former av projektering där säkerhetsfrågor uppkommer.

Motionärerna anger särskilt vikten av säkerheten kring Borås stads förskolor. Förskoleförvaltningen (FF) får, precis som övriga förvaltningar, stöd av CKS i deras säkerhets- och krisberedskapsarbete och omfattas dessutom av LFF:s säkerhetsarbete vad gäller projektering/ombyggnationer.

Vad gäller obehöriga i och vid förskolor pågår en utbyggnation av passageanläggningar i Borås Stads förskolor. Förskoleförvaltningen uppger att det är viktigt att utbyggnationen av passageanläggningar fortlöper. Passagesystem ger en mer användarvänlig och säker hantering av behörigheter

för att komma in på våra förskolor. Loggfunktionen ger information kring passagehändelser i varje enskild dörr som är utrustad med kortläsare och risken för problem med borttappade nycklar minskar radikalt. På- och av-larmning av inbrottslarm kan skötas på ett smidigt sätt och det ges möjlighet att kunna låsa förskolorna även under verksamhetstid, vilket är av stor vikt för både personal och vårdnadshavare. Det ger även möjlighet att ”snabblåsa” förskolorna med en knapptryckning om det krävs.

När det gäller höjd på staket och grindar så har **Borås** som krav att de ska vara säkra och tillräckligt höga så att inte barnen kan klättra över. **Dock förbises risken för yttre hot om endast barnens möjligheter beaktas. Detta arbete behöver utvecklas.**

Samtliga förskolor ska ha in- och utrymningsplaner. En översyn av dessa kommer att göras för att aktualisera planen. **Dock har en översyn inte ägt rum och planen är således inte aktualiserad, vilket motiverar varför motionen bör bifallas.**

Vidare anger motionärerna att många av kommunens verksamheter saknar eller har förlegade rutiner och handlingsplaner, alternativt att personalen saknar kunskap i fråga om hot och våld. CKS uppfattning är att samtliga verksamheter och speciellt inom utbildningsklustret, har en hög medvetande och beredskap för situationer som innebär hot och/eller våld. CKS har genomfört och planerar för utbildning och information om hot/våld och konflikthantering inom flera av Borås Stads verksamheter. **Det faktum att arbetet är i planeringsfas tydliggör vikten av att politiken fastställer sin intention och vilja om att arbetet ska genomföras, vilket ytterligare motiverar varför motionen bör bifallas.**

Vad gäller in- och utrymning är detta en del i bland annat krisberedskapsplanerna och de ska uppdateras och aktualiseras med jämna mellanrum. Övningar har genomförts på vissa skolor. **Övningar är dock av sådan art att det är starkt motiverat att samtliga skolor genomför dessa, särskilt ur barnperspektivet. För yngre barn kan praktiska övningar ge större förståelse än muntlig information.**

Sammanfattningsvis är det motiverat att motionen bifalles då säkerhetsperspektivet vid om- och nybyggnation måste revideras för att även möta eventuella yttrehot, samt att ett uppdrag åläggs förvaltningarna att aktualisera in- och utrymningsplaner.

~~Sammanfattningsvis är CKS uppfattning, tillsammans med Förskoleförvaltningen och Lokalförvaltningsförvaltningen, att Borås Stad redan omhändertar behovet av säkerhet och trygghet vid lokalplanering och byggnation samt att samtliga verksamheter har relevanta handlingsplaner och förberedelser för bland annat in- och utrymning och det generella säkerhetsarbetet. Dock måste dessa ständigt aktualiseras och övas.~~

Beslutsunderlag

1. Motionen

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)
Kommunalråd

Kristian Silbvers (SD)
Ledamot, kommunstyrelsen

Nr 139

Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD): Motion: Borås behöver bilen!

2021-10-11

Dnr KS 2019-00900 1.1.1.1

Från Kommunstyrelsen
Till Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen anses besvarad.

Reservationer

Mot beslutet reserverar sig Andreas Exner (SD), Kristian Silbvers (SD) Annette Carlson (M), Martin Nilsson (M) och Niklas Arvidsson (KD) till förmån för Andreas Exners (SD) och Kristian Silbvers (SD) yrkande, se bilaga.

Sammanfattning

Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-10-17 lämnat in förslaget att utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås City.

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden och Borås kommuns Parkerings AB.

Motionen anses besvarad.

Ärendet i sin helhet

Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-10-17 lämnat in förslaget att utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås City.

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden och Borås kommuns Parkerings AB.

Borås kommuns Parkerings AB tillstyrker motionen och ser att för att bidra till den framtida staden där bilar innefattas behövs det utredas och investeras i underjordiska garage i de centrala delarna av staden. Detta för att frigöra yta i marknivå för byggnationer samt för gång- och cykelvägar. Bolaget ser att underjordiskt garage är en dyr investering och att finansiering av detta behöver säkerställas. Tekniska nämnden avstår från att yttra sig då planering och

anläggning av parkeringsanläggningar/garage inte ligger inom nämndens ansvarsområde. Remissyttranden i sin helhet bilägges.

Sedan motionen lämnades in har det genomförts ett arbete med att se över parkeringsstrategin, regler för parkering och regler för parkeringsköp. I detta arbete har stadsledningskansliet arbetat tillsammans med tekniska förvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och Borås kommuns Parkerings AB. Arbetet har lett till förslag till justeringar som under året är på remiss och planen är att dessa ska kunna beslutas om under året. Intentionen i styrdokumentet är att skapa hållbara tjänster med god tillgänglighet för centrumbesökare och boende och bidra till stadens tillväxt, förtätning och försköning.

Kommunstyrelsens bedömning

Utifrån gällande styrdokument är det viktigt att hitta olika parkeringslösningar för att tillgodose kommande parkeringsbehov. Borås Stad bygger inte parkeringslösningar, däremot ska förutsättningar skapas för att Borås kommuns Parkerings AB eller annan extern aktör kan bygga. Parkeringsköp är en del av finansieringen av kommande parkeringslösningar, men utifrån prognoser av kommande intäkter för parkeringsköp ser det svårt ut att finansiera 100% av parkeringsanläggningar med parkeringsköpsmedel. Det innebär att om det ska investeras i underjordiska garage blir det aktuellt att se över ägardirektiv för Borås kommuns Parkerings AB med anledning av finansiella krav. Det är ekonomi, marknad, geotekniska förutsättningar och byggtekniska förutsättningar som är avgörande för vilken parkeringslösning som är aktuell för att klara av att tillgodose kommande behov utifrån gällande styrdokument avseende parkering. Motionen anses besvarad.

Beslutsunderlag

1. Kommunfullmäktigeskrivelse 2021-08-23
2. Remissyttrande Tekniska nämnden, 2021-02-24
3. Remissyttrande Borås kommuns Parkerings AB, 2021-02-04
4. Motion – Borås behöver bilen!, 2019-10-16

Samverkan

-

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. andreas.exner@boras.se
2. bjorn.qvarnstrom@politiker.boras.se
3. kristian.silbvers@politiker.boras.se

Tom Andersson

Kommunalråd

Magnus Widén
Ekonomichef

Svar på motion av Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD): Motion: Borås behöver bilen!

Kommunstyrelsen föreslår Kommunfullmäktige besluta

Motionen **bifalles**.

Sammanfattning

Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-10-17 lämnat in förslaget att utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås City.

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden och Borås kommuns Parkerings AB.

Motionen bifalles. Kommunstyrelsen uppdras att, tillsammans med berörda nämnder och bolag, att utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås city.

Ärendet i sin helhet

Andreas Exner (SD), Björn Qvarnström (SD) och Kristian Silbvers (SD) har vid Kommunfullmäktiges sammanträde 2019-10-17 lämnat in förslaget att utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås City.

Motionen har skickats på remiss till Tekniska nämnden och Borås kommuns Parkerings AB.

Borås kommuns Parkerings AB tillstyrker motionen och ser att för att bidra till den framtida staden där bilar innefattas behövs det utredas och investeras i underjordiska garage i de centrala delarna av staden. Detta för att frigöra yta i marknivå för byggnationer samt för gång- och cykelvägar. Bolaget ser att underjordiskt garage är en dyr investering och att finansiering av detta behöver säkerställas. Tekniska nämnden avstår från att yttra sig då planering och anläggning av parkeringsanläggningar/garage inte ligger inom nämndens ansvarsområde. Remissyttranden i sin helhet bilägges.

Sedan motionen lämnades in har det genomförts ett arbete med att se över parkeringsstrategin, regler för parkering och regler för parkeringsköp. I detta arbete har stadsledningskansliet arbetat tillsammans med tekniska förvaltningen,

samhällsbyggnadsförvaltningen och Borås kommuns Parkerings AB. Arbetet har lett till förslag till justeringar som under året är på remiss och planen är att dessa ska kunna beslutas om under året. Intentionen i styrdokumentet är att skapa hållbara tjänster med god tillgänglighet för centrumbesökare och boende och bidra till stadens tillväxt, förtätning och försköning.

Kommunstyrelsens bedömning

Utifrån gällande styrdokument är det viktigt att hitta olika parkeringslösningar för att tillgodose kommande parkeringsbehov. Borås Stad bygger inte parkeringslösningar, däremot ska förutsättningar skapas för att Borås kommuns Parkerings AB eller annan extern aktör kan bygga. Parkeringsköp är en del av finansieringen av kommande parkeringslösningar, men utifrån prognoser av kommande intäkter för parkeringsköp ser det svårt ut att finansiera 100% av parkeringsanläggningar med parkeringsköpsmedel. Det innebär att om det ska investeras i underjordiska garage blir det aktuellt att se över ägardirektiv för Borås kommuns Parkerings AB med anledning av finansiella krav. Det är ekonomi, marknad, geotekniska förutsättningar och byggtekniska förutsättningar som är avgörande för vilken parkeringslösning som är aktuell för att klara av att tillgodose kommande behov utifrån gällande styrdokument avseende parkering.

Mot bakgrund av ovanstående anser Kommunstyrelsen att ett förarbete bör genomföras där berörda nämnder och bolag tillsammans utreder möjligheten till bebyggelse av ett underjordiskt garage. När utredningen därefter är färdigställd kan Kommunfullmäktige ta ställning till om kostnaden och den eventuella komplexiteten är rimlig mot de fördelar ett underjordiskt garage skulle medföra.

Beslutsunderlag

1. Kommunfullmäktigeskrivelse 2021-08-23
2. Remissyttrande Tekniska nämnden, 2021-02-24
3. Remissyttrande Borås kommuns Parkerings AB, 2021-02-04
4. Motion – Borås behöver bilen!, 2019-10-16

Samverkan

-

Kommunfullmäktiges beslut expedieras till

1. andreas.exner@boras.se
2. bjorn.qvarnstrom@politiker.boras.se
3. kristian.silbvers@politiker.boras.se

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD)
Kommunalråd

Kristian Silbvers (SD)
Ledamot, kommunstyrelsen

Borås 2021-02-04

Kommunfullmäktiges beslut 2019-10-17

Motion: Borås behöver bilen

Bolaget tillstyrker motionen Borås Behöver Bilen Dnr KS 2019-00900

Vi håller med om att bilen ingår i framtiden som ett av alla trafikslag. Borås är idag en av kommunerna i landet med högsta antal bil per invånare.

För att bidra till den framtida staden där bilen innefattas behöver vi utreda och investera i underjordiska garage i de centrala delarna av staden.

För att förtäta innerstaden måste vi vara överens om var vi vill att trafiken skall vara, samt var bilarna skall parkera i framtiden. Vilket vi antar att "Strategi för parkering" kommer tydliggöra.

Detta för att frigöra yta i marknivå för byggnationer samt gång och cykelytor.

Vi har implementerat en ny pris och produktstruktur som när den är fullt ut implementerad skall stödja dig att välja trafikslag före resan. Detta är en del i vår digitalisering inom bolaget tillsammans med andra aktörer. Om du väljer bilen skall det finnas hänvisning till ledig plats oavsett vilket håll du kommer ifrån runt vår större cityring.

Utmed Kungsleden, Norrbyleden, Motorvägen och Centralbron, Magasinsgatan ser vi att våra mobilitetshubar skall ligga i framtiden. Som längst 7 minuter att gå från Stora Torget. Bolaget ser möjligheter till underjordiska garage på Nornan vid Kungsleden samt på Horngäddan. Dessa två områden kommer fortsätta utredas för att tillgodose framtida parkeringsbehov i centrum.

Innanför cityringen kommer antalet parkeringsplatser att planeras för korta ärenden och för det längre ärendet utanför cityringen.

Underjordiska garage kommer att innebära en dyr investering för bolaget och finansieringen bör ske via parkeringsköp men även från egna medel i framtiden. Om detta skall vara möjligt krävs nya beslut i bolagets ägardirektiv samt nya regler för parkering samt parkeringsköp som gör det attraktivt för fastighetsägare att välja betala samt för staden i form av finansiering.

Borås Kommuns parkerings AB

Borås 2021-02-15

Sarah Ali

Ordförande

Birgitta Neugebauer

VD

§ 23

Dnr TEN 2021-00056 1.1.3.1

Yttrande över motion- Borås behöver bilen (SD)

Tekniska nämndens beslut

Tekniska nämnden avstår från att yttra sig då planering och anläggande av parkeringsanläggningar/garage inte ligger inom nämndens ansvarsområde.

Sammanfattning av ärendet

Tekniska nämnden har mottagit en remiss från kommunstyrelsen. Remissen rör en motion från Sverigedemokraterna som heter Borås behöver bilen!. I motionen föreslås att Kommunfullmäktige ska utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås city. Tekniska nämnden ska lämna ett yttrande till kommunstyrelsen där nämnden väljer att antingen tillstyrka, avstryka eller avstå från att yttra sig över motionen.

Tekniska nämnden instämmer i att bilen även i framtiden kommer vara ett viktigt transportslag att ta hänsyn till i den framtida samhällsutvecklingen och stadsplaneringen. En strategi för den framtida parkeringsplaneringen håller för närvarande på att tas fram på central nivå. Parkeringsstrategin och Borås stads Parkeringsregler kommer att vara grunden för planering av den framtida parkeringssituationen i Borås vari förutsätts ingå behovsbedömning av framtida parkeringsanläggningar såsom underjordiska garage.

Tekniska nämnden har inom sin verksamhet ansvar för parkering på gatumark.

Tekniska nämnden avstår från att yttra sig då planering och anläggande av parkeringsanläggningar/garage inte ligger inom nämndens ansvarsområde.

Beslutsunderlag

1. Motion- Borås behöver bilden 2021-02-02
2. Remiss- Motion Borås behöver bilen 2021-02-02

Borås behöver bilen!

Verkligheten visar på att bilen är framtidens trafikslag. Bilar blir tystare, säkrare, miljövänligare och billigare än någonsin. Utvecklingen av elbilar och autonoma fordon kommer sannolikt att göra att andra trafikslag kommer att ha svårt att konkurrera i framtiden. Bilen kommer även framöver vara människors främsta val av transportmedel, vilket vi måste ta hänsyn till om vi ska ha en realistisk stadsplanering i vår stad.

Genom att anlägga underjordiska garage i Borås city får vi större möjligheter att skapa en stadsmiljö där olika trafikslag lättare kan samsas. Vi kommer frigöra mer gatuutrymme för kollektivtrafik, cykel- och gångtrafikanter, och därmed öka tillgängligheten för samtliga. Anläggandet av denna typ av garage ökar även möjligheterna till att förtäta stadskärnan och få en mer levande stadsmiljö, utan att göra för stora avkall på andra värden så som parker, träd och andra grönområden. Borås kan istället stärka centrala grönområden.

Projektet kan bland annat finansieras genom s.k. P-köp där fastighetsbyggare (och fastighetsägare) utöver Borås stad bidrar till investeringen mot att de sedan kan nyttja p-platserna i det underjordiska garaget. Vissa parkeringar som etableras i detta garage kan även säljas till fastighetsägare. Det finns även en möjlighet att etablera en fond till att finansiera en sådan satsning.

Politik handlar om visioner. Vår vision för den framtida staden innefattar även bilen som ett självklart inslag i arbetet med att skapa en mer tillgänglig och levande stadskärna. Investeringar i Borås infrastruktur, är en satsning på framtiden.

Sverigedemokraterna i Borås föreslår därför Kommunfullmäktige att besluta:

Att   Utreda möjligheten till att bygga ett underjordiskt garage under Borås city.

För Sverigedemokraterna,

Andreas Exner (SD), Kommunalråd

Björn Qvarnström (SD), Gruppledare

Kristian Silbvers (SD), Ledamot

POSTADRESS 501 80 Borås BESÖKSADRESS Stadshuset, Kungsgatan 55
TFN 033-35 70 00 E-POST boras.stad@boras.se WEBBPLATS boras.se